

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

BIOLOGISKA UNDERSÖKNINGAR I HORNBOGASJÖN 2005

Hornborgasjöns fältstation

Meddelande nr 35 från Hornborgasjöns fältstation
Hornborga-dokument nr 41, Länsstyrelsen Västra Götalands län

Hornborgasjöns fältstation 2005

Hornborgasjön 521 98 Broddetorp
Telefon 0500-49 12 82 Postgirokonto 75 57 85-3
E-post: hornborgasjon@telia.com
Hemsida: www34.brinkster.com/hbsj/

Arbetsgruppen

Sammanställande: ERIC THORSSON, Linnégatan 1, 521 32 Falköping. 0515-137 55
Kassör: KALLE LAUDON, Ryttaregårdsgatan 14, 532 73 Varnhem. 0706-52 09 27
Ledamot: OLOF JOHANSSON, Måns Nilsgatan 8, 521 30 Falköping. 0515-142 90
Ledamot: ALBIN THORSSON, Rantens torg 5, 521 31 Falköping. 0515-711 937
Ledamot: ÅSA AXELSSON, Rektor Ödbergs gata 10, 532 33 Skara. 0511-107 13

Övriga fältstationsledamöter

ÅKE ABRAHAMSSON, Skyberg, Marka, 521 92 Falköping. 0515-260 42
LEIF ARVIDSSON, Rubinvägen 4, 541 42, Skövde. 0500-43 75 55
BARBRO AXELSSON, Ivar Widéngsgatan 56, 532 35 Skara. 0511-108 68
THORE AXELSSON, Ivar Widéngsgatan 56, 532 35 Skara. 0511-108 68
JÖRGEN FRITZSON, Bosgården, 521 98 Broddetorp. 0500-49 12 81
JONAS GRAHN, Vasagatan 14, lgh 12, 903 29 Umeå. 090-77 65 10
MAGNUS HALLGREN, Sälgstigen 5, 522 35 Tidaholm. 0502- 148 05
PEDER HEDBERG FÄLT, Daggkåpevägen 29B, 541 47 Skövde. 0500-43 00 62
CLAS HERMANSSON, Jungfruvägen 11, 541 41 Skövde. 0500-43 08 45
KENT-OVE HVASS, Klövervägen 11B, 541 78 Vårsås. 0500-42 06 58
GUNNAR JAKOBSSON, St Veka, Sätuna. 521 94 Falköping. 0500-49 21 20
SÖREN JÄGMARKER, N Lundby, Timmerbacken 4425, 532 93 Axvall. 0511-606 33
ALF KARLSSON, S:ta Mariagatan 5B, 532 35 Skara. 0511-144 38
HÅKAN KARLSSON, J. A. Personsgatan 32, 522 31 Tidaholm. 0502-122 39
KARIN KJELLBERG, Västtomten, Stenum. 532 94 Skara. 0511-610 07
CHRISTER LARSSON, Fahls väg 11, Valtorp, 521 96 Falköping. 0515-313 47
MOGENS MAJLAND, Lindehegnet 22, DK2670 Greve. +45 436 105 28
JAN MOGOL, Fridhem, 521 98 Broddetorp. 0500-49 14 99
BENGT PETTERSSON, Borregårdsvägen 14, 532 73 Varnhem. 0511-603 25
MATS ROSENGREN, Afzegården 21, 521 98 Broddetorp. 0500-49 13 13
HELGE SUNDÉN, Jakobsbergsgatan 46, 521 30 Falköping. 0515-805 92

Förord

Denna rapport utgör både Hornborga-dokument och Meddelanden från Hornborgasjön fältstation. Rapporten är en faktasamling om det biologiska livet under 2005, främst fåglar, i och kring Hornborgasjön insamlat av medlemmar i Hornborgasjöns fältstation. Rapporten grundar sig på arbeten utförda med ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen Västra Götaland.

Hornborga-dokument

är namnet på en serie rapporter som började tryckas 1982 i syfte att samla det material av vitt skilda slag som insamlas inför, i samband med och efter Hornborgasjöns restaurering. Målsättningen är att allt material som kan ha dokumentationsvärde skall redovisas i serien. Detta innebär dock att också en del faktasammanställningar av karaktären arbetsmaterial kommer att ingå. Publikationerna utges av Länsstyrelsen Västra Götaland, platskontor Hornborgasjön. En förteckning över hittills utkomna Hornborga-dokument finns i slutet på rapporten.

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation ISSN 1101-5470

är namnet på den serie undersökningsresultat eller annan väsentlig information som publiceras från Hornborgasjöns fältstations verksamhet. I de fall när Hornborgasjöns fältstation står som utgivare av publikation i meddelandeserien har publikationen ovanstående ISSN beteckning. En förteckning över hittills utkomna meddelanden finns i slutet på rapporten.

Hornborgasjöns fältstation

Hornborgasjöns fältstation, som bildades 1983, bedriver biologiska undersökningar vid Hornborgasjön. Målsättningen för fältstationen är att inom sitt verksamhetsområde, som främst utgörs av Hornborgasjön med kringliggande naturområde, vara centrum för naturvetenskaplig forskning.

Hornborgasjöns fältstation skall därvid speciellt bevaka

- Hornborgasjöns utveckling, dokumentera sjöns vegetation och fågelliv samt effekterna av den avslutade sjörestaureringen
- Hornborgasjöns nationella och internationella betydelse som häckningslokal och rastlokal för fåglar
- våtmarkernas skötsel
- kulturlandskapets utveckling

Verksamheten handhas av ideellt arbetande personer. Fältstationen är lokaliserad till Fågeludden, där lokaler disponeras i Länsstyrelsens administrationsbyggnad.

Huvudman för Hornborgasjöns fältstation är Västergötlands Ornitologiska Förening.

ISSN 1101-5470
Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation

Utgivningsår: 2006
Utgåva 2

Artiklar i denna publikation bör citeras:

Exempel

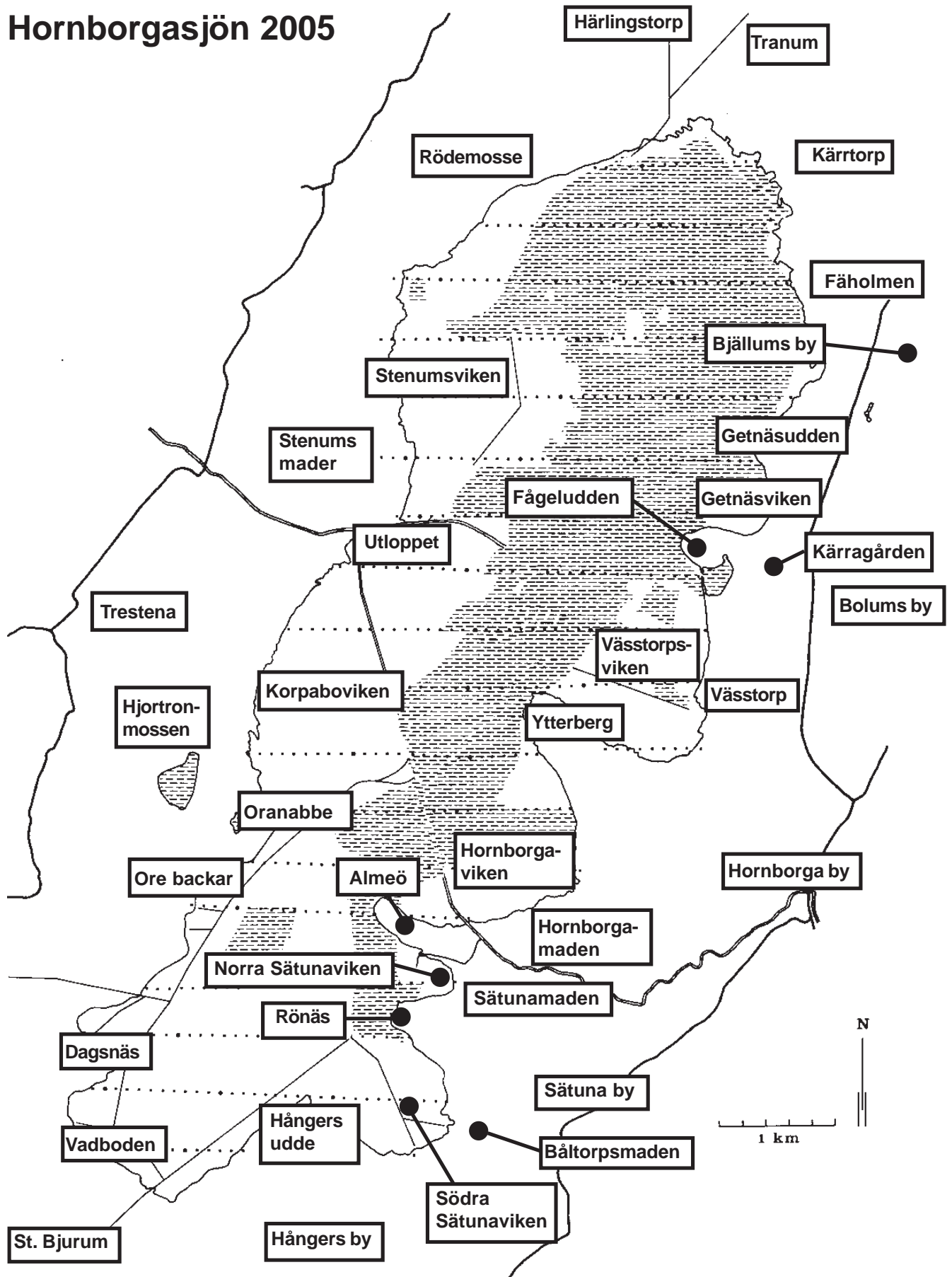
Pettersson, B. 2006. Häckande kärnhökar i Hornborgasjön 2005. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2005. sid 32-33. Meddelande nr 35 från Hornborgasjöns fältstation/Hornborga-dokument nr 41. Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Distribution: Länsstyrelsen Västra Götalands län
Hornborgasjön
521 98 Broddetorp

Redaktion: Mats Rosengren

Omslagsbild: Nils Forshed

Hornborgasjön 2005

Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 2005

Eric Thorsson

Organisationen

Verksamheten inom fältstationen administreras av ett arbetsutskott. Det har bestått av Eric Thorsson (sammankallande) Karl-Markus Laudon (kassör), Olof Johansson, Åsa Axelsson och Albin Thorsson. Utöver arbetsutskottet har stationen en arbetsgrupp med ansvar för ringmärkningen (Mats Rosengren).

Fältstationen har, utöver dessa bestått av 20 ledamöter.

Möten

Under 2005 har stationen haft fem arbetsutskottsmöten. Vid mötena har säsongens fältarbete och fältstationens verksamhet planerats. Vidare har verksamhetsplanering och budgetförslag för 2006 diskuterats.

Hemsida

Under 2001 startades en hemsida för fältstationen. Den sköts numera av Eric Thorsson och byggs successivt ut.

Mailinglista

Under hösten 2001 startades en mailinglista. Genom denna håller vi främst kontakt inom fältstationen. Här kan vi föra debatt, sprida information mm.

Hornborgaseminarium

Söndagen den 6 mars anordnades det årligen återkommande Hornborgaseminariet. Seminariet hölls i Hornborga naturum vid Hornborgasjön. Det var ett mycket välbesökt seminarium och under mötet redovisade projektledarna och ringmärkarna sina resultat och undersökningar av Hornborgasjöns fågelliv under det gångna året.

Mikael Hake från Viltskadecenter, Grimsö forskningsstation, kom och höll ett mycket uppskattat föredrag om fiskgjusen.

Hornborgahelgen

Söndagen den 11 september förevisade fältstationen ringmärkning vid en av stationerna under Hornborgahelgen.

Projektet

Projektet utgör, vid sidan av ringmärkningen, stationens kärnverksamhet. Fältstationen har under den gångna säsongen, genom olika inventeringar och andra undersökningar, följt fågellivet vid Hornborgasjön. Vår verksamhet utgör en viktig del i uppföljningen av Hornborgasjöns restaurering. Fältarbetet inleddes under våren med inventeringar av rastande änder, tranor och andra våtmarksfåglar. Under häckningssäsongen genomfördes en rad inventeringar av häckande våtmarksfåglar. Under augusti till november pågick heltäckande inventeringar av rastande simfåglar och de årligen återkommande räkningarna av höstrastande tranor.

Naturvård

Omfattningen av andjakten vid Hornborgasjön har även under 2005 följts genom skotträkning under premiärdagen.

Personal

Under hela året har Clas Hermansson verkat som stationschef.

- *Häckande fåglar vid Vallén*
Barbro, Thore & Åsa Axelsson
- *Häckande doppingar*
Peder Hedberg Fält
- *Rastande tranor*
Alf Karlsson & Clas Hermansson
- *Rastande ungranor*
Clas Hermansson
- *Häckande svanar*
Clas Hermansson & Bengt Pettersson
- *Rastande simfåglar*
Clas Hermansson
- *Häckande grågås*
Clas Hermansson
- *Häckande storskarv och gråhäger*
Peder Hedberg Fält
- *Häckande måsar och tärnor*
Peder Hedberg Fält
- *Häckande kärnhökar*
Bengt Pettersson
- *Häckande fiskgjuse*
Eric Thorsson & Albin Thorsson
- *Häckande tornfalk*
Åke Abrahamsson
- *Natura2000*
Clas Hermansson

Ekonomi

Verksamheten har under året stöttats ekonomiskt av Länsstyrelsen i Västra Götaland, som tackas varmt för det erhållna stödet. Medel har också erhållits för tranräkningarna från Falköping Nu, samt från Habo kommun för förevisning av ringmärkning för skolklasser.

Publicering

Hermansson, C. 2005. Studier av grågås vid Hornborgasjön. Grus-Fåglar i Västergötland 8 (nr 1): 8-12.

Hermansson, C. 2005. Trana attackerar iller. Svenska tranarbetsgruppens årsrapport 2004, sid. 12. Stencil.

Hermansson, C. 2005. Hornborgasjöns fältstation 2004. I: Fågelåret 2004, sid 178-179. Vår Fågelvärld, supplement nr 44.

Hermansson, C. & Karlsson, A. 2005. Tranorna vid Hornborgasjön 2004. Svenska tranarbetsgruppens årsrapport 2004, sid. 8-12. Stencil.

Karlsson, T. 2005. Äggstorlek hos skrattmåsar *Larus ridibundus*. Ornis Svecica 15: 46-47.

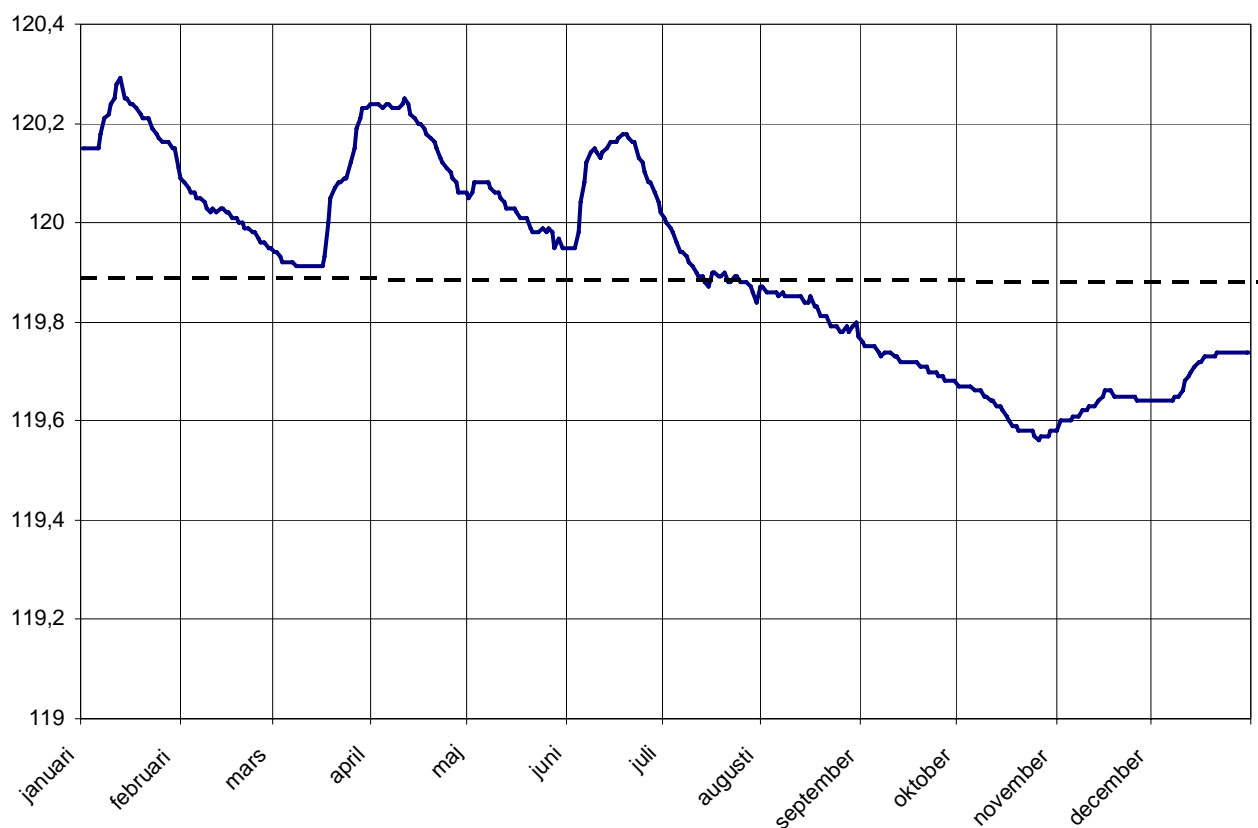
Vattenståndet i Hornborgasjön 2005

Peder Hedberg Fält

Januari första hälft bjöd på mildt väder och sjön låg öppen fram till 20 januari då den frös på. Årets högsta vattenstånd uppmättes den 13 januari då sjön uppmätte +120,29 M. Det kallare vädret fortsatte fram till 22 mars då varmare luftströmmar tryckte på. Snön smälte och de två första veckorna i april gav relativt högt vattenstånd med nivåer runt +120,24 M. Sjön blev isfri den 5 april. Från mitten av april sjönk vattennivån ganska stadigt fram till början av juni då en hel del regnskurar avlöste varandra över Skaraborg.

Sommarens högsta vattennivå var runt midsommar med +120,18 M. Regnskuror fortsatte fram till mitten av augusti. Efter detta följde en torr period som varade fram till den 20 oktober. Den 26

oktober uppmättes också årets lägsta vattennivå med +119,56 M. November och december gav normala förhållanden och slutet av november kom de första köldgraderna vilka fortsatte in i december med omväxlande mildt och kallt väder. Större delen av sjön var igenfrusen från den 25 november med undantag för ett antal större vakar ute i sjön. Dessa vakar frös igen allt eftersom och kring jul var hela sjön infrusen. Medelvattenståndet för året blev +119,91 M och vattenståndsamplituden mellan högsta och lägsta vattenstånd var 73 cm. Årsnederbörden var på SMHI:s station i Skara 610 mm mot normala 556 mm.

Figur 1. Vattenståndet i Hornborgasjön 2005 (enligt SMHI:s pegel 108-2455 Fågeludden). Streckad linje i diagrammet anger medelvattenståndet +119,88 M i enlighet med ansökan om Hornborgasjöns restaurering till Vattendomstolen.

Natura 2000 inventeringar vid Hornborgasjön 2005

Clas Hermansson

Inledning

Uppföljning av Natura 2000 områden gäller hela Sverige och nationell avrapportering skall ske vart sjätte år. Syftet med inventeringarna är att bedöma områdenas bevarandestatus genom fortlöpande och långsiktiga uppföljningar.

Detta görs genom att uppskatta de fåglar som är knutna till ett noga avgränsat område, strandäng. Med hjälp av linjetaxering insamlas uppgifter om antal arter som utgör underlag för att skapa ett index som användes vid jämförelser. Dessutom görs en bedömning av strandängens övriga tillstånd såsom betesintensitet, gräsmängd, förbuskning etc. Denna uppföljning görs under september till oktober månad.

För Hornborgasjön innebär det att fågellivet från och med 2005 skall följas upp på strandängarna kring sjön. Strandzonen är indelad i 15 delområden som skall inventeras inom en period på tre år, dvs. fem områden per år. Därtill kommer fyra fasta områden som skall inventeras årligen (Hornborgamaden, Almeö, Borängen och Långeland). Se tabell 1.

Inventeringsmetoden är anpassad för att göra det möjligt att kunna genomföra uppföljningen utan större arbetsinsats och därigenom säkerställa arbetet för framtiden. Resultatet rapporteras årligen till ansvariga inom Västra Götalands län. Bakgrund och inventeringsmetod har beskrivits av Svensk Naturförvaltning (2005).

Inventeringarna har utförts av Barbro Axelsson och Thore Axelsson (Borängen och Långeland), Åsa Axelsson (Långeland), Albin Thorsson och Eric Thorsson (Vadboden) samt Clas Hermansson (Hornborgamaden, Almeö, Fäholmen, Fågeludden, Ytterberg och Båltorpsmaden)

Metod

Inventeringen görs som en linjetaxering som upprepas två gånger per säsong. Varje område besöks en gång i maj och en gång i juni månad under perioden 15 maj till 15 juni. Alla vuxna fåglar (ej årungar) som vistas inom strandängen noteras.

Överflygande fåglar och individer som inte är knutna till området noteras separat.

Området inventeras med linjetaxering där avståndet mellan linjerna är maximalt 100 meter och där linjerna genomkorsar ytan med ett zick-zack mönster. Vid den andra inventeringen genomkorsas området så att föregående linjer inte används, utan att inventeringsytan blir relativt jämnt täckt.

Ogenomträngliga områden såsom till exempel vassbälten eller blöta (dm-djupt vatten) delar inventeras genom att notera fåglar som ses eller hörs från dessa ytor. De fåglar som finns på vattenytan utanför strandlinjen räknas endast om de bedöms tillhöra strandängen. Detta kan naturligtvis vara svårt att avgöra, men individer längre ut än 50 meter räknas inte såvida det inte är uppenbart att de tillhör området.

Resultat

Fågelförekomsten, arter och högsta antal från inventeringarna redovisas i tabell 2. Eftersom insamlade uppgifter skall vara underlag för att skapa ett index som skall användas vid jämförelser mellan områden och år finns det ingen anledning att diskutera resultatet första inventeringsåret.

Det kan emellertid noteras att fågelförekomsten är stor i Hornborgasjön. Inventeringarna har dessutom givit oss möjligheter att genom systematiska och noggranna inventeringar insamla uppgifter som kan utgöra underlag för bedömning av olika arters populationer.

Referens

Svensk Naturförvaltning. 2005. Instruktion för inventering av strandängar. Stencil.

Tabell 1. Förteckning över Natura 2000 områden vid Hornborgasjön och planerat inventeringsår. Eftersom hela Båltorpsmaden inte kunde inventeras under 2005 på grund av dåligt väder sker en ny inventering 2006. Detta betyder att från och med 2007 inventeras fyra fasta och fem rörliga områden årligen.

Område	Inventeringsår					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hornborgamaden	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Almeö	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Borängen	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Långeland	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Fäholmen	2005	-	-	2008	-	-
Kärrtorp	-	2006	-	-	2009	-
Getnäsudden	-	-	2007	-	-	2010
Fågeludden	2005	-	-	2008	-	-
Kalvamyren	-	2006	-	-	2009	-
Vässtorpsviken	-	-	2007	-	-	2010
Ytterberg	2005	-	-	2008	-	-
Sätunamaden	-	2006	-	-	2009	-
Rönäs	-	-	2007	-	-	2010
Båltorpsmaden	(2005)	2006	-	2008	-	-
Hångers udde	-	2006	-	-	2009	-
Vik	-	-	2007	-	-	2010
Vadboden	2005	-	-	2008	-	-
Dagsnäs	-	2006	-	-	2009	-
Hästahuvudet	-	-	2007	-	-	2010

Tabell 2. Fågelförekomsten vid delområden inom Natura 2000 området Hornborgasjön 2005. Tabellen redovisar samtliga förekommande arter och högsta antal som är knutna till strandängen från de två inventeringar som utförts under perioden mitten av maj till mitten av juni månad. Följande förkortningar har använts; Hor = Hornborgamaden, Alm = Almeö, Bor = Borängen, Lån = Långeland, Fåh = Fåholmen, Fåg = Fågeludden, Ytt = Ytterberg och Vad = Vadboden. Med asterisk (*) avses fåglar som flygande fördosökt på området.

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Fåh	Fåg	Ytt	Vad
Knölsvan	2	101	-	-	4	22	34	-
Sångsvan	2	-	-	-	-	-	4	2
<i>Tundrasädgås</i>	-	-	1	-	-	-	-	-
Bläsgås	-	-	-	-	-	1	-	-
Fjällgås	-	1	-	-	-	-	-	-
Grågås	87	49	473	14	172	312	198	2270
Kanadagås	-	12	13	-	4	59	7	16
<i>Grå- x kanadagås</i>	-	5	-	-	-	-	1	-
Vitkindad gås	-	-	-	-	-	-	-	3
Gravand	-	-	-	-	-	1	-	-
Bläsand	-	-	-	-	-	-	-	156
Snatterand	8	5	8	-	5	13	9	2
Kricka	4	-	3	-	-	2	-	145
Gräsand	36	14	47	1	10	23	27	42
Årta	2	-	2	-	-	-	1	-
Skedand	10	-	2	-	-	8	12	4
Brunand	7	4	3	-	2	55	15	1
Vigg	5	12	13	-	2	107	42	-
Knipa	-	1	-	-	5	-	2	-
Skäggdopping	2	-	-	-	-	3	4	1
Gråhakedopping	-	-	-	-	-	-	3	-
Storskarv	1	2	-	-	-	-	-	1
Gråhäger	-	2	-	-	1	-	2	4
Havsörn	-	-	-	-	-	-	-	2
Brun kärnhök	2*	2*	-	-	-	-	-	2
Lärkfalk	-	-	-	-	2*	-	-	-
Vattenrall	1	-	-	-	-	-	-	-
Sothöna	10	95	5	-	10	33	62	9
Trana	3	2	1	-	3	-	2	47
Strandskata	-	-	-	-	-	1	-	-
Mindre strandpipare	-	-	-	-	-	1	-	-
Tofsvipa	27	4	9	12	-	8	23	92
Mosnäppa	-	-	4	-	-	-	-	-
Brushane	-	-	1	-	-	-	-	4
Enkelbeckasin	-	-	1	2	-	-	1	2
Storspov	1	-	-	-	-	1	-	-
Svartsnäppa	-	-	3	-	-	-	-	2
Rödbena	8	1	10	3	-	5	17	11
Gluttsnäppa	-	-	-	-	-	-	-	2
Skogssnäppa	-	-	1	-	-	-	-	-

forts. tabell 2

Art	Hor	Alm	Bor	Lån	Fäh	Fåg	Ytt	Vad
Grönbena	-	-	3	2	-	-	-	27
Drillsnäppa	-	3	-	-	-	-	-	-
Skrattmås	-	1	59	-	64	204	114	7
Gråtrut	-	1	2	-	-	-	-	-
Havstrut	-	1	-	-	-	-	-	-
Fisktärna	1	2	2	-	1	3	2	1
Ringduva	-	-	-	-	-	-	-	5
Gök	1	1	-	-	-	-	1	-
Jorduggla	1	-	-	-	-	-	-	-
Tornseglare	-	10*	-	-	-	-	-	-
Ladusvala	-	20*	-	-	-	2	-	-
Hussvala	-	5*	-	-	-	-	-	-
Sånglärka	11	-	4	-	-	-	1	2
Trädpiplärka	-	-	-	-	-	-	-	1
Ängspiplärka	-	-	3	2	-	-	-	4
Gulärka	17	79	27	9	2	10	34	10
Sädesärka	-	5	2	1	-	7	2	25
Rödhake	-	-	-	-	1	-	-	-
Näktergal	-	-	-	-	1	-	-	-
Buskskvätta	-	-	1	-	1	-	-	5
Björktrast	-	3	-	-	-	-	1	1
Gräshoppsångare	-	-	-	-	1	-	-	-
Sävsångare	19	5	5	-	3	2	2	5
Rörsångare	13	2	1	-	5	1	-	-
Trastsångare	-	-	-	-	-	1	-	-
Höksångare	-	-	-	-	-	1	-	-
Törnsångare	2	-	-	-	1	-	1	-
Trädgårdssångare	-	-	-	-	-	1	-	-
Lövsångare	-	-	-	-	-	1	2	1
Blåmes	-	-	-	-	-	-	-	1
Talgoxe	1	-	-	-	-	-	-	-
Skata	1	-	-	-	-	-	-	2
Kaja	-	-	-	-	8	25	-	50
Kråka	2	-	2	-	1	2	4	-
Stare	16	46	75	-	24	75	36	1080
Pilfink	71	-	-	-	-	-	1	3
Bofink	1	-	-	-	-	2	1	2
Steglits	-	-	-	-	-	1	-	-
Hämpling	-	2	4	-	-	-	3	4
Gulspurv	1	-	-	-	-	-	2	1
Sävspurv	45	28	7	2	13	6	12	12
Antal	35	33	34	10	26	35	36	45

Häckfågelfaunan vid Vallen 2005

Barbro Axelsson, Åsa Axelsson & Thore Axelsson

Inledning

Med Vallen menas här den jorddamm på Hornborgasjöns västra sida som anlagts för att reglera sjöns vattenstånd.

Denna fågelinventering tjänar främst ett syfte. Genom inventeringen skall man se förändringar i fågelfaunan (monitoring). Vid årlig kontroll registreras och övervakas naturmiljöns tillstånd och utveckling. Verksamheten bidrar till kontroll av naturmiljöns utveckling och förändringar av fågelbeståndet genom naturlig biotopförändring.

Inventeringen bygger enbart på häckande arter. Alltså ej rastande eller migrerande arter.

Underlaget kan sedan användas för bedömning av effekterna på fågelfaunan i biotoper som förändras utefter vallen. Projektet startades 2002.

Metodik

Hela inventeringen bygger på Statens Naturvårdsverks råd och riktlinjer, Biologiska Inventerings-Normer för fåglar. (Svensson 1975).

Förutsättningarna för inventeringsarbetet varierar dock så kraftigt att en hård styrning av metodiken kan vara till nackdel vid anpassning av metodiken till olika frågeställningar. Detta påpekas också med all tydlighet av Svante Lindroth, Umeå universitet.

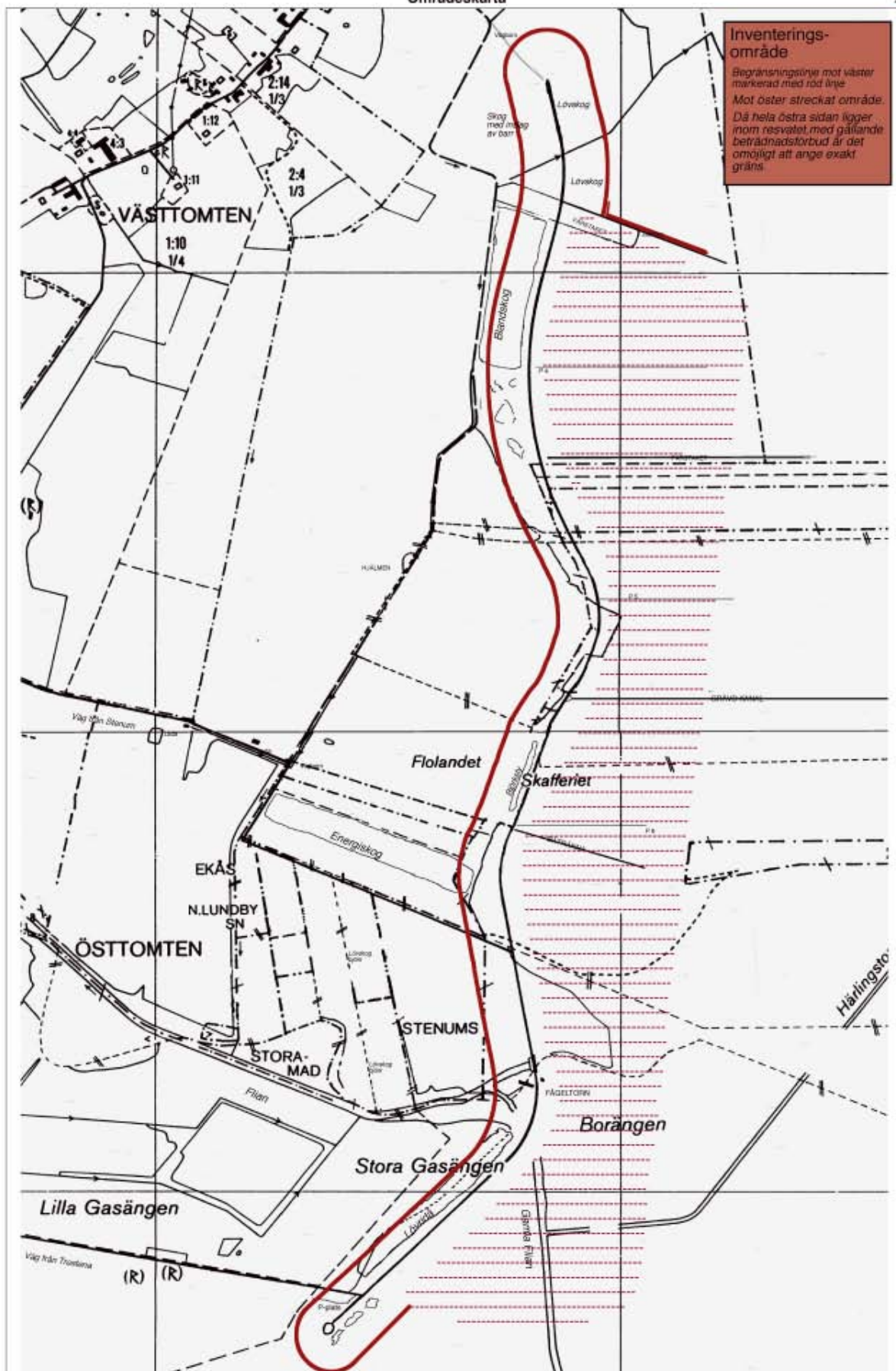
För beskrivning av ambitionsnivå, kartunderlag, artlistning, inventeringsområde och biotopbeskrivning se Axelsson & Axelsson (2003) eller en utförligare rapport med artkartor för alla arter. Se Axelsson m. fl. (2004)

Tabell 1. Inventeringsdagar vid Vallen, Hornborgasjön 2005.

Datum	Tid	Temp	Vind	Vattenstånd*
2005.04.21	eftermiddag	+7° C	stilla, klart	120.12
2005.04.24	förmiddag	+14° C	svag sv-vind, klart	120.09
2005.04.25	eftermiddag	+14° C	halvklart	120.06
2005.05.01	morgon	+12° C	svag sv-vind, klart	120.05
2005.05.08	förmiddag	+10° C	regnskurar	120.04
2005.05.09	eftermiddag	+11° C	stilla, skurar	120.02
2005.05.10	natt	+11° C	stilla, skurar	120.01
2005.05.12	natt	+10° C	stilla, skurar	120.01
2005.05.15	morgon	+13° C	måttlig v-vind, klart	119.98
2005.05.22	förmiddag	+19° C	vxl moln	119.93
2005.05.23	eftermiddag, kväll	+17° C	svag-måttlig sv-vind, mulet	119.94
2005.05.29	förmiddag	+16° C	måttlig sv-vind, vxl moln	119.92
2005.06.08	eftermiddag, kväll	+17° C	stilla, klart	120.11
2005.06.10	eftermiddag, kväll	+15° C	svag sv-vind, vxl moln	120.12
2005.06.15	natt	+15° C	stilla	-
2005.06.16	natt	+15° C	svag so-vind, åska	120.14
2005.06.18	eftermiddag	+16° C	svag sv-vind	120.14
2005.06.23	morgon	+17° C	vxl molnighet svag vind	120.14

* Pegel utloppet.

Tidsåtgång i fält fördelade på 18 inventeringsdagar: 106 timmar. Dessutom ett antal "kontrolldagar".

Figur 1. Inventeringsområdet vid Vallen

Tabell 2. Antal revirhävande par vid Vallén 2005

Art	Antal revirhävande par	Art	Antal revirhävande par
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	3	Koltrast <i>Turdus merula</i>	6
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	15	Rödvingetrast <i>Turdus iliacus</i>	4
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	1	Taltrast <i>Turdus philomelos</i>	2
Grågås <i>Anser anser</i>	3	Svartvit flugsnappare <i>Ficedula hypoleuca</i>	1
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	3	Trädgårdssångare <i>Sylvia borin</i>	6
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2	Svarthätta <i>Sylvia atricapilla</i>	5
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	4	Törnsångare <i>Sylvia communis</i>	6
Sothöna <i>Fulica atra</i>	16	Årtsångare <i>Sylvia curruca</i>	1
Småfläckig sumphöna <i>Porzana porzana</i>	1	Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	4
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	11	Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	25
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	7	Kärrensångare <i>Acrocephalus palustris</i>	1
Drillsnäppa <i>Tringa hypoleucos</i>	1	Rörsångare <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	11
Grönbena <i>Tringa glareola</i>	4	Trastsångare <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	7
Rödbena <i>Tringa totanus</i>	5	Lövsångare <i>Phylloscopus trochilus</i>	29
Skogssnäppa <i>Tringa ochropus</i>	1	Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	1
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	1	Talgoxe <i>Parus major</i>	1
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	2	Törnskata <i>Lanius collurio</i>	1
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	7	Skata <i>Pica pica</i>	1
Ängsfiplärka <i>Anthus pratensis</i>	3	Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	1
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	2	Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	9
Gulärka <i>Motacilla flava</i>	24	Grönfink <i>Chloris chloris</i>	1
Sädesärka <i>Motacilla alba</i>	3	Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	3
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	1	Sävspurv <i>Emberiza schoeniclus</i>	41
Rödhake <i>Erithacus rubecula</i>	5	Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	8
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	6		

Resultat

För fjärde året i rad är inventeringen av Vallén genomförd. Årets vattenstånd präglades av en ganska stabil nivå med en amplitud på endast 22 cm. Inga dramatiska vädersituationer med kraftig nederbörd har således ej skett under inventeringsperioden. Perioden får även räknas som tämligen sval, då inga varmluftsutbrott skett från sydost. Tidsåtgången för inventering är som tidigare över 100 timmar.

Nästan alla arter visar stabila populationer med mycket små förändringar i antal. För de arter som varierar i bestånd måste även naturliga fluktuationer eller andra utomstående faktorer beaktas.

Endast en simand, gräsand, är registrerad, men som nämnts tidigare år är det mycket som

indikerar på att flera arter simänder, såsom snatterand och årta har häckat 2005.

Totala artantalet hamnar även 2005 på runt 50. Nya inventeringsarter är kanadagås, grågås, svartvit flugsnappare, kärrensångare, hämpling, skata, och nötskrika.

Arter som ej häckat 2005 är: fasan, näktergal och björktrast, jämte ett mindre antal sporadiska häckningsarter under inventeringsperioden.

Först efter en längre tidsperiod, kanske 10 år, går det möjligen att utläsa några förändringar i de lokala populationerna inom inventeringsområdet.

Några jämförelser mellan 2002-2005

Gråhakedopping, *Podiceps grisegena*, har ökat från 8 till 15 par.

Sothöna, *Fulica atra*, ligger kvar på sin höga nivå, 16 par, trots lägre vattenstånd.

Tofsvipa, *Vanellus vanellus*, årets minskning beror på att Långeland, som är kärnområdet för arten ej markbearbetades i år.

Enkelbeckasin, *Gallinago gallinago*, har minskat. Orsaken kan härledas till att det ej skett någon markbearbetning på Långeland.

Rödbena, *Tringa totanus*, 5 par, har mer än fördubblat sitt numerär sedan 2002.

Gulärta, *Motacilla flava*, andra året i rad med endast 24 par.

Buskskvätta, *Saxicola rubetra*, tycks ha naturliga fluktuationer.

För sångare, *Sylvia*, *Locustella* och *Acrocephalus*, är det svårt att se några trender i bestånden. Enda undantaget är trastsångare, *Acrocephalus arundinaceus*, där biotopförändring gjort att arten minskat.

Lövsångare, *Phylloscopus trochilus*, hade ett mycket bra år 2005.

Referenser

- Axelsson, T. & Axelsson, B. 2003. Häckfågelfaunan vid Vallen 2002, I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. sid 16-19. Meddelande nr 32 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 38. Länsstyrelsen Västra Götaland.
- Axelsson, B., Axelsson, T. & Axelsson, Å. 2004 Inventering av häckande fåglar vid Vallen Hornborgasjön år 2004. Stencil.
- Svensson, S. 1975.Handledning för svensk häckfågeltaxering med beskrivning av revirkarteringsmetoden och punkttaxeringsmetoden. Zool.inst. Lunds universitet.

Grågäsen vid Hornborgasjön 2005

Clas Hermansson

Inledning

Söderberg (1947) omtalar att sedan 1860-talet har sommarvistande gäss då och då iakttagits i Hornborgasjön. Den torrlagda och igenvuxna sjön lockade naturligtvis inga gäss till längre vistelse och det var först efter det att röjningar i vegetationen påbörjades som arten uppträdde regelbundet. Sedan 1973 har grågäsen tillhört sjöns häckfåglar. De första årens häckningar var framgångsrika och från 1987 skedde en kraftig tillväxt. När vassen ännu stod tät under 1970- och 1980-talet kan det naturligtvis inte bortses ifrån att ruvande grågäss undgått upptäckt. De flesta av fynden från den tiden beskriver gäss med ungar.

Under 2004 bedömdes antalet till 300 häckande par. Jämförelser av antal kullar från tidigare år antyder att antalet häckande par högst sannolikt haft sin kulmen. Förklaringen till detta anses bero att vegetationen numera är så sparsam att fåglarna har svårt att finna lämpliga boplatser och föda. Det har blivit en allt vanligare syn att gässen betar undervattensvegetation (Hermansson & Arvidsson 2005).

Sedan 2004 märks också ungar och gamla fåglar med individuellt kodade ljusblå och blå halsringar. Syftet med halsmärkningen är att kunna följa grågäspopulationen vid Hornborgasjön för att fastställa rörelser mellan häckningsområden, rastplatser och vinterlokaler. Halsmärkningen är också ett led i studierna av grågässens skador på sådd och betesvallar kring Hornborgasjön. Resultatet av halsmärkningen kommer att utvärderas separat efter några år. Det genomförs i samarbete med Ekologiska Institutionen, Lunds Universitet.

Metod

Från det att gässen anländer till sjöområdet i mars månad tills att de lämnar området under hösten har antalet följts upp regelbundet. Detta har gjorts genom att hela sjöområdet har kontrollerats från lämpliga observationsplatser. Under perioder med

färre antal gäss, framför allt under hösten, har kontrollerna varit färre. De veckovisa räkningarna under våren har legat till underlag för bedömning av antal häckande och ej häckande gäss samt de fåglar som utnyttjar sjön endast för att rugga. De flesta av dessa ruggande grågäss ankommer under maj månad.

Häckningar, ruvande fåglar, har prickats in på kartor. Inom områden med gles vegetation har sannolikt de allra flesta häckningarna registrerats. Den södra delen av sjön är emellertid mycket svåröverskådligt och därför råder stor osäkerhet vid bedömning av antal häckande par från det området.

Häckningsresultatet har undersöks genom att antalet kullar och ungar har räknats vid en bestämd tidpunkt. Detta är inte minst viktigt för att kunna göra jämförelser med tidigare år samt att undvika att samma kullar räknas flera gånger. Erfarenheter har visat att kullarna kan förflytta mellan olika plaster i sjöområdet. Räkning av antal kullar görs i månadsskiftet maj till juni. Då är gässlingarna normalt halv vuxna.

Metoden för fångst av grågäss utprovades vid Hornborgasjön 2004. Fällan består av två 25 meter långa vinkelställda ledarmar och en fångstbur med en diameter på tre meter. Ledarmarna består av grönt plastbelagt farnät och fångstburen av ett grovt fiskgarn. Buren är öppen upptill. Gässen drivs in i fällan och söker skydd på marken vid fiskgarnet. Från 2005 sker märkningen och frisläppande av gässen i fällan (Hermansson 2005). Principen för denna fångstmetod finns beskriven av McClure (1984).

Resultat

Förekomst under året

Redan från under årets första månad sågs grågäss i området, som mest 26 individer den 22 januari. Därefter sågs enstaka fåglar eller små grupper fram till mitten av mars månad. Först den 20 mars

översteg antalet 1000 fåglar (1 380). Under påföljande vecka skedde det stora insträcket och den 24 mars fanns 3 900 fåglar vid Hornborgasjön. Sedan minskade antalet till de cirka 1 800 grågäss, som fanns under den inledande häckningssäsongen.

Drygt 2 000 (2 100) grågäss rastade således tillfälligt under vårsträcket innan de drog vidare till andra häcknings- eller uppehållsplatser. Samma uppträdande kunde också konstateras under 2004. Vid samma tidpunkt, mars månad, fanns då tillfälligt som 3 100 fåglar i området. Av dessa drog 1 300 vidare till andra områden.

Inför tiden för ruggning tillkom 6 800 grågäss. Under en period av fem veckor, från slutet av maj till slutet av juni, fanns 8 600 fåglar i området (se nedan under ruggning). Antalet minskade därefter under en två veckors period till att från mitten av juli vara relativt konstant (2 800 individer) till höstflyttningen inleddes (se figur 1). Därefter sågs enstaka fåglar eller småflockar under de inledande vintermånaderna, som mest 240 individer den 16 november och fem individer den 8 december.

Antal häckande

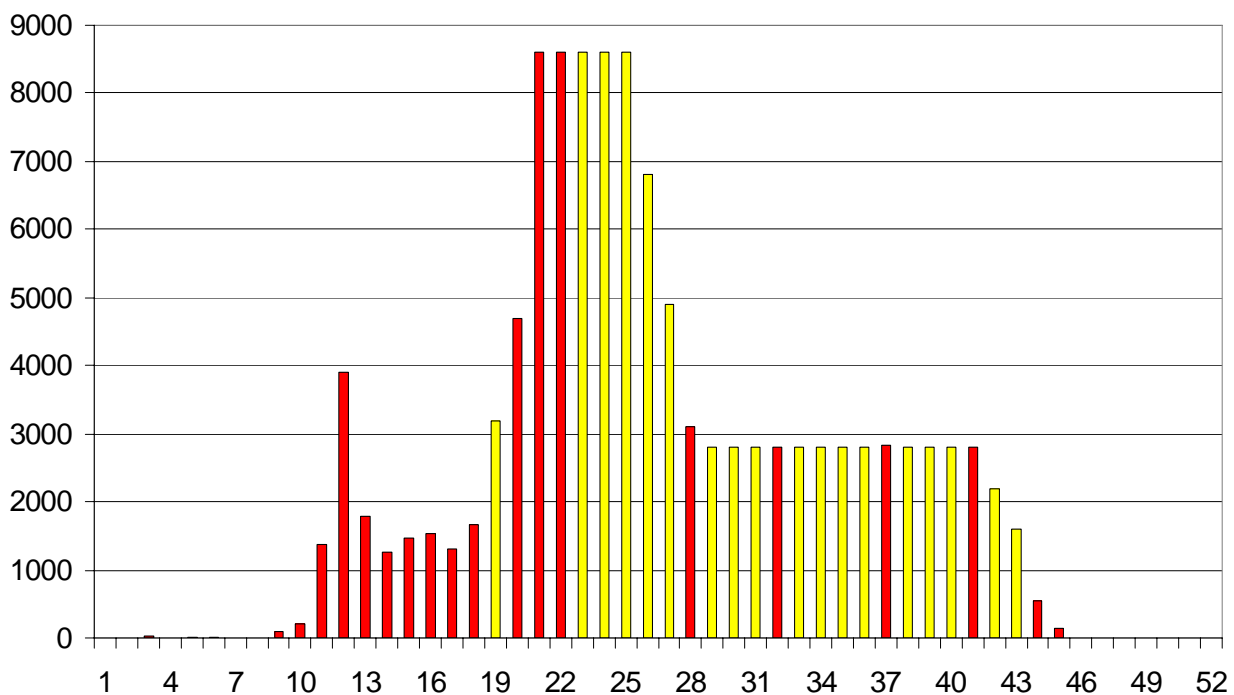
Räkning av antalet grågäss från mitten av mars till slutet av maj visar att det fanns 1 800 grågäss vid tiden för bobygge och äggläggning. Såsom under 2004 har det bedömts att ungefär en tredjedel av gässen häckat, vilket innebär en population på 300 par. Det finns en tydlig koncentration till områden med vass och vegetationsrika öar vid val av boplats. På flera platser ligger också bona mycket tätt.

I likhet med resultaten från 2004 års undersökning minskade antalet vid de veckovisa räkningarna från 1 800 till 1500 när ruvningen inletts. De fanns helt enkelt inte på de öppna ytorna, vilket antyder att skattningen av 300 ruvande fåglar är rimlig.

Resterande 1 200 grågäss som uppehållit sig i sjöområdet i början av april månad bedöms tillhöra en generation av yngre gäss som inte uppnått häckningsduglig ålder eller gäss som av andra anledningar inte påbörjat häckning.

Häckningsresultat

Totalt inräknades 197 kullar. Detta betyder att 66 procent av de 300 häckande paren lyckats få fram halv vuxna ungar. Jämfört med 2004 (63 %)

Figur 1. Antal grågäss vid veckovisa räkningar eller uppskattningar vid Hornborgasjön 2005.

Röda staplar anger antal gäss som räknats vid inventering av hela sjöområdet. Gula staplar anger antal uppskattade gäss i hela sjöområdet. Uppskattningarna är grundade på räkningar på områden där huvuddelen av grågässen funnits.

är detta ett något bättre resultat.

Ytterligare uppgifter om häckningsresultat efter den slutliga sjörestaureringen 1995 saknas tyvärr. Från åren 1990, 1992 och 1993 anges häckningsframgången till 80, 29 respektive 63 procent. Antalet häckande par varierade mellan 125 och 175 par. Det krävs naturligtvis ytterligare års studier för att få klarhet kring orsaker om häckningsframgången i Hornborgasjön.

Ruggning

Efter Hornborgasjöns restaurering började flera tusen grågäss plötsligt att anlända till området för att rugga. Detta var grågäss som inte tillhörde den population som häckade i sjöområdet. Den direkta orsaken till detta uppträdande känner vi inte, men det är uppenbart att sjön var väl lämpat som ruggningsområde med gott om föda och skyddade platser. Eftersom de ruggande gässen saknar flygförmåga under ruggningen ställer naturligtvis arten stora krav på val av ruggningsplats.

Grågäsen genomför en komplett ruggning varje år. Ruggningsperioden är under juni och juli månad. Fåglar som inte häckar ruggar tidigare än de som häckar. De häckande fåglarna har återfått sin flygförmåga när ungarna kan flyga. De äldre fåglarna är oförmögna att flyga under ungefär en månads tid. Ungfåglarna genomför sin kroppsfjäder-ruggning under hösten (Cramp & Simmons 1977).

Dessa ruggande grågäss anländer inom loppet av någon vecka, från mitten av maj månad. De lämnar sedan området strax efter det att ruggningen är avslutad, i början av juli månad. Under den period som är före och efter ruggningen födosöker de ofta under en kort period på bland annat betesvallar.

I mitten av maj månad ökade sedan antalet successivt från 1 800 till 8 600 fåglar den 25 maj. Detta betyder att 6 800 grågäss anlände till sjön för att rugga. Eftersom de är svårt att erhålla tillförlitliga antal under perioden när ruggningen är som aktivast kunde inga heltäckande räkningar utföras under juni månad. Antalet var troligen oförändrat under en fem veckors period, det vill säga 8 600 grågäss. Från slutet av juni lämnade många grågäss området och antalet minskade till 2 800 inom en två veckors period. Från mitten av juli månad skedde inga stora förändringar i antalet

fåglar.

Samma förlopp konstaterades under 2004 då också antalet ökade från mitten av maj månad. Då kulminerade antalet redan den 21 maj, då totalt 8 900 grågäss fanns i Hornborgasjön. Av dessa bedöms 7 100 gäss ha anlänt endast för att rugga (Hermansson & Arvidsson 2005).

Eftersom ett 30-tal av de ruggande gässen burit halsringar som kontrollerats hoppas vi snart få klarhet i ursprungsområdet för dessa fåglar. Dessutom planeras att märka ruggande gäss med halsringar för att undersöka vart de tar vägen när de lämnat Hornborgasjön.

Ringmärkning

Under 2005 märktes endast 11 fåglar (3 gamla och 9 ungar), samtliga vid Almeö. Det framgångsrika året 2004 med 85 halsmärkta grågäss kunde således inte upprepas. Anledningen till detta var framför allt att gåsfänget placerades på fel platser. Med lärdom av detta har vi dock stora förhoppningar inför märkningssäsongen 2006.

Under 2005 avlästes 40 av de 85 gäss som märktes 2004 vid Hornborgasjön. Knappt hälften av grågässen (47 %) hade således återkommit till Hornborgasjön. Detta illustrerar framgången med metoden att förse grågässen med halsringar som kan avläsas i fält. Utöver avläsningarna vid Hornborgasjöns finns åtskilliga rapporter längs flyttningvägarna och områdena för övervintring, från Sverige, Danmark, Tyskland, Nederländerna, Belgien, Frankrike och Spanien.

Referenser

- Cramp, S. & Simmons, K.E.L. 1977. Handbook of the world of Europe, the Middle East and North Africa: the Birds of Western Palearctic. Vol 1: Ostrich-Ducks, pp. 420-421. Oxford University Press. Great Britain.
- Hermansson, C. 2005. Studier av grågås vid Hornborgasjön. Grus-Fåglar i Västergötland 8 (2005), nr1: 8-12.
- Hermansson, C. & Arvidsson, L. 2005. Häckande grågås i Hornborgasjön 2004. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. sid 21-25. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborgadokument nr 40. Länsstyrelsen Västra Götalands län.
- McClure, E. 1988. Bird banding, sid. 11-116. Sec.ed..The Boxwood Press, USA.
- Söderberg, R. 1947. Hornborgasjöns öden som fågelsjö. Stockholm.

Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2005

Clas Hermansson

Inledning

Syftet med projektet är att årligen inventera och följa upp antalet av olika arter simfåglar som utnyttjar Hornborgasjön som rast- och födosöksplats under vår och höst. Meningen är att projektet skall fortgå tills vidare. Resultaten från de årliga räkningarna möjliggör utvärdering av restaureringens effekter på rastande simfåglar samt uppföljning av förekomsten efter den slutliga vattenståndshöjningen 1995. En sammanfattning över simfåglarnas förekomst åren 1991-2004, där trender analyseras under 10 år efter den slutliga restaureringen, har redovisats tidigare (Hermansson 2005).

Standardiserade räkningar påbörjades 1991 med fyra räkningar under hösten. Sjön bevakades från tornen vid Fäholmen, Fågeludden, Ytterberg och Almeö (Fält 1995a). Räkningar under våren inleddes år 1993 (Fält 1995b). I samband med sjön restaurering förändrades betingelserna för räkningarna och två nya områden tillkom, södra delen 1994 och Stenum 1995 (Fält 2002). Dessa räkningsområden har därefter gällt årligen.

Dessförinnan har räkningar av antal rastande simfåglar i Hornborgasjön bedrivits sedan 1960-talet. Räkningarnas genomförande under perioden fram till 1991 har beskrivits tidigare (Hermansson 2004).

Metod

Simfågelräkningar har utförts från platserna Kärrtorps mader, Fäholmen, Fågeludden, Vässtorpsåsen, Ytterberg, Stommen, Hornborgamaden, Almeö, Hälsingsgården, Hångers udde, Vadboden, Dagsnäs, Ore backar, Oranabbe, Korpabo, Utloppet, Stenumsviken och Rödemosse. De bästa observationsplatserna är de fågeltorn som finns i anslutning till de ovannämnda platserna eller på andra naturliga höjder utmed sjön. Under våren 2005 genomfördes fem standardiserade veckovisa räkningar med start den 9 april. De påbörjades strax efter soluppgången.

Under hösten utfördes räkningarna i mitten av respektive månad från augusti till november. Syftet är att räkningar även framöver skall bedrivas i mitten av varje månad för att få sådan kontinuitet att de blir standardiserade. Räkningar i mitten av varje månad har valts för att i möjligaste mån kunna fastställa det maximala antalet rastande individer hos en art vid ett specifikt år samt att räkningarna skall ingå i de internationella simfågelräkningarna. Under hösten har dessutom paddling utförts i södra delen av sjön.

De arter som ingår i räkningarna är svanar, gäss, simänder, dykänder, doppingar, hägrar, skarvar, rallfåglar (ej trana), vadarfåglar samt alla rovfåglar. Antalet rovfåglar redovisas i den förteckning som finns över fågelobservationer vid Hornborgasjön.

Under våren räknades antalet sothöns endast vid de två första inventeringarna, den 10 och 17 april. Under både vår och höst åtskiljdes där så var möjligt hanar och honor av snatterand, gräsand, stjärtand, årta, skedand, brunand och vigg.

Resultat och diskussion

Våren

Vårens räkningar var de 13:e i ordningen sedan starten 1993. Högsta antal noterades för sju regelbundet förekommande arter (knölsvan, brunand, vigg, knipa, salskrake, gråhakedopping och sothöna). Fyra av arterna (knölsvan, vigg, salskrake och gråhakedopping) uppvisar också en så gott som årlig positiv utveckling (Hermansson 2005).

Speciellt anmärkningsvärt är antalet knölsvanar som under åren 1995-2004 uppvisat en starkt ökande trend ($p > 0,01$, Spearman Rank Correlation). Den 16 april fanns 910 ex i sjöområdet. Bland arter med en ökande trend ($p > 0,05$) noterades högsta antal för vigg (3 380 ex den 23/4), salskrake (172 ex den 9/4) och gråhakedopping (240 ex den 30/4). Jämfört med tidigare högsta notering ökade dessa arter med 11 % (knölsvan), 32 % (vigg), 75 % (salskrake) och

46 % (gråhakedopping).

Högsta antal noterades också brunand (970 ex den 9/4), knipa (1 230 ex den 9/4) och sothöna (8 800 ex den 9/4). Jämfört med tidigare högsta notering ökade dessa arter med 35 % (brunand), 34 % (knipa) och 19 % (sothöna).

Snatteranden förekom i mindre antal än förväntat. Arten har uppvisat en starkt ökande trend ($p > 0,01$) under åren 1995-2004. Under 2005 inräknades som högst 149 ex den 7/5. Under 2004 fanns som mest 204 ex den 1/5. Antalet från 2005 är emellertid det näst högsta i räkningen. Arten uppvisar den högsta ökande trenden av alla simfåglar under våren ($p = 0,0013$, åren 1995-2004).

Årtan har uppvisat en minskande trend ($p > 0,05$) under åren 1995-2004. Årets resultat styrker detta. Högsta antalet under våren (21 ex den 30/4) kan jämföras med medelvärdet för de tre föregående åren, 31 ex (28-34 ex).

Bland oregelbundet förekommande arter noterades högsta noteringar under simfågelräkningar för mindre sångsvan (13 ex den 9/4), bergand (9 ex den 30/4) och ejder (2 ex den 7/5).

Hösten

Vattenståndet var mycket lågt under hösten, cirka 30 centimeter lägre än motsvarande period 2004. Detta kom i högsta grad att påverka simfåglarnas förekomst vad gäller arter och antal.

Generellt förekom simänder i högre antal och dykänder i lägre antal än föregående år med högre vattenstånd.

Höstens räkningar var de 15: e i ordningen sedan starten 1991. Högsta antal noterades för fem regelbundet förekommande arter (kanadagås, bläsand, snatterand och gräsand). Två av arterna (bläsand och snatterand) uppvisar också en så gott som årlig positiv utveckling (Hermansson 2005).

Den rikliga förekomsten av simänder framgår vid jämförelse av 2005 års högsta notering med medelvärdet för de tre föregående åren. Detta visar för bläsand 8 900 ex (medelvärde 3790, 3 600-4 000), snatterand 1 030 ex (440, 420-470), kricka 4 180 ex (3 290, 2 830-3 800), gräsand 5 700 ex (3 480, 2 640-4 500), stjärtand 240 ex (98, 59-133), åрта 5 ex (2, 0-3) och skedand 190 ex (114, 51-190). Åрта och sked-

and har uppvisat en minskande trend ($p > 0,05$) under åren 1995-2004.

Arterna kanadagås (760 ex den 15/10), bläsand (8 900 ex den 15/10) och snatterand (1 030 ex den 15/10) mer än fördubblade sin tidigare högsta notering. Jämfört med tidigare högsta notering ökade dessa arter med 120 % (kanadagås), 123 % (bläsand) och 119 % (snatterand). Speciellt anmärkningsvärt är antalet bläsänder och snatteränder som under åren 1995-2004 uppvisat en ökande ($p > 0,05$) respektive starkt ökande trend ($p > 0,01$). Snatteranden uppvisar den högsta ökande trenden av alla simfåglar under hösten ($p = 0,0030$, åren 1995-2004).

Dessutom noterades högsta notering under simfågelräkningar för gräsand, 5 700 ex den 15/10. Därmed överträffades de 5 600 individer som inräknades hösten 1992. Den hösten fanns för övrigt anmärkningsvärt många krickor i sjöområdet, 6 500 ex.

Dykänderna, som normalt brukar finnas ute södra delens videområden och i Korpaboviken, förekom på grund av det förhållandevis låga vattenståndet på de djupare områdena ute i sjön. Höstens högsta antal för brunand (2 510 ex) och vigg (1 390 ex) var lägre än medelvärdet för de föregående åren (brunand 3 430 ex och vigg 1 430). Den förhållandevis ringa minskningen skall emellertid betraktas mot det faktum att båda arterna ökat mycket från 2003 till 2004.

Trenden med det ständigt ökande antalet sothöns bröts under hösten 2005. Årets antal 18 800 ex skall jämföras med den högsta noteringen, 21 100 ex (2004). Höstens myller av simfåglar i Hornborgasjön illustreras bäst av noteringen från den 15 oktober, idag finns totalt 44 800 fåglar i sjöområdet En fantastisk upplevelse!

Tack

Simfågelräkningarna vid Hornborgasjön är ett resultat av ett lagarbete, där det krävs stor kunskap om artbestämning och områdenas avgränsningar samt att det görs noggranna anteckningar. Totalt har 27 personer deltagit i räkningarna; Ingall Abrahamsson, Åke Abrahamsson, Åke Andersson, Leif Arvidsson, Sven Arvidsson, Barbro Axelsson, Thore Axelsson, Åsa Axelsson, Saga Boberg, Håkan Eliasson, Magnus Hallgren, Peder Hedberg Fält, Clas Hermansson, Kent-Ove

Hvass, Gunnar Jakobsson, Kerstin Jägmarker, Sören Jägmarker, Håkan Karlsson, Karin Kjellberg, Lennart Kjellberg, Börje Kollmats, Mogens Majland, Ingemar Nilsson, Bengt Pettersson, Margareta Ståhl, Albin Thorsson och Eric Thors-son.

Referenser

- Fält, P. 1995a. Rastande simfåglar i Hornborgasjön 1991. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. sid 35-40. Meddelande nr 20 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 26. Naturvårdsverket, Hornborgasjön.
- Fält, P. 1995b. Rastande simfåglar i Hornborgasjön 1993. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. sid 31-40. Meddelande nr 23 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 29. Naturvårdsverket, Hornborgasjön.
- Fält, P. 2002. Rastande simfåglar i Hornborgasjön 1995. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. sid 14-24. Meddelande nr 25 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 31. Naturvårdsverket, Hornborgasjön.
- Hermansson, C. 2004. Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2002. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. sid 20-24. Meddelande nr 32 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 38. Länsstyrelsen Västra Götaland.
- Hermansson, C. 2005. Rastande simfåglar i Hornborgasjön – resultat från 2004 och sammanfattning av åren 1991-2004. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. sid 26-37. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 40. Länsstyrelsen Västra Götalands län.

Tabell 1. Sammanfattning över resultatet från simfågelräkningar inklusive våtmarksarter vid Hornborgasjön våren 2005.

Art	9.4	16.4	23.4	30.4	7.5
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	740	910	780	890	760
Mindre sångsvan <i>C. columbianus</i>	13	4	0	0	0
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	540	214	178	47	43
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	1	1	0	0	0
Spetsbergsgås <i>A. brachyrhynchus</i>	0	0	0	0	1
Bläsgås <i>A. albifrons</i>	1	1	1	0	1
Grågås <i>A. anser</i>	1 260	1 480	1 530	1 320	1 660
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	170	190	170	180	170
Vitkindad gås <i>B. leucopsis</i>	1	1	0	0	0
Mandarinand <i>Aix galericulata</i>	0	1	0	0	0
Bläsand <i>Anas penelope</i>	490	1 100	790	450	54
Amerikansk bläsand <i>A. americana</i>	1	1	1	0	0
Snatterand <i>A. strepera</i>	111	120	91	142	149
Kricka <i>A. crecca</i>	1 330	1 630	1 930	640	290
Amerikansk kricka <i>A. carolinensis</i>	1	1	0	1	1
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	480	540	210	210	210
Stjärtand <i>A. acuta</i>	31	35	38	13	2
Årta <i>A. querquedula</i>	11	8	18	21	17
Skedand <i>A. clypeata</i>	13	43	59	108	57
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	970	640	490	450	300
Vigg <i>A. fuligula</i>	1 800	2 600	3 380	3 070	1 630
Bergand <i>A. marila</i>	0	2	0	9	5
Ejder <i>Somateria mollissima</i>	0	0	1	0	2
Sjörre <i>Melanitta nigra</i>	0	0	0	3	7
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	1 230	1 080	820	660	490
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	173	139	163	86	11
Småskrake <i>M. serrator</i>	0	6	3	2	3
Storskrake <i>M. merganser</i>	320	120	90	32	7
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	1	2	0	1
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	670	920	930	990	710
Gråhakedopping <i>P. grisegena</i>	167	220	220	240	210
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	3	8	8	4	0
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	27	44	87	96	61
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	145	190	140	270	240
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	1	2	1	2	1
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	28	26	25	28	18
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	1	0	0	0	0
Sothöna <i>Fulica atra</i>	8 800	7 900	-	-	-
Mindre strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	0	0	0	0	1
Större strandpipare <i>C. hiaticula</i>	5	0	0	0	0
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	0	0	0	1	0
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	230	250	260	250	240
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	0	0	0	26	42
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	20	28	40	36	31
Rödspov <i>Limosa limosa</i>	0	0	1	0	0
Myrspov <i>L. lapponica</i>	0	0	0	0	1

forts. tabell 1

Art	9.4	16.4	23.4	30.4	7.5
Småspov <i>Numenius phaeopus</i>	0	0	0	3	0
Storspov <i>N. arquata</i>	3	62	3	2	2
Rödbena <i>T. totanus</i>	15	39	81	79	80
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	0	1	2	21	9
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	5	9	8	7	1
Grönbenäppa <i>T. glareola</i>	0	2	0	47	77
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	0	0	0	14	14
Dvärgmåsar <i>Larus minutus</i>	0	0	0	0	1
Fiskmåsar <i>L. canus</i>	8	17	11	12	14
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	26	26	13	9	11
Havstrut <i>L. marinus</i>	25	12	7	7	9
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	0	7	19	140	150
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	0	0	0	1	24

Tabell 2. Sammanfattning över resultat från simfågelräkningar inklusive våtmarksarter vid Hornborgasjön hösten 2005.

Art	13.8	17.9	15.10	12.11
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	1 200	1 450	1 490	1 580
Sångsvan <i>C. cygnus</i>	73	112	16	55
Grågås <i>Anser anser</i>	1 090	2 840	2 800	150
Stripgås <i>A. indicus</i>	1	0	0	0
Kejsargås <i>A. canagicus</i>	1	0	0	0
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	170	64	760	390
Bläsand <i>Anas penelope</i>	1 140	2 720	8 900	7 700
Snatterand <i>A. strepera</i>	890	790	1 030	370
Kricka <i>A. crecca</i>	870	4 180	3 700	1 450
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	2 040	1 710	5 700	5 400
Stjärtand <i>A. acuta</i>	49	74	240	47
Årta <i>A. querquedula</i>	2	5	0	0
Skedand <i>A. clypeata</i>	190	101	65	25
Rödhuvas dykand <i>Netta rufina</i>	0	0	1	0
Brunand <i>Aythya ferruginea</i>	1 360	2 510	1 550	1 730
Vigg <i>A. fuligula</i>	640	1 390	1 050	1 130
Bergand <i>A. marila</i>	0	0	1	3
Alfågel <i>Clangula hyemalis</i>	0	0	0	1
Svärta <i>Melanitta fusca</i>	0	0	0	1
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	480	730	580	870
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	1	1	20	184
Storskrake <i>M. merganser</i>	0	4	82	170
Storlom <i>Gavia arctica</i>	0	0	2	0

forts tabell 2

Art	13.8	17.9	15.10	12.11
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0	4	13	17
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	570	450	190	17
Gråhakedopping <i>P. griseogen</i>	22	9	0	0
Svarthakedopping <i>P. auritus</i>	1	0	2	0
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	20	5	1	0
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	360	290	74	7
Ägretthäger <i>Egretta alba</i>	1	1	0	0
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	62	107	87	42
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	2	2	0	0
Sothöna <i>Fulica atra</i>	16000	18800	16300	9200
Mindre strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	2	0	0	0
Större strandpipare <i>C. hiaticula</i>	10	12	0	0
Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>	0	1	2	0
Kustpipare <i>Pluvialis squatarola</i>	7	0	0	0
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	250	23	5	0
Kustsnäppa <i>Calidris canutus</i>	8	0	0	0
Småsnäppa <i>C. minuta</i>	1	0	0	0
Mosnäppa <i>C. temminckii</i>	2	0	0	0
Spoovsnäppa <i>C. ferruginea</i>	1	0	0	0
Kärnsnäppa <i>C. alpina</i>	2	21	24	4
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	42	6	0	0
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	89	70	23	11
Rödspov <i>Limosa l. islandica</i>	0	5	0	0
Myrspov <i>L. lapponica</i>	1	0	0	0
Storspov <i>Numenius arquata</i>	2	0	0	0
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	15	3	1	0
Rödbena <i>T. totanus</i>	4	1	0	0
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	30	3	0	0
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	4	0	0	0
Grönbenäppa <i>T. glareola</i>	42	0	0	0
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	21	0	0	0
Dvärgmås <i>Larus minutus</i>	2	0	0	0
Skrattmås <i>L. ridibundus</i>	-	1	10	2
Fiskmås <i>L. canus</i>	5	82	76	0
Gråtrut <i>L. argentatus</i>	4	0	5	3
Havstrut <i>L. marinus</i>	1	3	3	0
Skräntärna <i>Sterna caspia</i>	3	0	0	0
Fisktärna <i>S. hirundo</i>	130	0	0	0
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	24	0	0	0

Häckande doppingar i Hornborgasjön 2005

Peder Hedberg Fält

Inledning

Projektet startades upp redan 1981 (Karlsson 1982) men år 1985 övertog Lars-Erik Johansson och Hans-Erik Johansson projektet fram till och med 1999. Från år 2000 övertog jag själv ansvaret som projektledare och har årligen genomfört inventering av häckande doppingar. Under 2000 och 2001, räknades samtliga par av häckande eller revirhävdande doppingar i sjön samt antalet kullar av svart-hakedopping och svarthalsad dopping. Sedan 2002 fram till och med 2004 har inventeringarna inriktat sig på att endast följa upp i första hand häckande svarthalsad dopping och svarthakedopping.

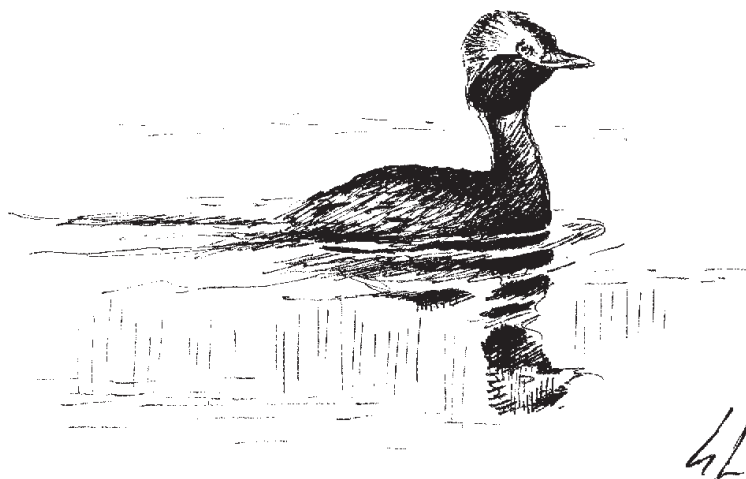
I år lades extra resurser på att också skatta antalet häckande eller revirhävdande gråhakedoppingar i sjön. Någon uppföljning av häckande eller revirhävdande smådopping och skäggdopping har ej gjorts. Förhoppningsvis kommer nästa år försök med att uppskatta populationen av antalet häckande par skäggdopping göras.

Smådopping förekom i sjön under häckningstid, men inga inventeringar av arten har gjorts. Observationer av spelande eller ”drillande” fåglar har gjorts under häckningstid i åtminstone tre olika områden, vilket tyder på att några par har åtminstone hävdad revir och påbörjat häckning. Ett par med två pull har noterats vid Utloppet i mitten av augusti vilket styrker att arten har häckat även i år.

Metodik

Under tiden 15 april-15 juli har inventeringar av antalet häckande par och kullar av svarthakedopping och svarthalsad dopping genomförts samt enbart häckande par av gråhakedopping. Främst har inventeringarna utförts från olika observationsplatser runt sjön. Dessa observationsplatser är Fäholmen, Fågeludden, Ytterberg, Hornborgaviken, Almeö och Stenum. Delar av sjön som ej gått att inventera från land har istället inventerats från kanot från slutet av maj till mitten av juli. Resultaten från de årliga simfågelräkningarna på våren har också använts som underlag för främst beräkning av antalet häckande par gråhakedopping men även förekomsten av de andra doppingarterna i sjön.

Metod för inventeringarna följer i stort de anvisningar som Svensson (1976) angivit för inventering av vattenfåglar. För svarthalsad dopping har häckande par beräknats vid respektive koloni utifrån både antalet bebodda bon och totala antalet fåglar vid respektive koloni. Hos svarthakedopping har häckande par angetts då påbörjade eller bebodda bon har observerats. Antalet par gråhakedoppingar har beräknats utifrån observationer av både par, bon och spelande fåglar i olika områden i sjön. Observationer av aktuella arter har vid varje besök prickats in på kartor eller på

annat sätt noteras för respektive delområde. Samma delområden används också vid sjöns simfågelräkningar. Observationerna har sedan förts över på artkartor, varefter utvärdering har gjorts.

Häckningsresultatet har kontrollerats för svart-hakedopping och svarthalsad dopping genom att räkna antalet kullar och antalet ungar för respektive kull. Antalet producerade ungar har angetts när de är små, i åldern 5-10 dagar, då de emellanåt kan själva ligga på vattnet tillsammans med föräldrafågeln. Ungar som äldre, i åldern ”flygga” eller ”stora”, har ej kontrollerats.

Resultat

Svarthakedopping

Totalt noterades två par i området vid Lagunsjön. Ett par påbörjade bobygge intill måsgömslet, medan det andra paret sågs bygga i södra delen av Lagunsjön i mitten av maj. Båda paren försvann från området i slutet av maj och början av juni. I mitten av juni sågs ett par tillsammans vid Kärrtorp, men sedan dess finns inga noteringar av arten förrän simfågelräkningarna påbörjades i mitten av augusti. Därmed har heller inga kullar eller ungar observerats.

Svarthalsad dopping

De första svarthalsade doppingarna anlände till sjön redan i slutet av mars. I slutet av april började flera fåglar intressera sig för området där kolonin fanns förra året, i södra delen av Lagunsjön i anslutning till en skrattmåskoloni. Den 12 maj fanns där minst 25 bon och den 15 maj hittades 34 bon. Därefter blev vegetationen för hög för att kontrollera om ytterligare bon tillkommit därefter. Besök gjordes vid kolonin den 22 maj i samband med räkning av skrattmåsbön. Utöver antalet observerade bon kunde 87 vuxna fåglar räknas in. Ytterligare några individer noterades längre bort från kolonin varför antalet par beräknades till 44-46 st. På grund av den täta vegetationen är det mycket lätt att missa bon och utifrån antalet vuxna fåglar i anslutning till kolonin beräknades häckande par till mellan 44 och 46. Utöver aktiviteten av vuxna fåglar vid Lagunsjön inkom även rapporter om fåglar vid skrattmåskolonier dels söder och dels väster om Almeö samt söder om Dagsnäs. Vid kontroller av dessa områden förekom inga

Tabell 1. Antal häckande par av svarthakedopping, svarthalsad dopping och gråhakedopping i Hornborgasjön 2005.

Art	Antal par
Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>	2
Svarthalsad dopping <i>P. nigricollis</i>	68-70
Gråhakedopping <i>P. Grisegena</i>	133

häckande fåglar varken söder om Almeö eller söder om Dagsnäs. Däremot upptäcktes en ny koloni med 24 bon vid en måskoloni strax öster om Hästahuvudet. Totalt beräknades 68-70 par häcka i sjön uppdelat på två olika kolonier.

Den första kullen sågs den 2 juni vid Lagunsjön och några dagar senare befann sig även några kullar vid före detta Blindkanalen. Totalt räknades där ihop 36 kullar från början av juni fram till början av juli. Samtidigt noterades även fyra kullar strax söder om Fäholmen och sex kullar i södra delen av sjön. Totalt under året inräknades 46 kullar. Antalet ungar i åldern 5-10 dygn skattades till 70 stycken baserat från räkning av antalet ungar per kull. Hur många ungar som uppnådde flygg ålder finns tyvärr inga bra uppgifter om.

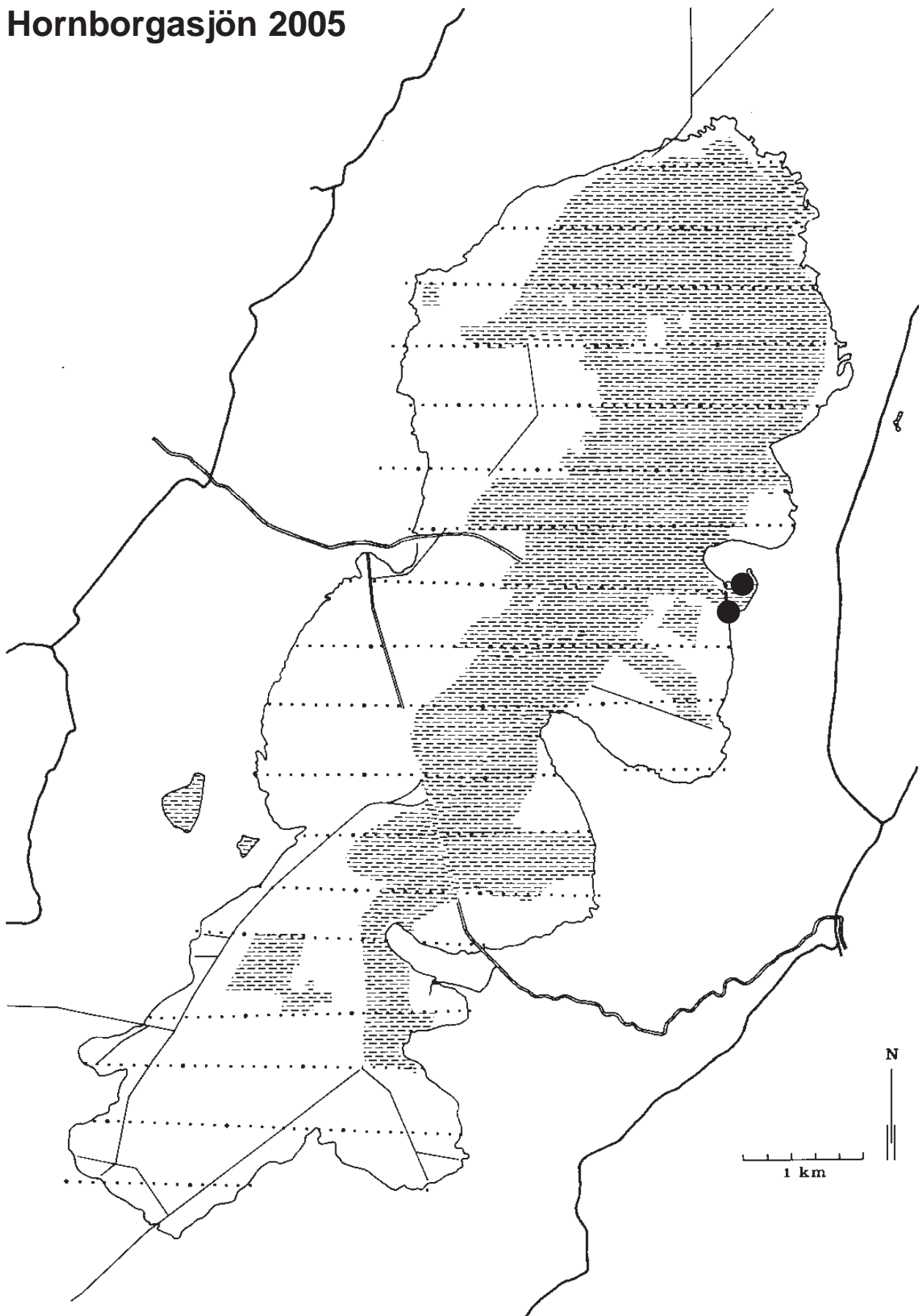
Gråhakedopping

Totalt skattades den häckande populationen till 133 par. Områden med flest häckande gråhakedoppingar var i området omkring Ytterberg, Röde mosse/Lervik, Stenumsviken och Korpaboviken. Gråhakedopping häckar numera i hela sjöområdet från Vadboden i söder till Tranum i norr där det antingen finns dött vide och/eller bladvass. Utifrån egna observationer av antalet kullar varierade häckningsresultatet i olika delar av sjön. Enligt egna anteckningar lyckades gråhakedoppingen som häckade i dött videbuskage bättre än de som påbörjade häckning i vassar, fast några data som styrker detta saknas tyvärr. Förhoppningsvis kanske man nästa år kan studera detta närmare.

Referenser

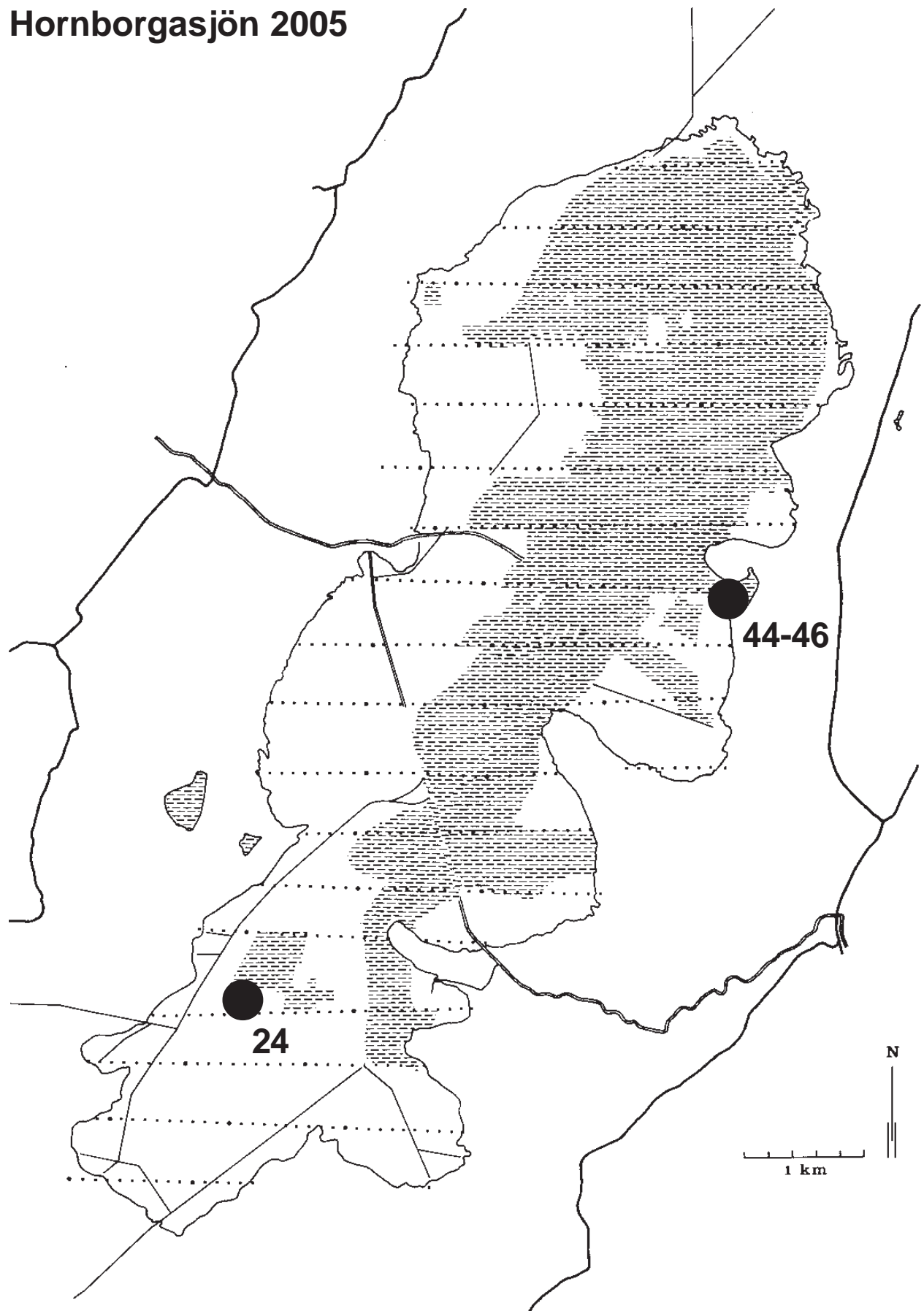
- Karlsson, T. 1982. Doppingar. I: Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1981. sid 52-60. Hornborgadokument nr 2. Statens naturvårdsverk och Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Svensson, S. 1976. Inventering av vattenfåglar. Stencil. Lunds universitet.

Hornborgasjön 2005

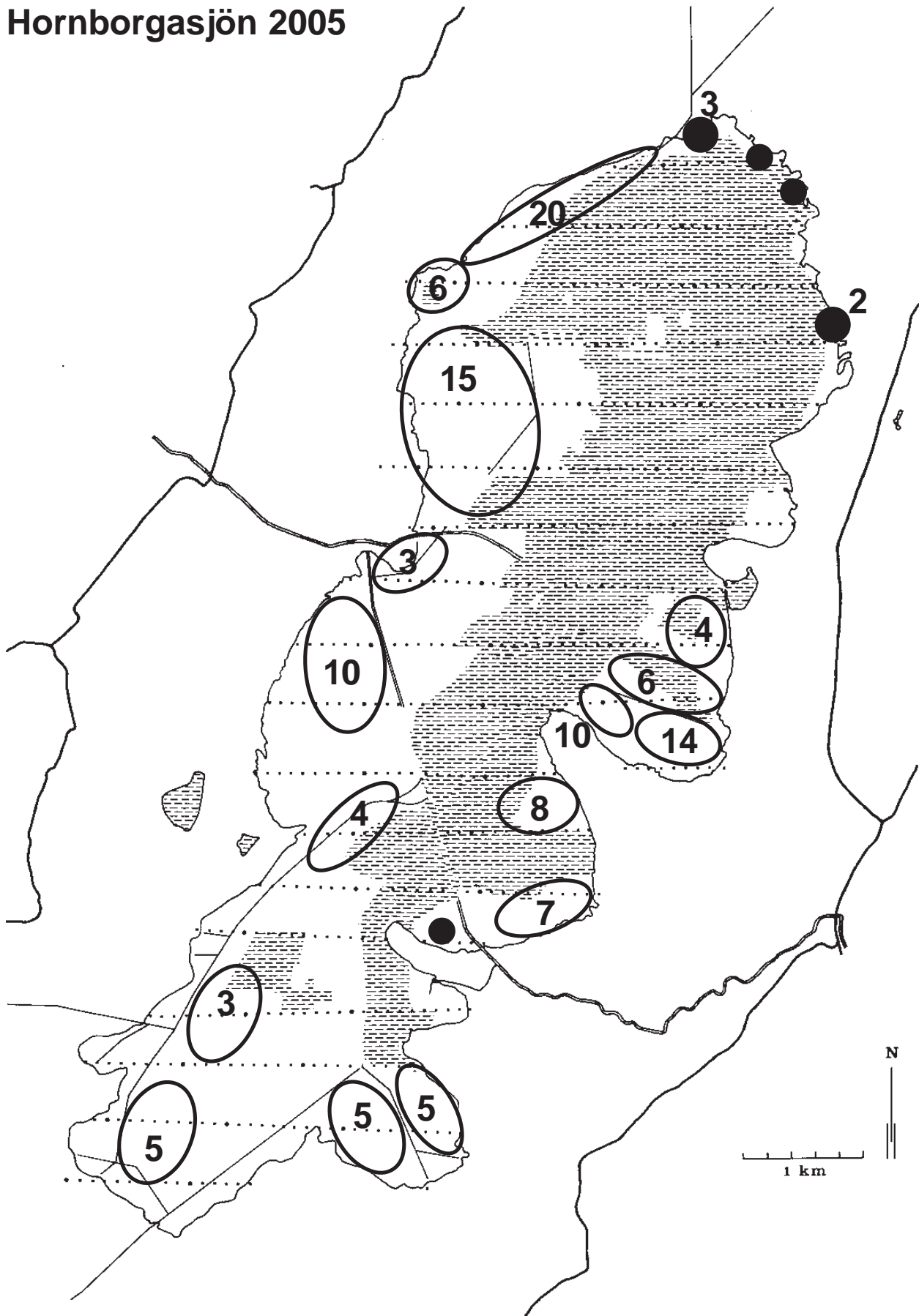
Figur 1. Häckande par svarthakedopping *Podiceps auritus*.

Hornborgasjön 2005

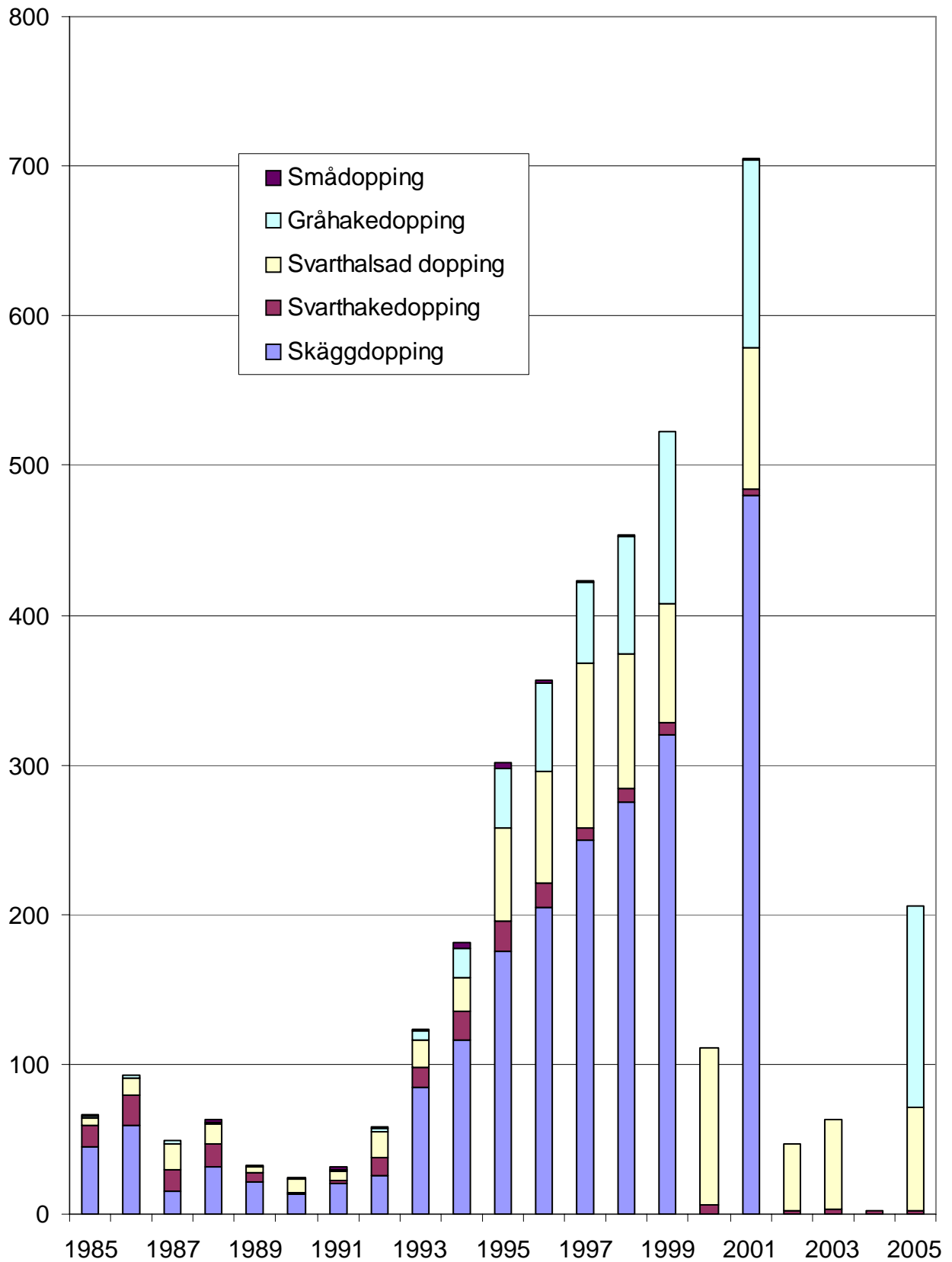

Figur 2. Häckande par svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis*.

Hornborgasjön 2005

Figur 3. Häckande par gråhakedopping *Podiceps grisegena*.

Figur 4. Häckande doppingar i Hornborgasjön 1985-2005. Observera att åren 2000, 2002, 2003 och 2004 räknades bara svarthakedopping och svarthalsad dopping.

Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2005

Bengt Pettersson

Inledning

Projektet kring kärrhökar är ett av de äldsta vid Hornborgasjön. Det har pågått utan avbrott sedan slutet av 1960-talet.

Anledningen till att det fortfarande är intressant att följa kärrhökspopulationen vid sjön är den stora förvandling som skett i och med restaureringen av området i mitten av 1990-talet.

Från att ha varit ett igenvuxet träsk med stora vassar till en sjö med öppna vattenytor och avsaknad av lämpliga vassar för kärrhökarnas bobygge har förutsättningarna ändrats drastiskt.

Bladvassen som är bruna kärrhökens normala häckningsbiotop har nästan försvunnit från sjöområdet. Minskningen av vassarna skedde successivt och arten fick svårt att hitta tillräckligt stora vassruggar att bygga bo i. Kärrhökarna lyckades dock anpassa sig till de ändrade förhållandena genom att ändra sina häckningsvanor.

Redan i mitten av 90-talet började några par att bygga sina bon i videbuskage och numera häckar de flesta av paren i videzonen. Utifrån den förändring som nu skett är det intressant att följa utvecklingen framöver för att se vad som händer eftersom även videbuskagen kan försvinna på grund av ålder och varierande vattenstånd.

Metod

Målsättningen med årets inventering var att konstatera hur många par som hävdade revir och lokalisera var i sjön kärrhökarna valde att bygga sina bon.

Observationer har gjorts kontinuerligt under hela säsongen. För att täcka in hela sjöområdet har följande observationspunkter utnyttjats: ett jaktorn i nordöstra delen, Fäholmstornet, tornet vid Fågeludden, Vässtorpsåsens krön, Almeötornet, Hångertornet, utsikten vid Vadboden, Dagsnäs-parken, samt tornet vid sjöns utlopp.

Resultat

Brun kärrhök

Under årets säsong kunde 32 bobyggande par konstateras, vilket var sex par fler än 2004. Av dessa fanns lika många söder respektive norr om gamla Flianån (se figur 1). Trenden att brunhökarna fortsätter att häcka i videbuskage håller i sig. Endast fyra par fann lämpliga boplatser i bladvass, samtliga i sjöns NV-NÖ del där fortfarande bladvass finns kvar.

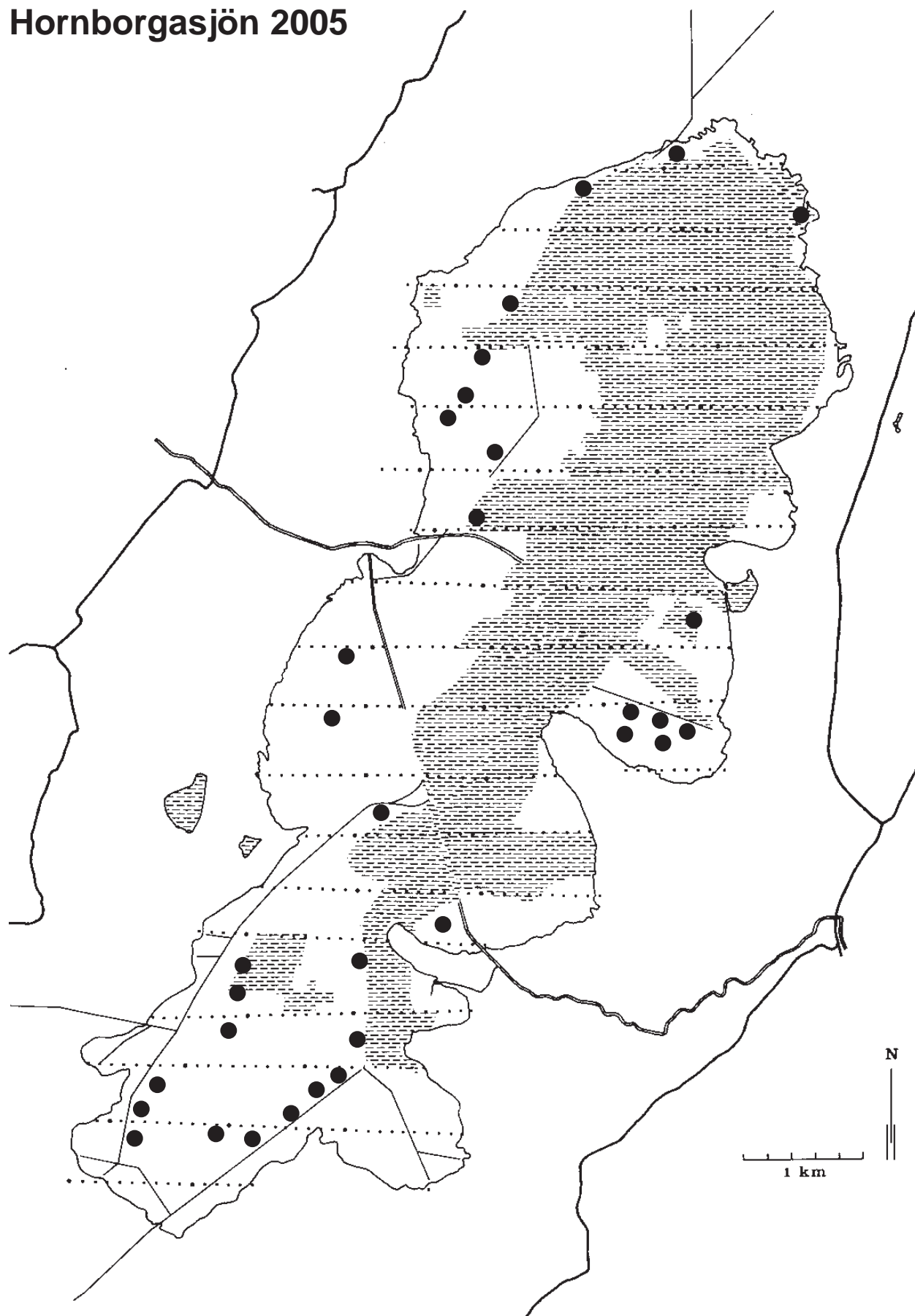
Ett bo besöktes. Det var ett bo i en videbuske strax norr om Almeö. Tre ungar fanns i boet och de ringmärktes av Clas Hermansson den 25 juni.

Resultatet av de övriga parens reproduktion föreföll överensstämma med detta bo vilket belystes genom ett enträget spaningsarbete utfört av Mike Henry. Från Hångertornet i sjöns sydända kunde han konstatera att de 11 par som han följt upp under juli-aug hade minst 32 nyss flygga ungar den 8 aug. Detta visar ett genomsnitt på minst 2,9 ungar/kull, vilket har varit normalt under en lång följd av år.

Ängshök

En gammal hona iaktogs vid Tranum i norra ändan av sjön den 12 juni. Vidare sågs en ungfågel över Sätunamaden i sydöstra delen den 19 augusti. Båda observationerna gjordes av Mike Henry.

Hornborgasjön 2005

Figur 1. Bolägen för brun kärrhök *Circus aeruginosus*.

Häckande fiskgjuse i Hornborgasjön 2005

Eric Thorsson & Albin Thorsson

Inledning

Projektet startade 2003 med syfte att fastställa hur många häckande par fiskgjuse som det finns i sjön och hur många ungar som de lyckas producera.

Metod

Fiskgjusarna inventeras från april till slutet på september.

Resultat och diskussion

Årets resultat blev sju bobyggande par inom reservatsgränsen. Det innebär en ökning från de föregående åren, med sex par 2004 och fem par 2003.

När det gäller boval är det glädjande att det har tillkommit flera egenbyggda bon. Förra året så byggdes det ett egenbyggt bo i döda skogen strax S om Fäholmen. Tyvärr blåste det ner under vintern 2004/2005, men har byggts upp igen under sommaren och hösten. Det blev ingen häckning där i år.

Ett annat bo som byggdes nytt var uppe på Ore backars ås, precis under vandringsleden. Detta bo byggde paret under beträdnadsförbudet. När det väl hävdades blev det för stora störningar och paret lämnade boet. Det sista egenbyggda boet inom reservatsgränsen gjordes i Södra Sätunaviken. Detta byggdes upp under sommaren och hösten.

Noterbart är också att på det klassiska fiskgjuseboet i Vässtorpsviken (gamla hackingtornet) bosatte sig en grågås och vägrade flytta på sig

Tabell 2. Fiskande fiskgjuse i Hornborgasjön som häckar utanför undersökningsområdet.

Antal par	Kommer från/riktning
2 par	Hjottronmossen
1 par	Skara hållet
1 par	Billingeslutningen
1 par	Rakt N ifrån
1 par	SV om S Sätunaviken

trots ivrig uppvaktning av fiskgjusarna.

Häckningsresultat blev tio flygga ungar. Det är samma antal som föregående år.

Tabell 1. Häckningsresultat för fiskgjuse i Hornborgasjön 2005.

Plats	Flygga ungar	Boplats
Ytterberg	3	Byggd plattform
Almeö	3	Byggd plattform
Hästahuvet	2	Byggd plattform
Korpaboviken	2	Gammalt skarvbo
Ore backar	-	Egenbyggt
Södra Sätunaviken	-	Egenbyggt
Fäholmen	-	Egenbyggt

Rastande tranor vid Hornborgasjön 2005

Clas Hermansson, Alf Karlsson & Helge Sundén

Inledning

Redan 1966 genomfördes de första organiserade försöken att räkna antalet rastande tranor under våren. Resultatet visade att det var fullt möjligt att med en väl genomarbetad metod erhålla tillförlitliga uppgifter om antalet tranor. Fåglarna räknades när de under gryningen lämnade övernattningsplatserna i södra sjöområdet för att proviantera i området kring Stora Bjurum och Dagsnäs. Under åren 1967-1982 ansvarade Skövde fågelklubb för räkningarna. Sedan 1983 utförs räkningarna av Hornborgasjöns fältstation. Årets räkningar var de 40: e i ordningen, en unik oavbruten svit. Numera räknas tranorna när de lämnar födosöksområdena och flyger till övernattningsplatserna under kvällen.

Hornborgasjön var tidigare starkt igenvuxen med vass, men när stora områden rensades på vegetation under 1969-1970 öppnades ytor med grunt vatten i sjöns norra del. Tranorna fann dessa som lämpliga övernattningsplatser och antalet höstrastande tranor ökade från år till år (Swanberg 1993). Antalet uppskattades till 100 tranor år 1972 för att sedan långsamt öka till dagens antal på 8 000 tranor i hela sjöområdet. Till skillnad från vårens daliga räkningar bevakas höstens tranor ungefär två gånger per vecka. Höstens räkningar var de 34: e i ordningen, också det en unik svit.

Rastande tranor under våren

Det är normalt att sjöns häckande tranor anländer tidigare än de rastande fåglarna. Under 2005 sågs de först den 20 mars, drygt tio dagar senare än medelankomsten för de tre senaste åren. Den 20 mars anlände också fyra tranor som bedömdes tillhöra de första individerna bland vårens rastande tranor. Påföljande dag, den 21 mars, fanns 83 tranor vid Vadboden. De rastande tranornas ankomst var också senare jämfört med de senaste åren.

De allra flesta av de tranor som övernattar i **södra sjöområdet** provianterar under dagtid vid Vadboden. Här utfodras tranorna med korn. Hög-

sta antal i södra delen var den 4-5 och 7-8 april, då 12 100 tranor inräknades när de flög till nattplats. Mediandatum, dvs. det datum när 50 procent av vårens trandagar (170 002) uppnått inträffade den 6 april. Med antal trandagar avses summan av de dagliga antalen rastande tranor. Det bör noteras att vi inte känner till omsättningen, dvs. daglig ankomst och bortsträck och kan därför inte beräkna mediandatum för det verkliga antalet rastande tranor.

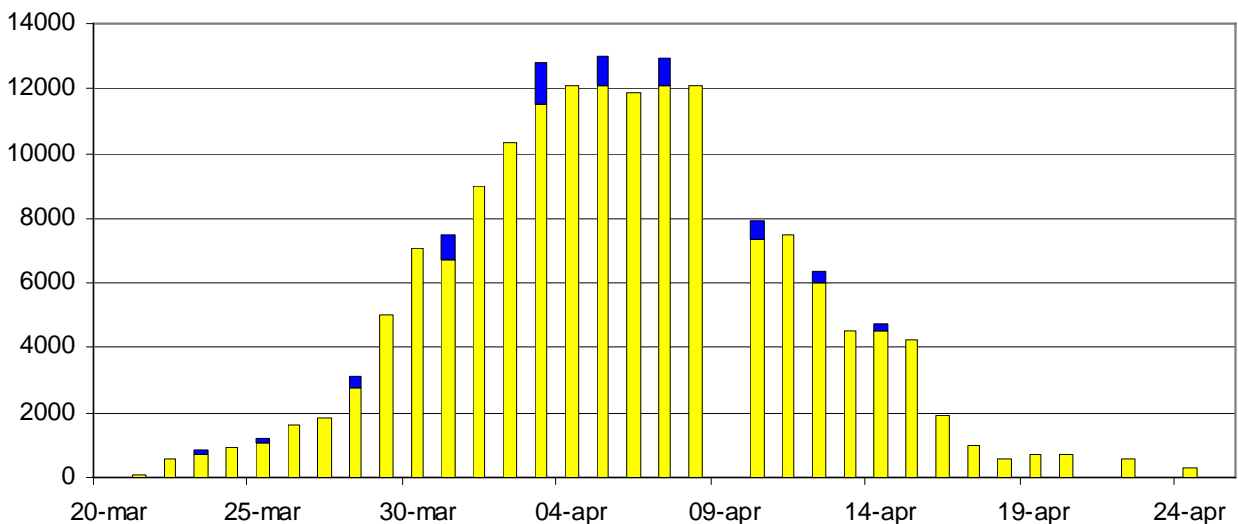
Den 10 april inleddes bortsträcket och ungefär 4 000 tranor sträckte norrut. Dagen innan rådde dåligt väder, varför ingen räkning utfördes och vi kan anta att inga tranor lämnade området. Efter den 10 april minskade antalet successivt och vid kvällsräkningen den 24 april fanns 280 tranor kvar i södra sjöområdet. Huvuddelen av dessa tranor blev kvar och översomrade vid Hornborgasjön. Se figur 1 och tabell 1.

Vi vet sedan tidigare att de tranor som övernattar i **norra sjöområdet** söker sig till andra födosöksplatser nordväst och norr om sjön. Det finns inget som tyder på att de blandar sig med tranorna i södra sjöområdet. Antalet är också förhållandevis litet. Det utgör ungefär 10 procent av totala antalet, de dagar när flest tranor rastar vid Hornborgasjön.

Högsta antal i norra delen var den 3 april, då 1 300 tranor inräknades när de flög till nattplats. Vi påföljande räkning den 5 april fanns 890 tranor i området. Samma dag inräknades 12 100 tranor i södra delen. Den 5 april blev dagen med högst antal tranor, 13 000, i hela sjöområdet. Se figur 1 och tabell 1.

Översomrande och ruggande tranor

Unga tranor som inte uppnått ålder för att häcka och äldre tranor som inte häckar samlas i grupper under sommaren. Många av dem ruggar också vingpennor och är under en månads tid helt oförmögna att flyga. Dessa sommartranor finns också vid Hornborgasjön. Många av den grupp på 280

Figur 1. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2005. Gula staplar är antal tranor i södra sjöområdet och blå staplar antal tranor i norra sjöområdet. Antalen avser tranor som räknats flyga till nattplats. Högsta antal i södra sjöområdet inräknades den 4-5 och 7-8 april (12 100) och i norra sjöområdet den 3 april (1 300). I hela sjöområdet fanns som mest 13 000 tranor den 5 april. Mediandatum i södra sjöområdet var den 6 april (antal för dagar med uteblivna räkningar har beräknats, extrapolerats, utifrån närliggande dagar).

tranor som avslutade vårens räkningar den 24 april tillhörde dessa sommartranor. Tidigare års undersökningar har visat att antalet kan variera eftersom många tranor drar omkring, varför individer både kan försvinna och nya ansluta sig.

I maj månad sågs följande större antal; 290 ex. vid Härlingstorp (4/5), 88 ex. vid Vadboden (11/5), 550 ex. till nattplats vid Kärrtorps mader (12/5, Jörgen Fritzson) och 114 ex. vid Vadboden (13/5, Jan Larsson). Flera iakttagelser bekräftar att tranorna drog omkring i hela sjöområdet.

I juni månad sågs i södra delen som mest den 1/6 som 98 ex vid St. Bjurum och 24 ex. som anlande under kvällen i riktning från Gudhem. Dessa 122 tranor övernattade sannolikt i södra delen. En andra grupp sommartranor höll till på Härlingstorps mader. Tranorna bevakades speciellt eftersom flera av tranorna också ruggade vingpennor. Den 6/6 sågs 71 tranor, varav 52 individer (73 %) var helt oförmögna att flyga. I samma område fanns den 8/6 totalt 162 tranor, varav 52 (!) var ruggande (32 %) och den 17/6 totalt 168 tranor. Då uppskattades att 30 tranor inte kunde flyga. Iakttagelserna under juni månad tyder på att 290 tranor fanns i hela sjöområdet.

I juli månad var ruggningen av vingpennor avslutad och studier vid Härlingstorp den 5/7 bekräftade detta, samtliga tranor kunde flyga. Fåglarna

blev också mer rörliga kring sjöområdet. Fynden tyder på att det fortfarande fanns 290 tranor i hela sjöområdet.

Rastande tranor under hösten

Var Hornborgasjöns höstrastande tranor kommer ifrån vet vi inte med bestämdhet. Avläsningar av ringmärkta tranor visar dock på flera fynd från Norge och Dalsland. Det kan därför inte uteslutas att merparten av Hornborgasjöns tranor kommer från ett nord-nordvästligt område. Det finns inga kända fynd under hösten från övriga delar av Sverige (Hermansson 2005).

Sedan tranorna började rasta vid Hornborgasjön under hösten har alltid merparten övernattat i norra delen. De utgör ungefär 70 procent av totala antalet, de dagar när flest tranor rastar vid Hornborgasjön. Under senare år, efter det att lämpliga platser skapats i samband med sjörestaureringen, har emellertid flera övernattningsplatser tillkommit i södra delen.

Höstrastande tranor börjar anlända i mitten av augusti månad. Antalet ökar långsamt för att kulminera vid avflyttningen i mitten av oktober. Då är också flyttningsdriften som störst och vid lämpligt väder kan så gott som samtliga tranor lämna sjöområdet under en enda förmiddag.

De tranor som övernattar i **södra sjöområdet**

provianterar under dagtid i området från sydost till väster om Hornborgasjön, ofta på ett flygavstånd upp till flera mil. Högsta antal i södra delen var den 13 oktober, då 3 420 tranor inräknades när de flög till nattplats. Påföljande kväll, den 14 oktober, fanns endast 660 tranor kvar i södra delen! Det fanns fyra nattplatser i södra delen; SV om Hångers udde, N om Hångers udde, på Rönäs och SV om Almeö.

Tranor från **norra sjöområdet** ses under dagtid nordväst och norr om Hornborgasjön. Många av tranorna har lång flygväg till sjön och anländer ofta i stora flockar sent under kvällen. Studier har visat att tranor som provianterar på stubbåkrar t.ex. öster om Götene, 2 mil från sjön, påbörjar sitt sovsträck vid ungefär samma tidpunkt som tranor nära sovplatsen.

Högsta antal i norra delen var den 26 september, då 5 650 tranor inräknades. Det fanns två nattplatser i norra delen; utanför Kärrtorps mader och S om Lervik i Stenumsviken.

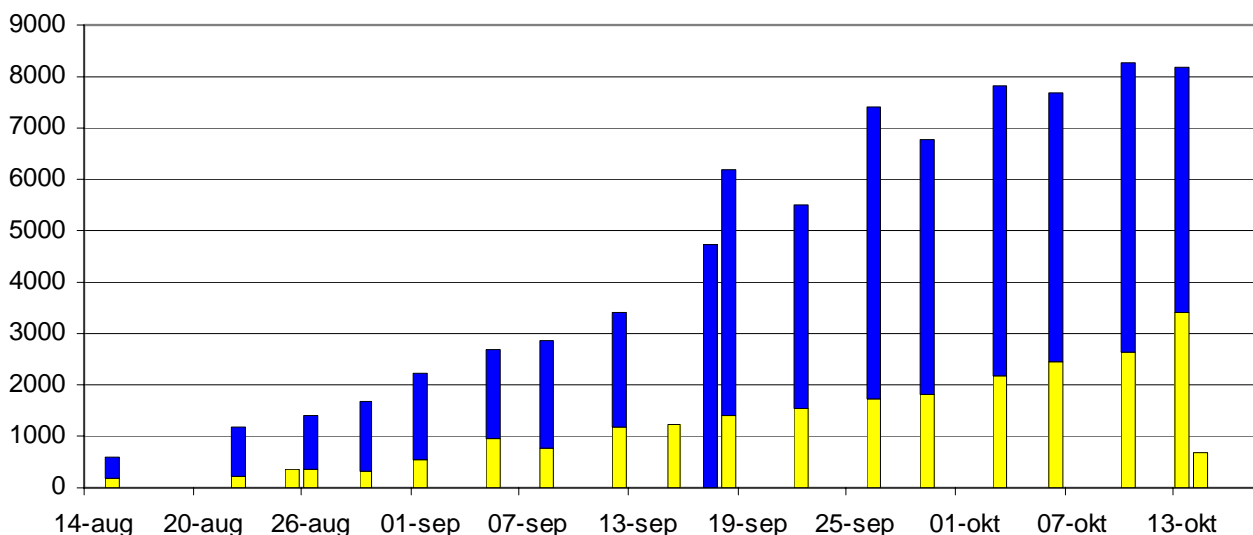
Nattplatsen i Stenumsviken har funnits föregående år. När antalet tranor i Hornborgasjön blev som störst i oktober månad övernattade knappt 2 000 tranor i Stenumsviken. De var svåra att räkna från norra delen, varför en ny räkningsplats tillkom på vallen innanför Stenumsviken. Antal tranor som räknades vid Stenumsviken var; 490 ex. 17/9, 1 020 ex. 26/9, 1 740 ex. 29/9, 1.980 ex. 3/10,

1 770 ex. 10/10 och 1 190 ex 13/10.

Tidigare års högsta noteringar av höstrastande tranor överträffades under 2005. Vid räkningen den 10 oktober fanns 8 260 tranor i hela sjöområdet. Se figur 2 och tabell 2. Två gamla tranor, med full flygförmåga, fanns kvar vid årsskiftet en stubbåker vid Kärrtorp. Fåglarna utfodrades med korn.

Märklig tranhöst

Granskning av antalet tranor under hösten visar att antalet tranor varit högre än tidigare år. Ett försök att förklara detta leder till två väsentliga anledningar. Födötillgången på stubbåkrar som inte plöjts, har varit stor. Den stabila vädersituationen har medfört att tranorna inte behövt lämna området. Att tranorna dröjt kvar i väntan på höstflyttningen kan också konstateras på andra platser i Sverige, t.ex. vid Kvismaren och på Öland. Det är intressant att konstatera att de 2 000 tranor som plötsligt anlände den 23-26 september överensstämmer med de drygt 2 000 fåglar som lämnade Norge vid samma tidpunkt (Jostein Sandvik muntl). Det är en dagsflygning för tranorna från området söder om Trondheim till Hornborgasjön. Att det är norska tranor som anlant styrks också genom fynd av de färgmärkta fåglar som plötsligt tillkommit.

Figur 2. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön hösten 2005. Gula staplar är antal tranor i södra sjöområdet och blå staplar antal tranor i norra sjöområdet. Antalen avser tranor som räknats flyga till nattplats. Högsta antal i södra sjöområdet inräknades den 13 oktober (3 430) och i norra sjöområdet den 26 september (5 650). I hela sjöområdet fanns som mest 8 260 tranor den 10 oktober.

Den stora höstflyttningen

Den 14 oktober räknades 4 000 tranor på sträck mot söder över Falköping. Flockarna kom i en jämn ström fram till klockan 13:50 (Ulrich Tourbier). De flesta tillhörde säkerligen de 8 200 tranor som räknats dagen innan när de flög till nattplats i sjöområdet. Den slutliga höstflyttningen hade inletts.

Det var frost under natten, medvind från NNV (6-8 m/s på marknivå) och en kristallklar morgon den 15 oktober. Det var anledningen till en av de största sträckdagarna för tranor i Sverige. En rimlig uppskattning är att mer än 20 000 tranor lämnade landet med destination Rugen-Bock i norra Tyskland.

Vid Hornborgasjön stod uppskattnings 4 000 tranor kvar på övernattningsplatserna under morgonen. När vinden plötsligt tilltog lyfte nästan alla tranor för att sträcka söderut mellan klockan 09:30 och 10:30. Flockstorleken varierade mellan 2 till 110 fåglar. Andelen årsungar uppgick till 10,6 % (546 ex, 29 flockar). Telefonrapporter från Sveriges sydkust bevitnar att flera flockar med mer än tusen tranor passerade i skyn. Det var en fantastisk dag! Påföljande dag den 16 oktober sågs inga tranor kvar vid Hornborgasjön och vid kvällsräkningen den 17 oktober sågs endast två tranor.

Säkerheten i rapporterna om den stora höstflyttningen kan bekräftas med det meddelande som kom på kvällen den 15 oktober. Uppskattningsvis har 20 000 tranor anlänt till Rügen-Bock i norra Tyskland (Günter Nowald muntl).

Färgmärkta tranor

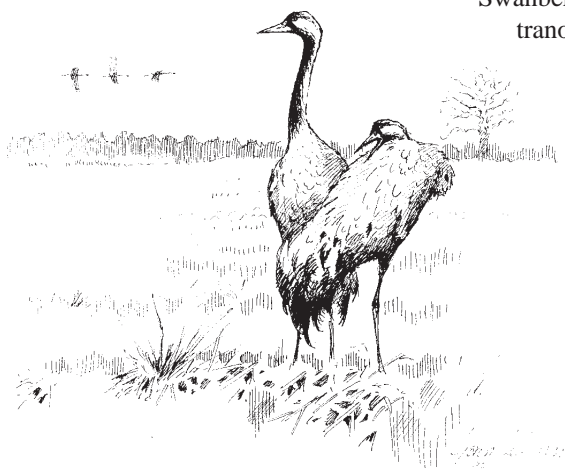
Den 4 april sågs en trana med en alfanumerisk ring F36 proviantera vid Vadboden. Tranan märktes av Börje Flygar den 11 juli 1989 i närheten av Malung, Dalarna. Märkningsplatsen är 263 km norr om Hornborgasjön. Den är därmed den äldsta trana, 15 år och 251 dagar, som vi känner till från Sverige. Från Finland finns en uppgift om 17 år och 2 månader som högsta kända ålder. Ringen är blek men påfallande hel och lättläst på 50 meters avstånd, i bra ljus och med bra optisk utrustning.

Tack

Tranräkningarna har inte varit möjliga att genomföra utan ett stort ideellt lagarbete. Totalt har 25 personer deltagit i verksamheten; Björn Björns-son, Börje Carlsson, Rolf Edvardsson, Filippa Ek, Claes Ekberg, Clas Hermansson, Kent-Ove Hvass, Bertil Johansson, Britt-Marie Johansson, Kerstin Jägmarker, Sören Jägmarker, Alf Karlsson, Karin Kjellberg, Lennart Kjellberg, Hillevi Lindström, Åke Lindström, Anita Ljungström, Göran Lundin, Bengt Pettersson, Margareta Ståhl, Gerd Sundén, Helge Sundén, Albin Thorsson, Eric Thorsson och Ulrich Tourbier. Falköping Nu har bistått tranräkningarna under våren med ekonomiska medel.

Referenser

- Hermansson, C. 2005. Förekomsten av unga tranor vid Hornborgasjön hösten 2004. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 40. Länsstyrelsen Västra Götalands län.
- Swanberg, P.O. 1993. Hur Hornborgasjöns rastplats för tranor utvecklades. Tranan, sid. 127-134. Skara.

Tabell 1. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2005. Antal i söder har räknats från Dagsnäs och antalet i norr från Tranums mader när de flugit till nattplats.

Datum	Söder	Norr	Totalt
20 mars	4	-	-
21	83	-	-
22	550	-	-
23	720	110	830
24	890	-	-
25	1 070	120	1 190
26	1 650	-	-
27	1 830	-	-
28	2 760	340	3 100
29	5 020	-	-
30	7 050	-	-
31	6 690	840	7 530
1 april	9 000	-	-
2	10 300	-	-
3	11 500	1300	12 800
4	12 100	-	-
5	12 100	890	12 990
6	11 900	-	-
7	12 100	830	12 930
8	12 100	-	-
9	-	-	-
10	7 380	560	7 940
11	7 500	-	-
12	6 000	370	6 270
13	4 500	-	-
14	4 500	210	4 710
15	4 250	-	-
16	1 890	-	-
17	990	-	-
18	570	-	-
19	680	-	-
20	710	-	-
21	-	-	-
22	550	-	-
23	-	-	-
24	280	-	-

Tabell 2. Antal rastande tranor vid Hornborgasjön hösten 2005. Antal i söder har räknats från Hångers udde och antalet i norr från Kärrtorps mader och Stenums mader när de flugit till nattplats.

Datum	Söder	Norr	Totalt
15 aug	160	430	590
22	240	940	1 180
25	350	-	-
26	*350	1 070	1 420
29	300	1 400	1 700
1 sept	540	1 710	2 250
5	970	1 720	2 690
8	760	2 110	2 870
12	1 180	2 240	3 420
15	1 220	-	-
17	-	4 750	-
18	1 420	*4 750	6 170
22	1 540	3 960	5 500
26	1 750	5 650	7 400
29	1 840	4 920	6 760
3 okt	2 190	5 610	7 800
6	2 470	5 230	7 700
10	2 620	5 640	8 260
13	3 430	4 770	8 200
14	660	-	-
17	0	2	2

* antal räknat föregående eller påföljande kväll.

Förekomsten av unga tranor vid Hornborgasjön hösten 2005

Clas Hermansson

Inledning

Årets studier av unga tranor var de femte i ordningen sedan undersökningen påbörjades år 2001. Såsom planerats är de också de sista och nu återstår en utvärdering och sammanfattning av de insamlade uppgifterna. Syftet är att undersöka förekomsten av de rastande ungfågeln under höstarna, andel ungfåglar och kullstorlek samt att utvärdera eventuella skillnader mellan åren. Uppgifter har också insamlats under studier vid Kvismaren och Tåkern, på Öland, Rugen-Bock i Tyskland och vid Hortobagy i Ungern.

Under 2005 riktades också genom massmedia en uppmaning till den naturintresserade allmänheten att rapportera tranornas uppehållsplaster utanför Hornborgasjö-området. Anledningen till detta var att få en uppfattning hur långt bort från Hornborgasjön tranorna födosöker under dagtid. Uppropet resulterade i flera nya och värdefulla uppgifter om födosöksområden.

Historik om tranornas förekomst under höstarna vid Hornborgasjön har omtalats av Frändén (1958) och Swanberg (1993). Bakgrund och metod om undersökningen har beskrivits i tidigare årsrapporter (Hermansson (2005)). Denna rapport innefattar endast en sammanfattning av 2005 års resultat.

Totalt har 9 618 individer studerats under augusti till oktober månad. Eftersom tranorna rastar en lång period under hösten kan det inte uteslutas att samma individer räknats flera gånger, dock vid åtskiljda tillfällen. Noteringar har också gjorts om typ av fält för födosök Summerat för samtliga räkningstillfällen ingår 25 % av de höstrastande tranorna i undersökningen. Denna sammanfattning redovisar också resultaten från undersökningar i södra Sverige, Tyskland och Ungern hösten 2005.

Andel ungfåglar

Andelen årsungar under hela perioden som tranorna rastade i området, från augusti till oktober, var 7,9 %. Liksom under höstarna 2001-2004 var det också tydligt att tranor med ungar kom senare

till området. Andelen årsungar ökade från 2,5 % i augusti, till 8,2 % i september och slutligen till 10,3 % i oktober (tabell 1).

Undersökningar från Tyskland åren 1978-1995 har visat att andelen årsungar vid Rugen-Bock ökar från 1 % i början av augusti till 19 % i november. I mitten av oktober var andelen årsungar 13 % (Prange 1996). Det bör poängteras att dessa räkningar är baserade på tranor från ett större rekryteringsområde än de som rastar vid Hornborgasjön.

Var Hornborgasjöns höstrastande tranor kommer ifrån vet vi inte med bestämdhet. Avläsningar av ringmärkta tranor visar dock på flera fynd från Norge och Dalsland. Det kan därför inte uteslutas att merparten av Hornborgasjöns tranor kommer från ett nord-nordvästligt område. Det finns inga kända fynd under hösten från övriga delar av Sverige. Tranor som färgmärkts i Västmanland och Västerbotten har emellertid setts i samband med undersökningen av ungfåglar vid Kvismaren och på Öland.

Räkningar vid Kvismaren den 26.9 och Tåkern den 30.9 gav 12,7 respektive 12,0 % årsungar. Vid Hornborgasjön var andelen årsungar 9,0 % den 29.9. Räkningarna vid Kvismaren var besvärliga eftersom tranorna var utspridda över stora områden. Detta kan också ha medfört att framför allt de tranfamiljer som förekommit solitärt helt enkelt inte hittats i området.

Transtudierna på Öland den 3-9.10 resulterade i flera intressanta iakttagelser. Andelen ungfåglar (10,4 %) var lägre än på andra platser i Sverige. Antalet rastande tranor uppskattades till 4 000 den 4-6.10.

Vid de numera årliga transtudierna vid Rugen-Bock, Tyskland kontrollerades den 17-19.10 totalt 5 540 tranor. Andelen årsungar var 12,1 %, dvs. i storleksordning motsvarande tidigare undersökningar från Tyskland (Prange 1996). De flesta tranorna fanns kvar i området och uppskattningsvis rastade 30 000 tranor. Vi räkningar den 20.10

fanns 32.700 tranor vid Rügen-Bock (Günter Nowald muntl.).

De tranor som rastar vid Hortobagy, Ungern tillhör en östlig population, dvs. tranor från Finland, Baltikum och troligen från västra Ryssland (Fintha 1993). Området besöktes den 3-8.11 efter det att sträcket kulminerat. Trots detta fanns fortfarande 39.000 tranor kvar i området (Zolt Vegvari muntl.). Andelen årsungar var 17,0 %.

Liksom föregående år visade årets undersökning med all tydlighet att andelen årsungar ökar i periferin från flockens centrum. Familjerna går

ofta solitärt i flockens utkanter. Det är viktigt att ha detta i åtanke vid räkningar av ungfåglar och jämförelser av resultat mellan olika undersökningar och egna räkningsområden.

Kullstorlek

Syftet att räkna kullar och antal ungar är att försöka få en uppfattning om i vilken omfattning tranorna lyckats med att få en eller två ungar flygfärdiga. Av naturliga skäl kan tyvärr inte antalet par som misslyckats med häckningen och inte fått några ungar räknas. Därför skall resultat 1,22

Tabell 1. Resultat från räkningar av andelen ungfåglar hos rastande tranor kring Hornborgasjön hösten 2005. Med Hornborgasjö-området (Hbsj-omr) avses hela undersökningsområdet, dvs. norra delen Hornborgasjön, Skånings-Åsaka, södra delen Hornborgasjön och Gudhem. N. Hbsj och S. Hbsj. avser norra delen Hornborgasjön respektive södra delen Hornborgasjön. Nattplats S resp. R anger södra delen resp. Rönäs. Totalt antal är det antal tranor räknats flyga till övernattningsplats i Hornborgasjön. Vissa dagar finns ytterligare kontroller av delområden. Dessa har inte tagits med i beräkningarna för andel årsungar, men inkluderats i beräkningarna av kullstorlek. Kullstorlek har endast beräknats där antalet ungar varit helt känt, dvs. par med en eller två ungar. Par utan ungar ingår inte i beräkningarna. Tabellen reedovisar också resultat från andra områden i Sverige, Tyskland och Ungern.

Datum	Tid	Totalt antal	Kontr. antal	Kontr. (%)	Juv. (%)	Kullstorlek	Område	Rapportör
22.8	e.m.	1 180	857	73	2,0	1,13	Hbsj-omr.	CHn
30.8	f.m.	1 700	739	43	3,1	1,15	Hbsj-omr.	CHn
31.8	kväll	-	483	-	3,9	1,10	Nattplats S	CHn
7.9	f.m.	2 800	859	31	8,0	1,25	Hbsj-omr.	CHn
14.9	e.m.	4 300	1 137	26	9,4	1,24	Hbsj-omr.	CHn
15.9	kväll	-	317	-	6,9	1,29	Nattplats R	CHn
19.9	e.m.	-	438	-	7,8	1,21	Sk-Åsaka	CHn
22.9	f.m.	5 500	1 526	28	6,5	1,19	Hbsj-omr.	CHn
28.9	f.m.	7 000	1 534	22	8,5	1,21	Hbsj-omr.	CHn
29.9	f.m.	6 760	1 471	22	9,0	1,21	Hbsj-omr.	CHn
3.10	f.m.	7 800	1 298	16	9,4	1,23	Hbsj-omr.	CHn
10.10	e.m.	8 260	1 163	14	7,5	1,22	N. Hbsj	CHn
11.10	f.m.	8 200	1 522	19	11,0	1,23	N. Hbsj	CHn
12.10	f.m.	8 200	203	2	9,4	1,27	S. Hbsj	CHn
11-12.10	-	8 200	1 731	21	10,9	1,23	Hbsj-omr.	CHn
15.10	f.m.	-	546	-	10,6	1,25	Bortsträck	CHn
Mv. augusti			1 596	55	2,5	1,14	Hbsj-omr.	
Mv. september			4 993	26	8,2	1,22	Hbsj-omr.	
Mv. oktober			3 029	19	10,3	1,23	Hbsj-omr.	
Mv. augusti-oktober			9 618	25	7,9	1,22	Hbsj-omr.	
26.9		11 000	1 643	15	12,7	1,19	Kvismaren	CHn
30.9		3 250	1 065	33	12,0	1,24	Tåkern	CHn
3-9.10		4 000	4 137*	50	10,4	1,23	Öland	CHn
17-19.10		32 700	5 540	17	12,1	1,23	Rügen-Bock	CHn
3-8.11		39 000	5 643	14	17,0	1,26	Hortobagy	CHn

* Samma flockar har kontrollerats två åtskiljda dagar, vilket motsvarar ungefär 50 % av antalet rastande tranor.

Tabell 2. Jämförelse av resultat från räkningar av andelen ungfåglar (%) och kullstorlek hos rastande tranor kring Hornborgasjön höstarna 2001-2005 (Hermansson 2002, 2004a, 2004b, 2005). För beskrivning av område och beräkningar se Hermansson (2005) och tabell 1.

År	Juv.				Kullstorlek			
	Aug.	Sept.	Okt.	Totalt	Aug.	Sept.	Okt.	Totalt
2001	-	5,9	6,9	6,2	-	1,14	1,14	1,14
2002	6,1	9,3	12,5	9,3	1,18	1,21	1,19	1,20
2003	4,9	8,1	10,5	8,2	1,21	1,20	1,21	1,20
2004	3,5	9,7	10,3	8,1	1,15	1,20	1,18	1,19
2005	2,5	8,2	10,3	7,9	1,14	1,22	1,23	1,22

ungar per par (22 % av tranparen med ungar hade två ungar) ses som en relativ siffra som kan användas för jämförelser mellan olika år. Resultatet 1,22 ungar per par under hela undersökningsperioden har beräknats på totalt 484 observationer av tranfamiljer med en (1) unge och 137 observationer med två (2) ungar. Det kan inte uteslutas att samma tranfamilj observerats flera gånger, dock ej samma dag.

Jämförelse med undersökningen från 2001 (1,14) visar att fler kullar med två ungar förekom under höstarna 2002-2005 (1,19-1,22). Se tabell 2.

Tack

Skaraborgs Läns Tidning har genom flera artiklar om undersökningen bidragit till att nya och värdefulla uppgifter kunnat insamlats om tranornas uppehållsplatser under dagtid.

Referenser

- Fintha, I. 1993. Autumn migration in Hungary, with a special reference to the recent records. *Aquila* 100: 137-150.
- Frändén, C.A. 1958. Tranor. Stockholm.
- Hermansson, C. 2002. Förekomsten av unga tranor vid Hornborgasjön hösten 2001. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2001. Meddelande nr 31 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 37. Naturvårdsverket, Hornborgasjön.
- Hermansson, C. 2004a. Förekomsten av unga tranor vid Hornborgasjön hösten 2002. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. Meddelande nr 32 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 38. Länsstyrelsen Västra Götaland.
- Hermansson, C. 2004b. Förekomsten av unga tranor vid Hornborgasjön hösten 2003. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2003. Meddelande nr 33 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 39. Länsstyrelsen Västra Götalands län.
- Hermansson, C. 2005. Förekomsten av unga tranor vid Hornborgasjön hösten 2004. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 40. Länsstyrelsen Västra Götalands län.
- Prange, H. 1996. Entwicklung der Kranichrast in Deutschland von 1960 bis 1995. *Vogelwelt* 117: 125-138.
- Swanberg, P.O. 1993. Hur Hornborgasjöns rastplats för tranor utvecklades. *Tranan*, sid. 127-134. Skara.

Häckande tornfalk vid Hornborgasjön 2005

Åke Abrahamsson

Inledning

Projektet har bedrivits på samma sätt som tidigare år.

Metod

Holkarna finns inom ett något större område än det som normalt benämns Hornborgasjöns undersökningsområde. I öster ingår de odlade områdena mellan Broddetorp och Billingen.

I väster inkluderas mossmarkerna mellan Flianån och Västtomten. I söder ingår markerna som tillhör Dagsnäs och Bjurum samt Ugglums mossar. En mindre förändring av holkbeståndet har skett under året, antalet är nu åter igen fyrtioen. Alla holkar besöks i det skede av häckningstiden då det kan antas att alla häckningar är påbörjade, som regel från slutet av maj till mitten av juni. Målsättningen är att fastställa äggkullens storlek samt att alla ungar skall ringmärkas, som regel sker detta när ungar är minst femton dagar gamla. Även detta år har Peter Lindkvist och Helge Sundén tillsammans med författaren utfört fältarbetet.

Resultat

Årets resultat blev 17 genomförda häckningar

vilket resulterade i 81 ringmärkta ungar.

Antalet häckningar i medeltal under perioden 1994 till 2005 är 12,4 och medelkullen för samma period är 4,6 ungar.

Antalet påbörjade häckningar runt Hornborgasjön var 21, vilket är en intressant siffra som mäter den verkliga storleken på den häckande populationen. De fyra häckningar som inte ingår i tabellen ovan är följande:

* i två häckningar i söder var ungar för stora för att märkas. Den ena kullen innehöll sex ungar och den andra fyra.

* i väster resulterade en häckning i sex rötägg.

* i öster missades en häckning, denna blev känd först efter häckningssäsongen.

Om man fördelar de påbörjade häckningarna på väderstrecken blir resultatet som följer.

Söder - nio häckningar

Väster - fyra ”

Norr - tre ”

Öster - fem ”

En intressant iakttagelse är att antalet häckningar på den östra sidan är fler än på många år, vilket ger en betydligt bättre balans mellan de olika områdena än tidigare.

Tabell 1. Jämförelse över åren - kullar med ringmärkta ungar av tornfalk, *Falco tinnunculus*, vid Hornborgasjön 1994-2005. Medelkull beräknas på antal ungar/kullar vid ringmärkningstillfället.

År	Antal holkar	Kullar	Ungar	Medelkull	Påbörjade häckningar
1994	41	11	49	4,5	-
1995	41	4	12	3,0	6
1996	41	12	48	4,0	12
1997	41	11	52	4,7	11
1998	36	13	70	5,4	14
1999	37	20	104	5,2	22
2000	40	18	81	4,5	19
2001	40	17	77	4,5	17
2002	40	4	21	5,3	8
2003	40	10	44	4,4	13
2004	40	12	53	4,4	13
2005	41	17	81	4,8	21

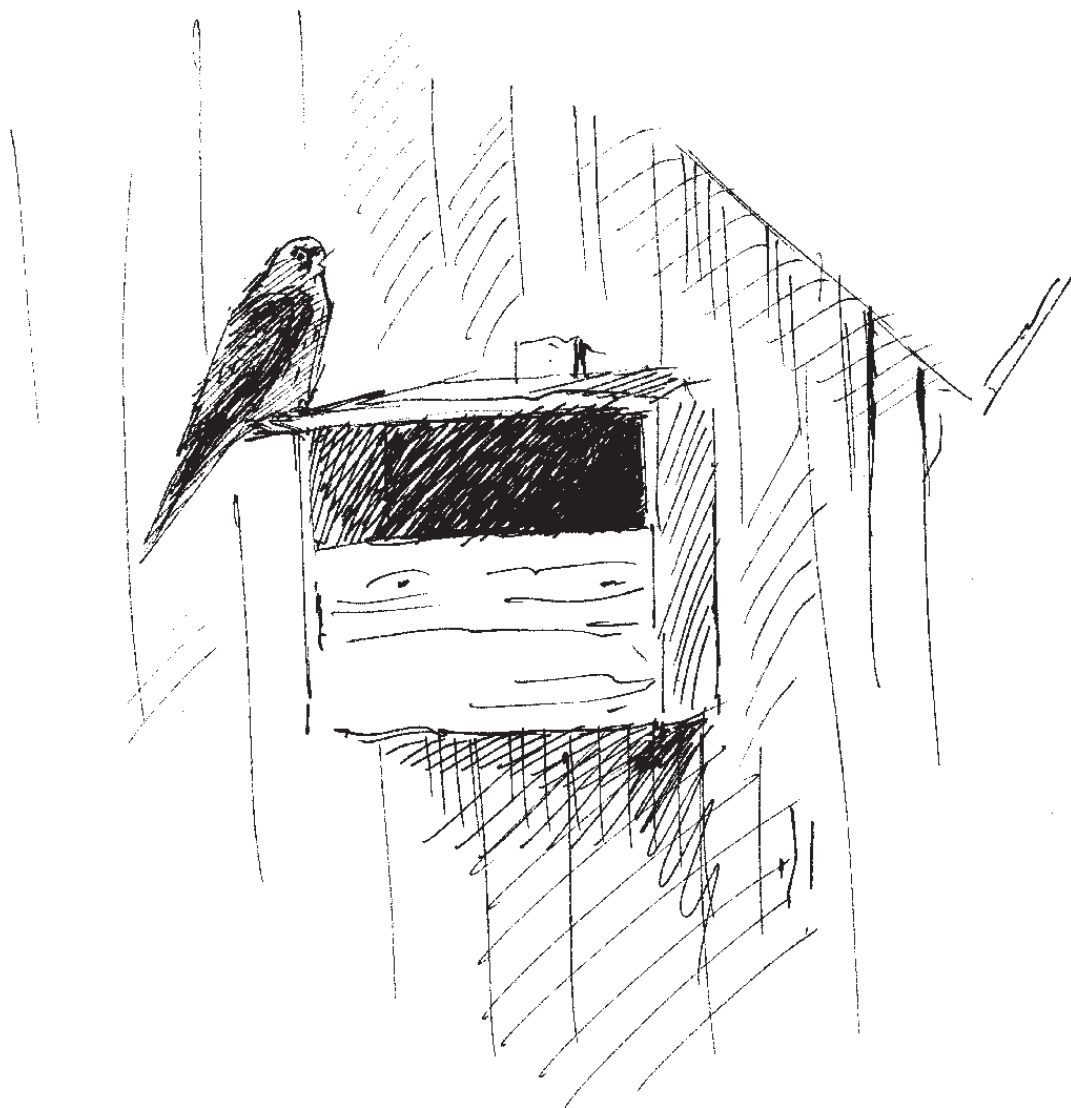
Spännvidden mellan högsta och lägsta antal häckningar inom perioden är förhållandevis stort vilket är normalt hos gnagarpredatorer.

Återfynd

Inga nya återfynd finns att redovisa.

Övrigt

Under hösten har två holkar tagits ner, dels den som funnits på Vadbodskullen. Det är förenat med mycket stora störningar att besöka denna holk när naturen är fylld av ruggande gäss, gåskullar och många andra fåglars kullar. Dessutom har vi tagit ner en holk på Ugglums mossar eftersom ladan skall rivas.

Häckande svanar i Hornborgasjön 2005

Clas Hermansson & Bengt Pettersson

Inledning

Hornborgasjöns restaurering och den slutliga höjningen av vattenståndet 1995 har gynnat knölsvanen. Antal häckande par, rastande och översomrande fåglar har överträffat alla spekulationer om artens utveckling i sjön. Sedan 1995 har antal rastande knölsvanar uppvisat en starkt ökande trend under våren ($p < 0,01$) och en ökande trend under hösten ($p > 0,05$). Detta står säkerligen i samband med tillgången på föda, med mycket riklig vegetationen av olika natearter och kransalger.

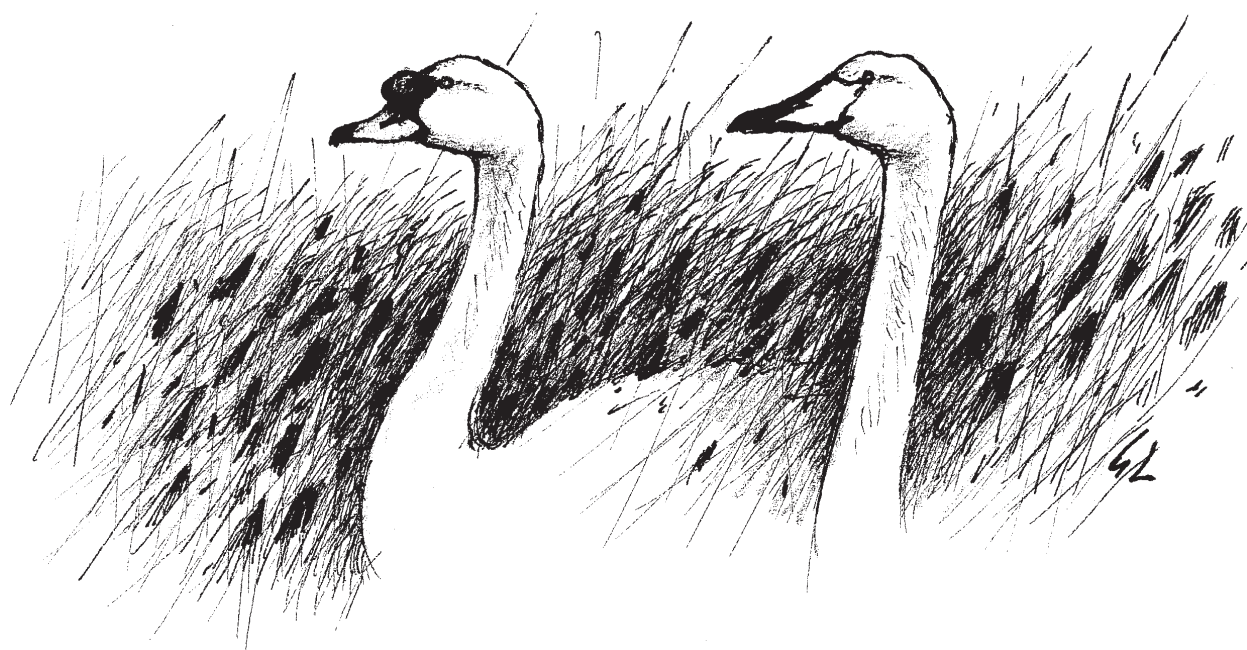
För antalet rastande sångsvanar finns inga ökning eller minskningar under våren och hösten ($p > 0,05$). Sångsvanen söker föda utanför sjöområdet, på växande grödor, vallar och stubbåkrar, samt inte minst under mars och april månad på utfodringsplatsen för tranor vid Vadboden. Arternas förekomst under vår och höst under åren 1991-2004 och antalet häckande par 1983-2004 har tidigare sammanfattats med hjälp av trendanalyser, Spearman Rank Correlation (Hermansson 2005, Hermansson m.fl. 2005).

Tabell 1. Antalet bon av svanar i Hornborgasjön 2005.

Art	Antal bon
Knölsvan	160
Sångsvan	2

Metod

Dagens metod tillämpades redan 1971 under den ornitologiska utredningen om sjöns restaurering (Swanberg 1980). Genom inventering från flygplan är det möjligt att snabbt och noggrant registrera bon av svanar efterhand som ett låg- och saktflygande flygplan följer strandlinjen. I det buskrika södra sjöområdet är de profillinjer som röjdes i vegetationen under slutet av 1960-talet och kanalerna från sjösänkningarna till stor hjälp. De syns fortfarande mycket tydligt. Det är oftast omöjligt att skilja knölsvan från sångsvan från ett flygplan, varför inventeringarna alltid kompletteras med uppföljningar från marken.

Resultat

Årets flyginventering utfördes den 6 maj av Clas Hermansson, Leif Arvidsson och Bengt Pettersson med Leif Crona som erfaren pilot från flygningar över Hornborgasjön tidigare år. Efter nödvändiga uppföljningar i fält, inte minst för att kontrollera häckande sångsvanar, konstaterades 160 bon av knölsvan och 2 bon av sångsvan (tabell 1).

Knölsvan

Antalet häckande knölsvanar var lägre än under 2004 (197 bo). Sett över en längre period har dock antalet fördubblats från 2001 (79 bon) till 2005 (160 bon). Kullarna räknades den 13 augusti. Antalet (36 kullar) visade att endast 23 % av paren lyckades få fram halv vuxna ungar. Detta överensstämmer överraskande väl med resultatet från 2004 (23 %).

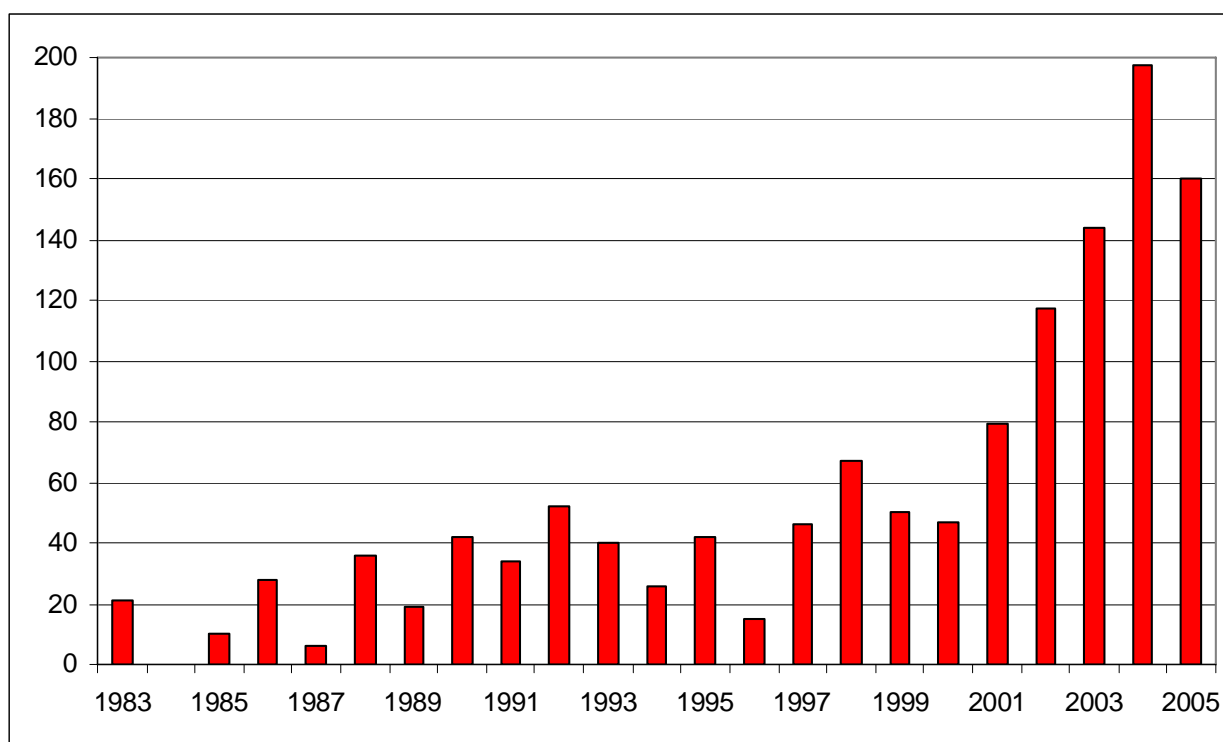
Isvintern och islossningen förändrade många presumtiva häckningsplaster. Vegetations gyttebankar försvann, t.ex. sydväst om Almeö, eller förflyttades av ismassorna till nya områden,

oftast nära stränder. Knölsvanarna var helt enkelt tvingade att söka upp nya lämpliga boplatser eller t.o.m. avstå från häckningsförsök.

Såsom under 2004 finns en tydlig koncentration till södra sjöområdet vid val av boplatser. I södra (söder om Oranabbe-Almeö), mellersta (norr om Oranabbe-Almeö till Utloppet-Getnäsudden) respektive norra delen (norr om Utloppet-Getnäsudden) av Hornborgasjön fanns 74, 21 respektive 35 bon. Se figur 3. Vid jämförelse med 2004 kan dock konstateras en tydlig avsaknad på boplatser i södra (-25 bon) och mellersta delen (-22 bon). I vassområdena i norra delen skedde en tydlig ökning av antalet par (+10 bon). Förmodligen är ökningen i den norra delen ännu ett exempel på artens anpassningsförmåga att finna nya boplatser.

Sångsvan

Under 2005 häckade endast två par. Detta är det lägsta antalet sedan 1984. Häckningar skedde ej vid tidigare traditionella områden som Lervik, Vässtorpsviken och Hornborgaviken. Orsaken till

Figur 1. Antalet häckande par av knölsvan *Cygnus olor* i Hornborgasjön 1983-2005. Under 2005 inräknades 160 bon vid flyginventering den 6 maj. Från 1989 finns endast uppgift om antal kullar. Knölsvan uppvisar en stark ökning (höggradigt signifikant, $p < 0,01$) under åren 1983-2004. Perioden före respektive efter den slutliga vattenståndshöjningen uppvisar arten en svag ökning (ej signifikant, $p > 0,05$) respektive en stark ökning (höggradigt signifikant, $p < 0,01$).

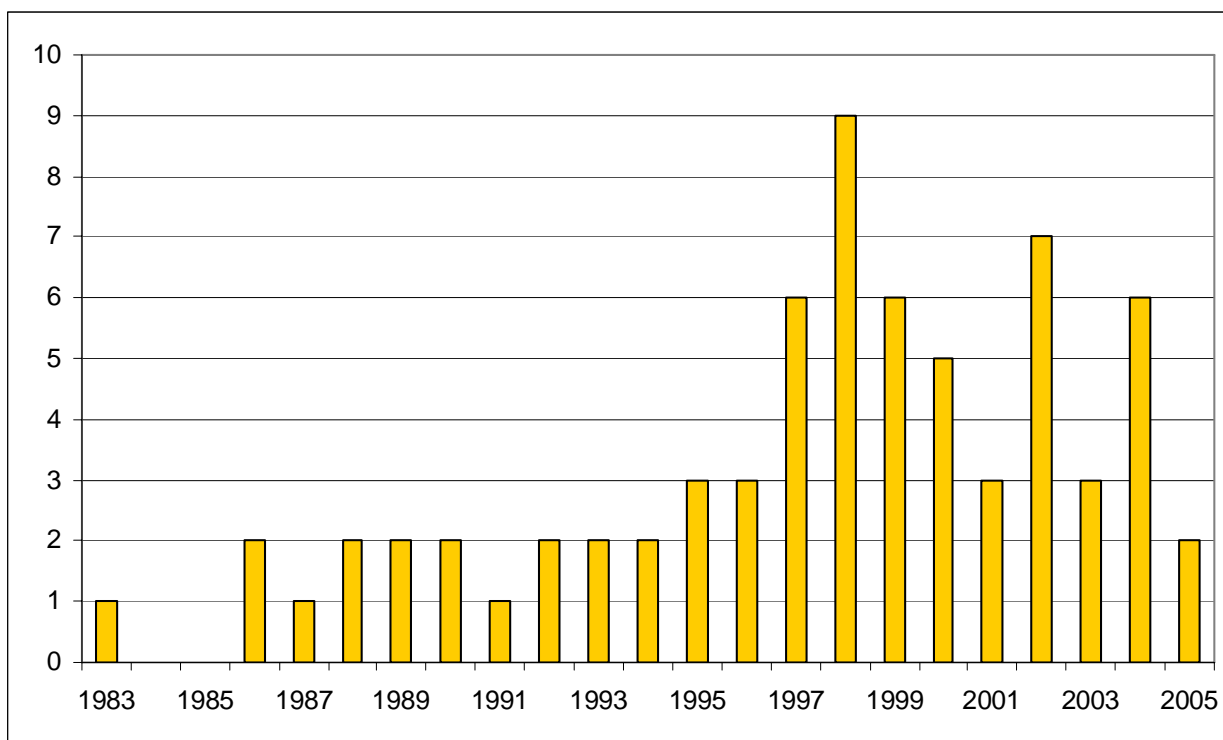
detta är ej känt. Ett par häckade dock i ett nytt område, mellan Vadboden och Dagsnäs. Se figur 4.

Sammanfattning

Knölsvanen och sångsvanen är två arter som starkt gynnats av Hornborgasjöns restaurering. Efter den slutliga vattenståndshöjningen fortsätter antalet häckande knölsvanar att öka medan sångsvanen har en mycket svag ökande trend. Slutsatserna är säkerställda genom trendanalys, Spearman Rank Correlation. Orsaken beror säkerligen på den rikliga tillgången på föda. Under vattensvegetationen täcker större delen (90 %) av sjöns öppna områden (Peder Hedberg Fält muntl).

Referenser

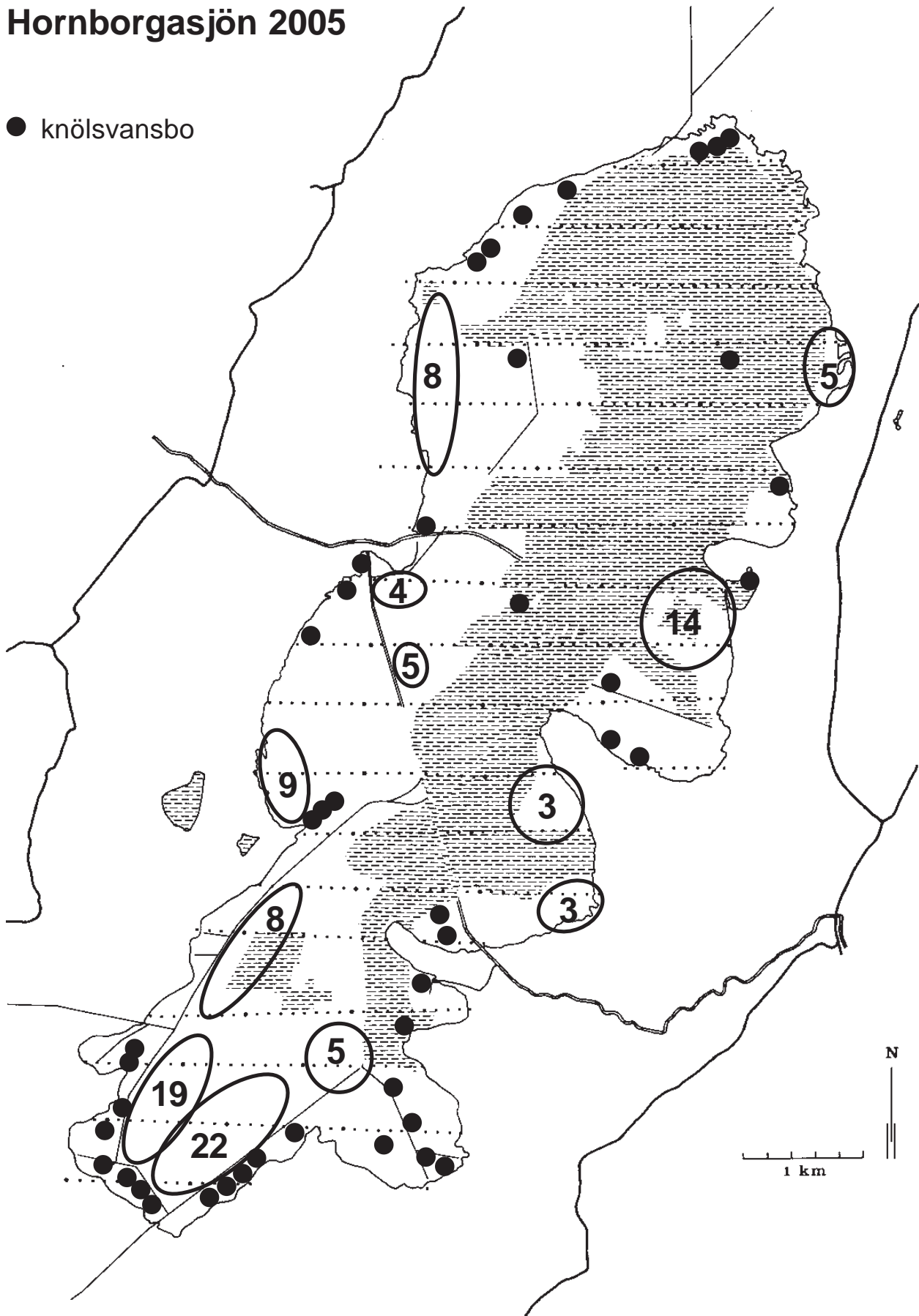
- Hermansson, C. 2005. Rastande simfåglar i Hornborgasjön – resultat från 2004 och sammanfattning av åren 1991-2004. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. sid. 26-37. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation/Hornborga-dokument nr 40. Länsstyrelsen Västra Götalands län.
- Hermansson, C., Arvidsson, L. & Pettersson, N. 2005. Häckande svanar i Hornborgasjön – resultat från 2004 och sammanfattning av åren 1983-2004. I: Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004, sid. 54-58. Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation / Hornborga-dokument nr 40. Länsstyrelsen Västra Götalands län.
- Swanberg, P.O. 1980. Metodik i den ornitologiska inventeringen av Hornborgasjön 1969-1971. Vår Fågelvärld 39, sid. 369-376.

Figur 2. Antalet häckande par av sångsvan *Cygnus cygnus* i Hornborgasjön 1983-2005. Under 2005 registrerades 2 bon. Uppgifter saknas från 1984. Sångsvanen uppvisar en stark ökning (höggradigt signifikant, $p < 0,01$) under åren 1983-2004. Perioderna före och efter den slutliga vattenståndshöjningen uppvisar arten en svag ökning (ej signifikant, $p > 0,05$).

Hornborgasjön 2005

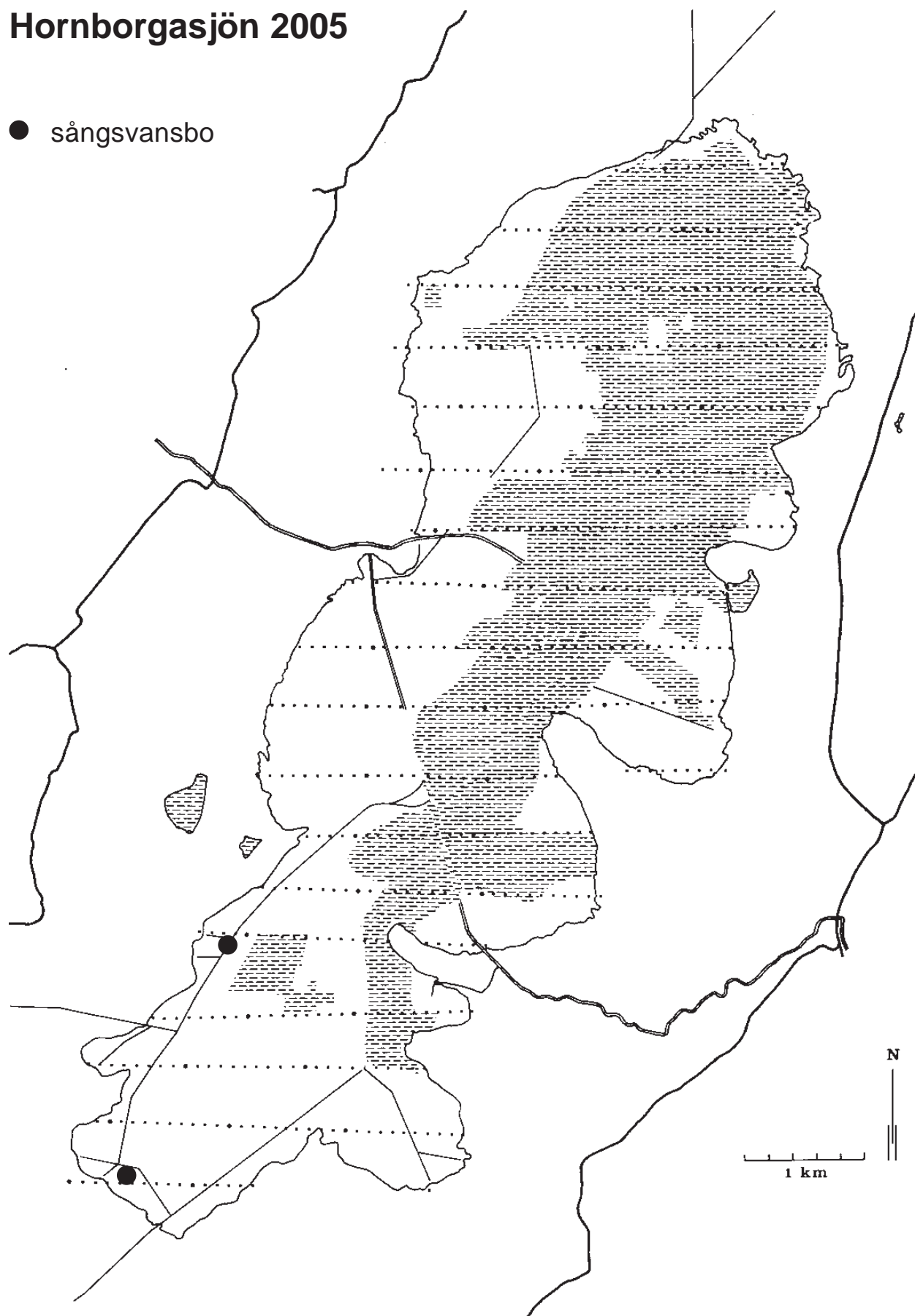
● knölsvansbo

Figur 3. Bo av knölsvan *Cygnus olor* i Hornborgasjön 2005.

Hornborgasjön 2005

● sångsvansbo

Figur 4. Bo av sångsvan *Cygnus cygnus* i Hornborgasjön 2005.

Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2005

Peder Hedberg Fält

Inledning

Antalet bon av måsar och tärnor har mer eller mindre inventerats årligen sedan räkningarna påbörjades vid sjön 1981. Häckande måsar och tärnor har inventerats tidigare och då i början av 80-talet (Karlsson 1984). Projektet övergick i mitten på 1980-talet i faunistisk insamling, vilket innebar att personalen vid fältstationen besökte vissa områden i sjön regelbundet och noterade häckande fågelarter. Sedan höjningen av sjöns vattenstånd slutfördes 1995 är målsättningen att årligen kartera och räkna antalet häckande måsar och tärnor i sjön.

Syftet med projektet är att bestämma antalet bon eller häckande par av måsar och tärnor samt att studera var de förekommer i sjön. Hos svarttärna noteras också häckningsframgången. Detta för att i första hand skapa underlag för att kunna jämföra effekterna på häckande måsar och tärnor i samband med restaureringen av sjön.

Metod

Antalet bon eller par av häckande måsar och tärnor räknades dels från kanot i olika områden i sjön, dels från fågeltorn eller andra naturliga observationsplatser utmed sjön. Observationsplatser från land valdes i första hand där man har möjlighet att se samtliga bon i respektive koloni. Räkning från kanot valdes då inga andra observationsplatser från land förekom. För svarttärna, som är kolonihäckare, beräknades antalet häckande par i respektive koloni utifrån antalet observerade och varnande vuxna fåglar utifrån de olika inventeringstillfällena. Bon av svarttärna räknas inte eftersom de är väldigt svårupptäckta och risken är stor att man missar flera bon och resultatet blir därför missvisande.

Bon av skrattnås och fiskmås i respektive område räknades under perioden 17-28 maj. Bon och par av fisktärna inventerades under perioden den 5-20 juni. Antalet par svarttärna räknades igenom vid besök i de båda kolonierna främst un-

der perioden 5-10 juni. Alla räkningar har utförts av undertecknad. Häckningsframgången hos svarttärna har studerats genom att räkna antalet flygga ungar vid respektive koloni från början till slutet av juli.

Resultat

Måsar

I tabell 1 redovisas resultatet av inventeringarna. Totalt påträffades 8 900 bon av skrattnås fördelat på 51 öar. Samtliga kolonier låg på flytöar utom en som är konstgjord. Inför förra året lade Länsstyrelsen ut två konstgjorda häckningsöar utanför doppinggömslet i Lagunsjön som försök. Första året, 2004 uteblev häckningar av skrattnås, men under 2005 häckade två par.

Den största koncentrationen av bon är fortfarande i området mellan Fågeludden och Ytterberg där 4 200 bon räknades in, vilket utgör 47 % av sjöns totala antal. Den största kolonin utgjordes av 1 950 bon, medan på den minsta förekom det endast två bon. Övriga ställen med större ansamlingar av häckande måsar var strax norr om Hångers udde, vid Bjurumskanalen (1 890 bon), söder om Dagsnäs (600 bon) och ett område vid före detta Blindkanalen (1 115) bon.

Predation på måskolonier från mink noterades i väldigt liten omfattning och några etablerade kolonier som försvann på grund av predation förekom inte. Däremot var häckningsresultatet något varierande, där antalet kläckta ungar var synbarligen lägre på öarna vid Blindkanalen. Noteras är att

Tabell 1. Antalet bon av måsar och tärnor i Hornborgasjön 2005. Antal skrattnås avrundat till närmaste 100-tal.

Art	Antal par/bon
Skrattnås	8 900 bon
Fiskmås	4 bon
Fisktärna	66-71 par
Svarttärna	55-60 par

inga räkningar av häckningsresultat är gjord, utan uppskattningarna är baserade på egna intryck och grova uppskattningar av antalet kläckta ungar. Överlag var häckningsresultaten goda med många flygga ungar på flera områden. Inte minst i området mellan Fågeludden och Ytterberg.

Av fiskmåsar häckade ett par söder om Fågeludden och tre par i södra delen av sjön. Ett av bona låg på en gammal stubbe och de övriga på flytöar.

Tärnor

Fisktärnan noterades under året med 66-71 par fördelat på tio kolonier och ett solitärt häckande par. Samtliga kolonier låg på mindre flytöar, ofta med lite vegetation på jämfört med skrattmåsar som gärna väljer öar med högre vegetation. Oftast bildade fisktärnan egna kolonier, men häckade också tillsammans med skrattmåsar vid några platser. Kolonierna låg utspridda i hela sjön från Dagsnäs och Hånger i söder upp till Fäholmen i norr. Den största kolonin låg vid före detta Blindkanalen med 18 bon, men i övrigt så var kolonistorlekarna mellan 2 till 10 par. Undantaget utgjordes av kolonin vid före detta Blindkanalen samt en koloni utanför Fäholmen med 16 bon par.

Svarttärnan häckade totalt med 55-60 par för-

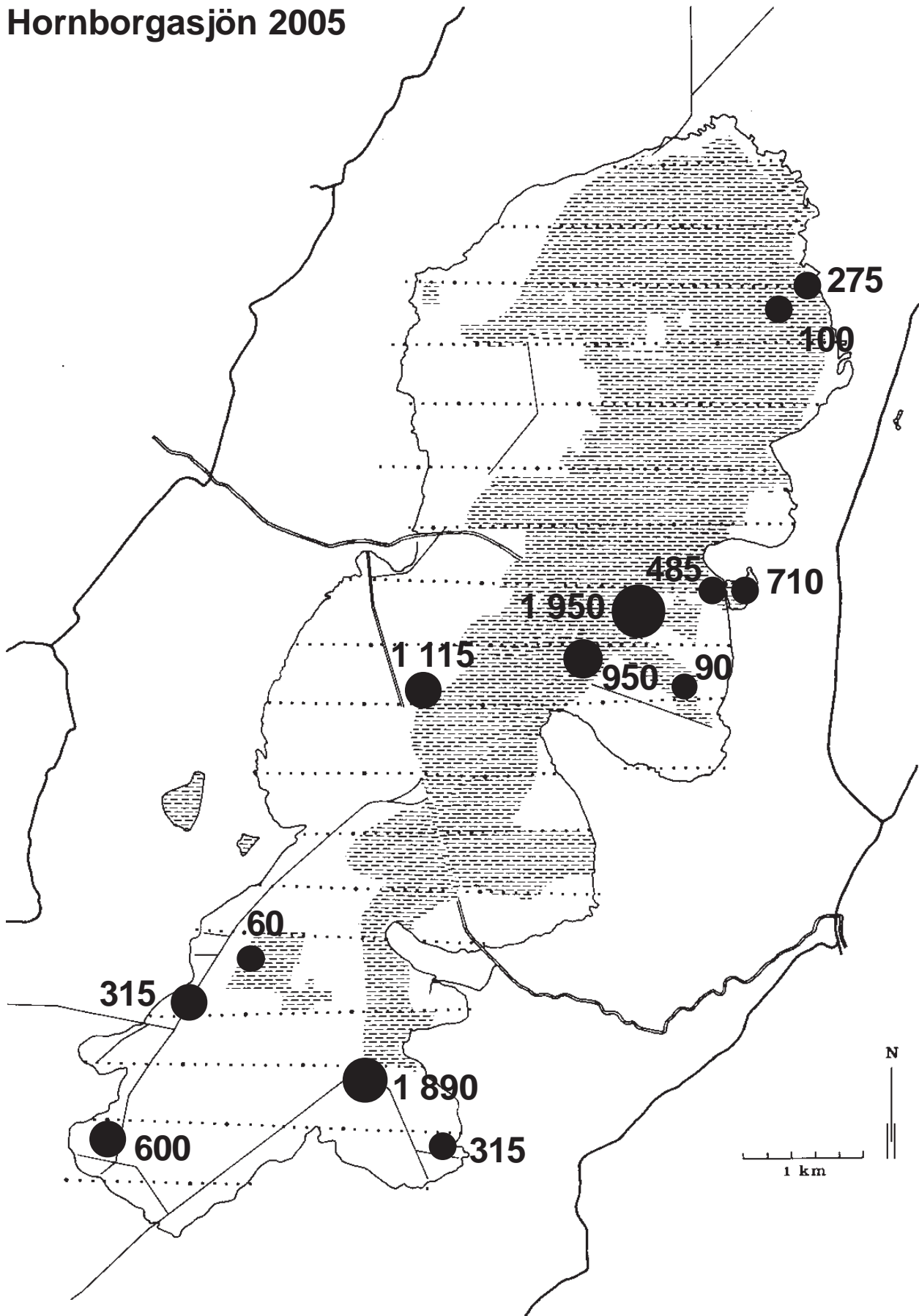
delat på två kolonier, varav den största fanns i Vässtorpsviken, 37-40 par. Den andra kolonin låg i södra delen av sjön mellan Dagsnäs och Vadboden där 18-20 par registrerades. Uppskattningsvis fick svarttärnorna från de båda kolonierna fram cirka 25 flygga ungar, baserat på observationer av antalet flygga ungar ute i sjön under juli månad. Vid kontroll av kolonin och ringmärkning av ungar vid Vässtorp i början av juli noterades 8 ungar varav fyra var flygga. Samtidigt noterades flera bon med ägg och som fortfarande ruvades, vilket tyder på att flera av svarttärnorna lagt om. Antagligen har flera av förstakullarna blivit rövade eller så har det dåliga vädret med vattenståndshöjningen som följd spolierat förstakullarna. Inga närmare undersökningar av kolonin i söder har gjorts. Dock har flera vuxna fåglar setts mata ungar i området och även enstaka flygga ungar har också noterats vid kolonin.

Referenser

- Karlsson, T. 1984. Skrattmåsar, fiskmåsar och fisktärnor. Hornborgadokument nr 4. Statens Naturvårdsverk.
- Svensson, S. 1975. Handledning för svensk häckfågel taxering med beskrivning av revirarteringsmetoden och punkttaxeringsmetoden. Zool. Inst. Lunds universitet.

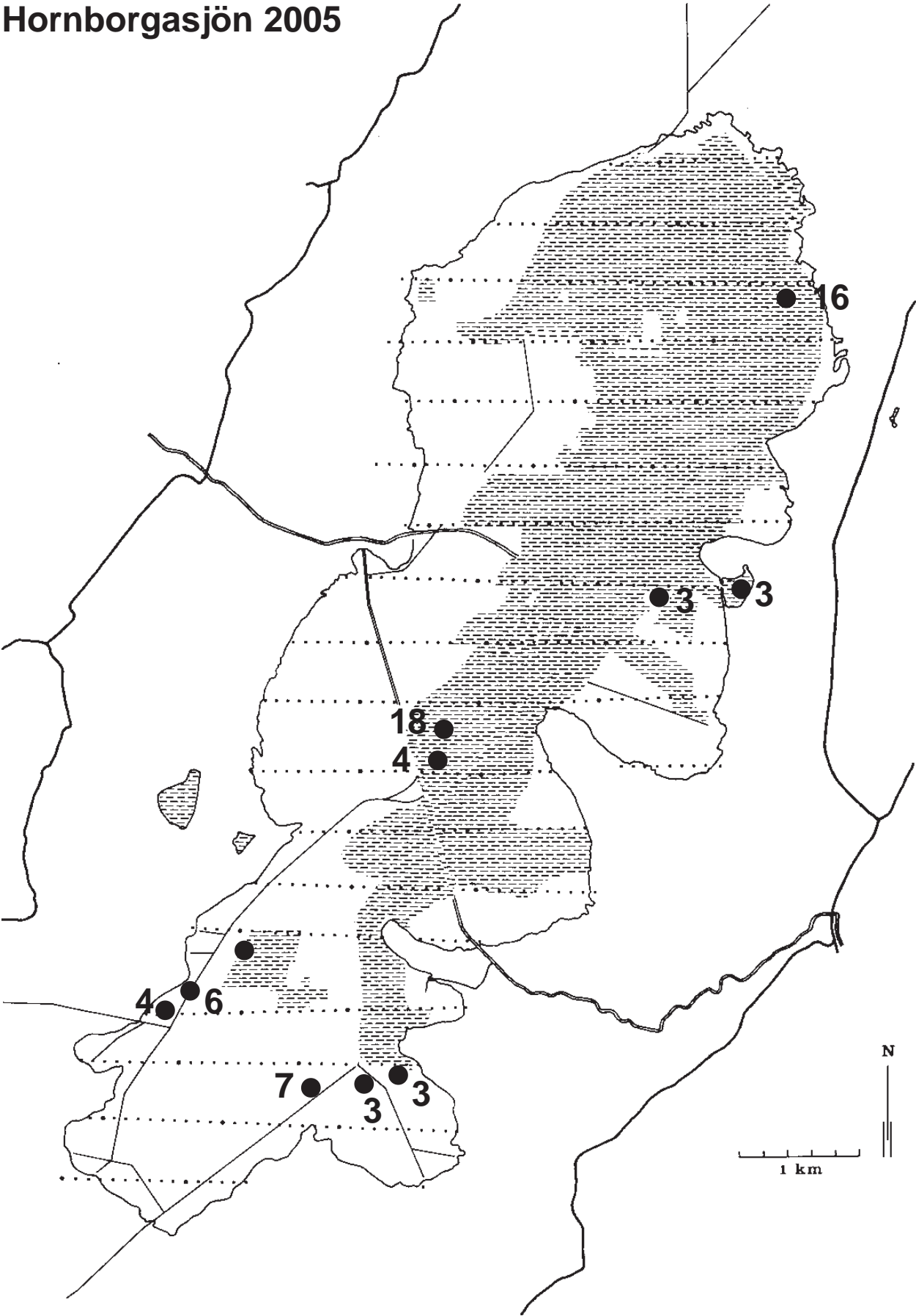

Hornborgasjön 2005

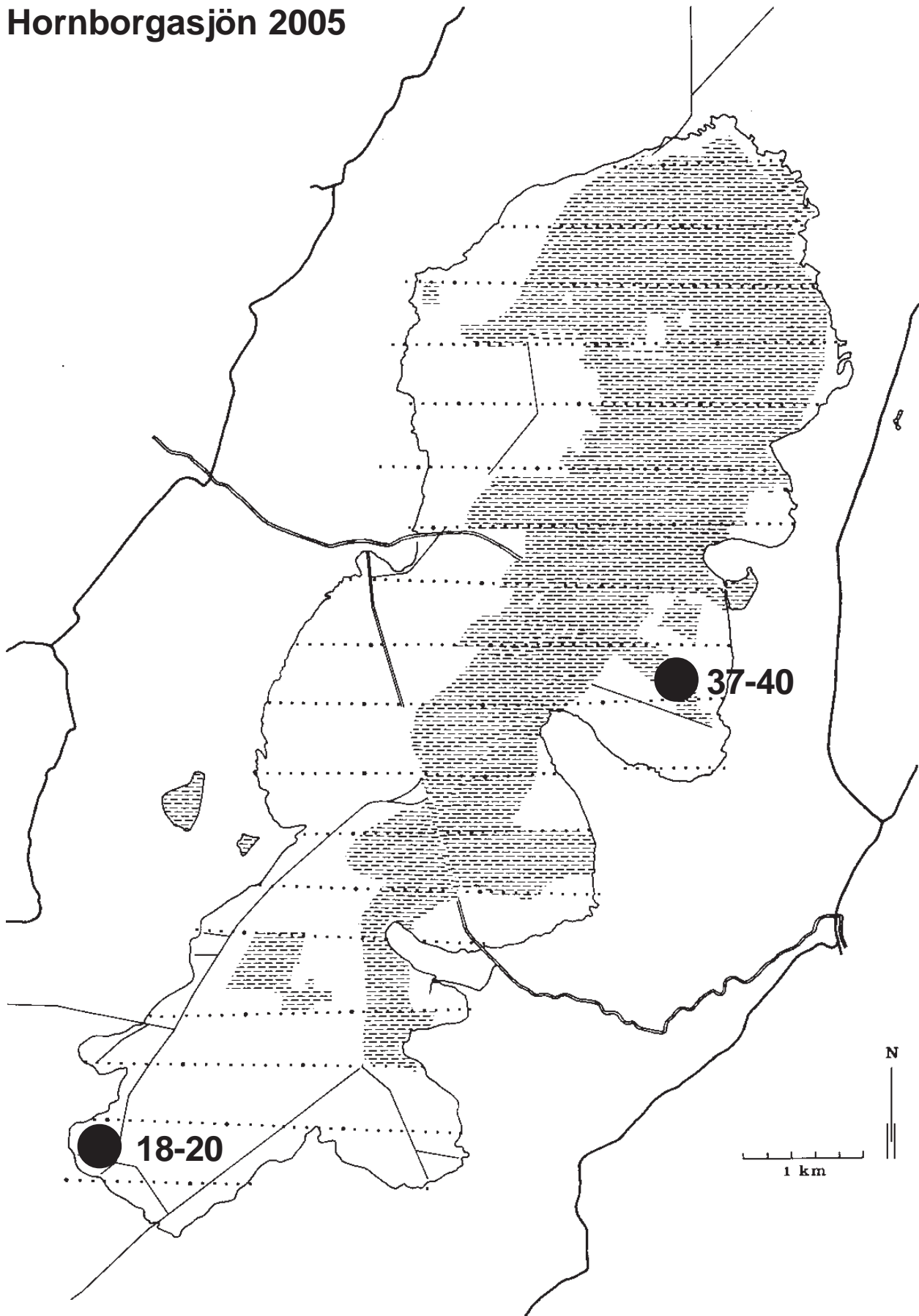
Figur 1. Häckande par skrattmåsar *Larus ridibundus*.

Hornborgasjön 2005

Figur 2. Häckande par fisktärna *Sterna hirundo*.

Hornborgasjön 2005

Figur 3. Häckande par svarttärna *Chlidonias niger*.

Häckande storskarv och gråhäger i Hornborgasjön 2005

Peder Hedberg Fält

Inledning

Antalet bon av storskarv och gråhäger började inventeras när de första häckningarna påträffades i sjön. För storskarv var det 1998 och för gråhäger 1999 och därefter har årliga inventeringar utförts av antalet bebodda bon.

Syftet är att bestämma antalet häckande fåglar av storskarv och gråhäger och studera var de förekommer i sjön och hur utvecklingen av de båda arterna är. Detta för att i första hand skapa underlag för att kunna jämföra effekterna på häckande storskarv och gråhäger i samband med restaureringen av sjön.

Metod

Antalet bebodda bon räknades i första hand från fågeltorn eller andra naturliga höjder eller från kano i olika områden med häckande fåglar. Räkning av bon gjordes från den 22 maj fram till 1 juni i samband med räkning av bon hos skrattmå. I mitten av juni kontrollerades även översiktligt häckningsframgången hos storskarv i kolonin vid Blockholmarna.

Resultat

Storskarv

I tabell 1 redovisas resultatet av inventeringarna. Totalt hittades häckande fåglar i två större områden, öster om Dagsnäs, i sjöns södra del (130 bon) och i videbuskaget strax norr om Ore nabb (125 bon), även kallat Blockholmarna. Totalt förekom under året 255 bon. Väldigt få döda ungar påträffades vid kontroll av kolonin vid Blockholmarna i mitten av juni vilket tyder på att häckningsframgången varit tillfredsställande. Inga tecken på att bon var plundrade fanns heller. I början av juli noterades en fiskande flock storskarv med cirka 480 individer i sjön.

Tabell 1. Antalet bon av storskarv och gråhäger i Hornborgasjön 2005.

Art	Antal bon
Storskarv	255
Gråhäger	9

Gråhäger

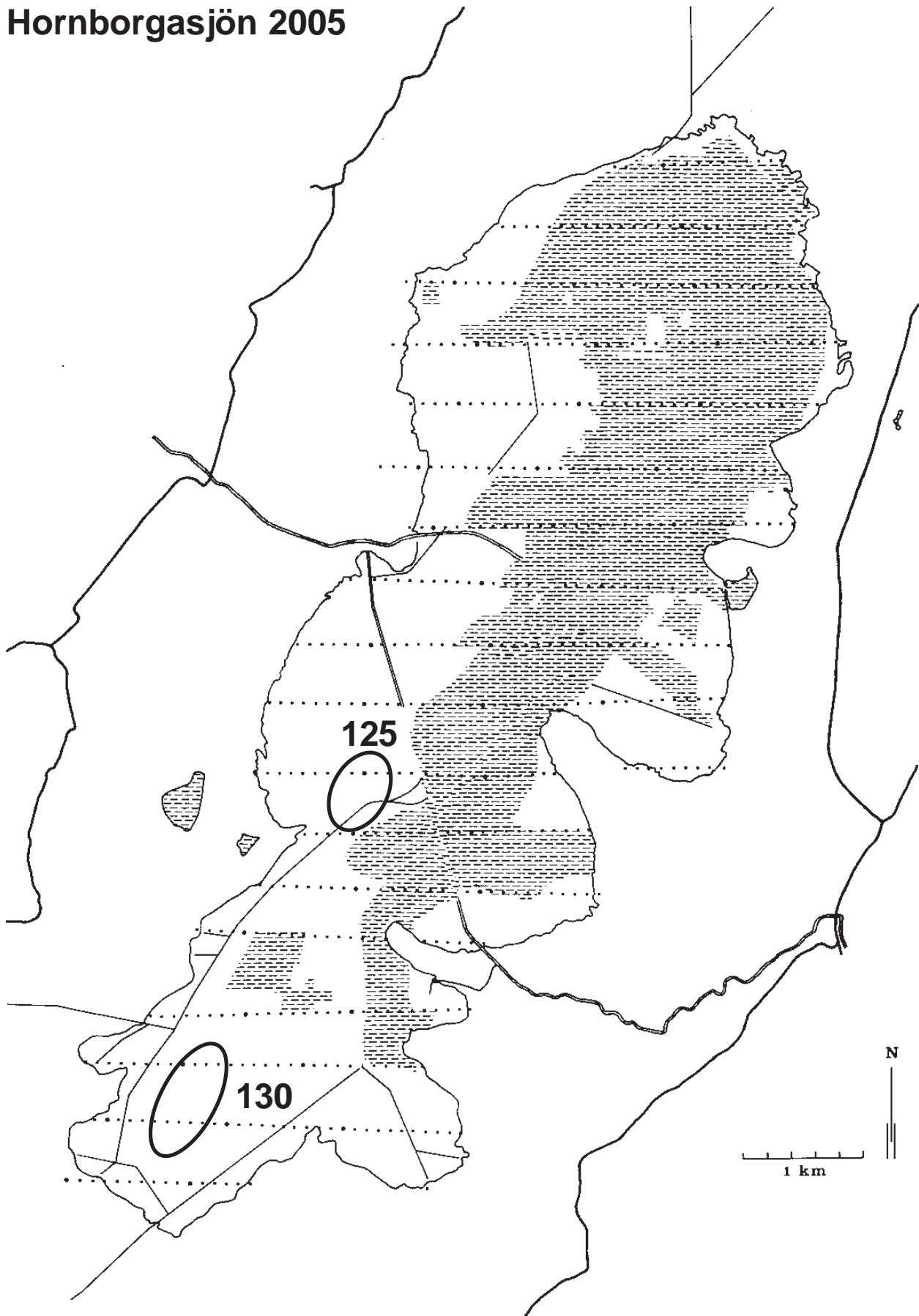
Totalt hittades nio bon varav två låg i Vässtorpsviken, två i södra delen av sjön och övriga fem i videbuskaget i Korpaboviken i nära anslutning till skarvkolonin.

Referenser

Svensson, S. 1975. Handledning för svensk häckfågeltaxering med beskrivning av revirkarteringsmetoden och punkttaxeringsmetoden. Zool. Inst. Lunds universitet.

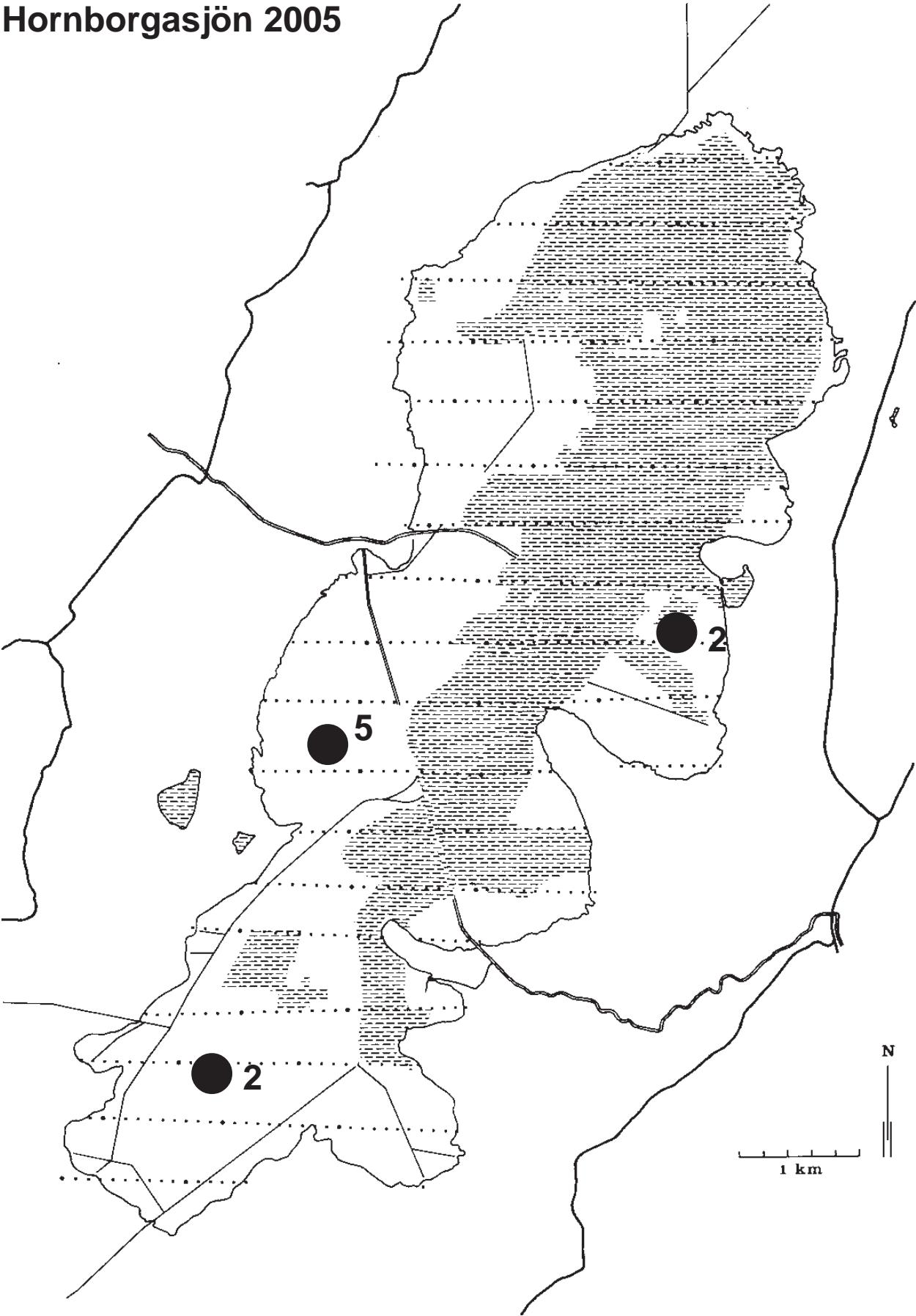

Hornborgasjön 2005

Figur 1. Häckande par storskarv *Phalacrocorax carbo*.

Hornborgasjön 2005

Figur 2. Häckande par gråhäger *Ardua cinerea*.

Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2005

Clas Hermansson & Mats Rosengren

Under året ringmärktes 1 713 fåglar av 68 arter. Antalet är lägre än de två föregående åren. Detta är resultat av framför allt få märkningsdagar vid Kärrgården under hösten. Sedan starten år 1983 har nu 68 336 fåglar av 135 arter ringmärkts vid Hornborgasjön. Utvecklingen av ringmärkningen från 1983 framgår av figur 1. En förteckning över ringmärkta fåglar redovisas i det appendix som följer efter denna artikel.

Eftersom vi sedan 1995 saknar en märkplats ute sjöns vegetationsområden var verksamheten som föregående år koncentrerad kring märkplatserna vid Kärrgården, Almeö och Bosgården. I tabell 1 ges en översikt över ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2005. Här framgår att 46 % av fåglarna märktes vid Kärrgården. Fångstinsatsen för stationär ringmärkningsverksamhet framgår av tabell 2.

Vanligaste märkarter

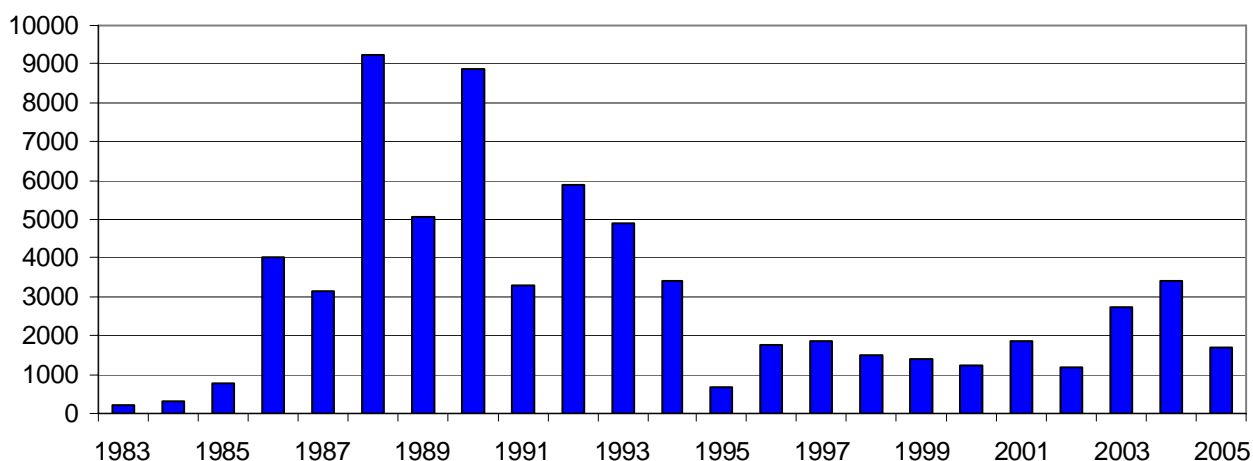
Årets vanligaste art blev skrättmå (210) följt av blåmes (178), sävsparv (169), grönfink (149) och talgoxe (109). Totalt har 17 arter passerat 1 000

ringmärkta individer sedan starten 1983. Listan toppas av rörångare (9 265), följt av lövsångare (6 702), grönfink (6 201), blåmes (5 164) och sävsparv (3 669). De allra flesta rörsångare, lövsångare och sävsparvar ringmärktes under åren 1986-91 på den forna platsen Flían ute i sjöområdet.

Boungar

Under året märktes 412 ungar av 19 arter. Som vanligt var det ringmärkningen av skrättmåungar som stod för huvuddelen, i år 208 ungar. Sammanlagt har 3 346 skrättmåsar ringmärkts.

Ringmärkningen av boungar i småfågelholkar vid Korpaboviken och Rödemosse gav ett dåligt resultat under 2005. Anledningen var att det dåliga vädret medförde att många ungar dog holkarna. Detta gällde speciellt för mesar där halv vuxna ungar blev utan föda under flera dagars ihållande regn. Den svartvita flugsnappare lyckades något bättre eftersom ruvningen pågick under regnperioden. Detta medförde att endast ett fåtal ungar märktes; svartvit flugsnappare (25), blåmes (14)

Figur 1. Antalet ringmärkta fåglar vid Hornborgasjön 1983-2005. De höga antalen under 1988 och 1990 beror på stor aktivitet vid märkplatsen Flían, mitt ute i sjöområdet. Under åren 1986-1990 ringmärktes 16 200 fåglar vid märkplats Flían (i medeltal 3 230 per år). Märkplatsen ersattes med märkplats Fågeludden och under åren 1992-1994 ringmärktes 6 100 fåglar i vassen utanför udden (medeltal 2 040 fåglar per år).

Tabell 1. Översikt över ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2005. Antal ringmärkta fåglar, fördelning i procent mellan märkplatserna samt antal arter, fördelat på märkplatser och typ av verksamhet.

Märkplats	Antal ringmärkta	Fördelning (%)	Antal arter
Almeö (nätfångst)	359	21	32
Bosgården (nätfångst)	110	6	17
Kärrgården (nätfångst)	787	46	44
Fågeludden (nätfångst & vadarburar)	30	2	12
Övriga områden (nätfångst & pullmärkning)	427	25	24
Totalt	1 713	-	68
Flygg	1301	76	59
Pulli	412	24	19

och talgoxe (7). Bland övriga mindre vanliga märkararter återfinns storskarv (11), fiskgjuse (6), trana (5), mindre strandpipare (1), svarttärna (2), kungsfiskare (1), forsärla (1) och grönsångare (1). Årets resultat framgår av tabell 3.

Vid Almeö uppsattes fem starholkar inför häckningssäsongen 2004. Samtliga blev bebodda. Antalet utökades till tio våren 2005. Samtliga blev bebodda och dessutom häckade ett par i bostadshuset. Häckningsresultatet blev 4,7 flygga ungar per häckning. Ett exempel som visar att bostadsbristen är stor för arten i området. An-

slutande betesmarkerna lämpar sig mycket bra för arten.

Storskarv

För andra året följd genomfördes försök att ringmärka boungar av sjöns häckande population av storskarv. Bona är placerade förhållandevis lågt, framför allt i buskområden utanför Korpaboviken, varför ungarna är lättåtkomliga. Det relativt få antalet märkta ungar (11) beror på stora åldersskillnader mellan kullarna. Små ungar är dessutom omöjliga att märka eftersom ringen lätt faller av

Tabell 2. Fångstinsatsen för stationär ringmärkningsverksamhet vid Hornborgaön 2005; antal märktillfällen och nät-timmar per månad och totalt fördelat på märkplatserna Almeö, Bosgården och Kärrgården. Dessutom förekom stationär ringmärkning vid Fågeludden under sex dagar i juli till september månad.

Månad	Almeö		Bosgården		Kärrgården		Totalt	
	Märktillf	Nät-timmar	Märktillf	Nät-timmar	Märktillf	Nät-timmar	Märktillf	Nät-timmar
Januari	1	1	-	-	3	39	4	40
Februari	1	5	-	-	1	27	2	32
Mars	2	21	3	18	3	71	8	110
April	10	153	-	-	5	59	15	212
Maj	4	20	4	43	8	155	16	218
Juni	1	14	1	19	-	-	2	33
Juli	5	81	1	3	4	156	10	240
Augusti	6	96	-	-	5	179	11	275
September	4	47	-	-	5	142	9	189
Oktober	1	9	-	-	4	220	5	229
November	-	-	-	-	-	-	-	-
December	2	6	-	-	1	21	3	27
Summa	37	453	9	83	39	1 069	85	1 605

Tabell 3. Förteckning över arter och antal fåglar som ringmärkts som boungar. s.k. pullmärkning, vid Hornborgasjön 2005.

Art	Antal	Art	Antal
Grågås	8	Tornseglare	6
Storskarv	11	Ladusvala	1
Brun kärnhök	3	Sädesärta	6
Fiskgjuse	6	Björktrast	1
Tornfalk	48	Svartvit flugsnappare	25
Trana	5	Blåmes	14
Tofsvipa	2	Talgoxe	7
Skrattmås	208	Kaja	4
Svarttärna	2	Stare	52
Kattuggla	3	Totalt	412

fåglarna. Stora ungar är inte lämpligt att märka beroende på risken att fåglarna hoppar ur boet. Inför kommande år kommer därför försök att göras med den beprövade metoden att applicera mjuk skumplast innanför ringen (tätningslist). Denna faller av när benet fått full diameter.

Grågäss

Det framgångsrika året 2004 med 85 halsmärkta grågäss kunde inte upprepas. Anledningen till detta var framför allt att gåsfånget placerades på fel platser. Med lärdom av detta har vi stora förhoppningar inför märknings säsongen 2006. Halsmärkningen av grågäss (att kunna bestämma individerna genom att läsa av ringnummer utan fångst) är en viktig del i fältstations projekt om grågåsen vid Hornborgasjön. Under 2005 märktes endast 11 fåglar.

Framgången med metoden att förse grågässen med halsringar kan illustreras med att under hösten 2005 hade 40 av 82 levande gäss (49 %) som märktes 2004 avlästs. De allra flesta har kommit tillbaka till Hornborgasjön. Av naturliga skäl kan inte alla rapporter redovisas i den förteckningen över återfynd som finns i denna redogörelse. De är helt enkelt för många! Resultatet kommer att presenteras i en separat redogörelse om grågåsen.

Återfynd och kontroller

Sammanlagt har 21 återfynd rapporterats genom Ringmärkningscentralen (RC) under 2005. Vårens transäsöng inleddes med att den 4 april sågs en trana med en alfanumerisk ring F36 proviantera vid Vadboden. Tranan märktes av Börje Flygar

den 11 juli 1989 i närheten av Malung, Dalarna. Märkningsplatsen är 263 km norr om Hornborgasjön. Den är därmed den äldsta trana, 15 år och 251 dagar, som vi känner till från Sverige.

En halsmärkt mindre sångsvan (636P) uppehöll sig vid Vadboden den 3-13 april. Drygt åtta år tidigare hade den märkts vid Khabuicka i Ryssland, 225 mil öster om Hornborgasjön. Individens är ännu ett exempel på halsmärkningens framgångsrika metod. Kontrollen vid Vadboden var den 51:a i ordningen från sex olika länder längs fågelns flyttningvägar!

Vid Fågeludden uppehöll sig en kricka med gul näbbsadel (C2) den 9-10 augusti. Märkningsmetoden används huvudsakligen i södra Europa. Krickan var märkt på övervintringsplats den 7 februari 2003 vid Camarque i södra Frankrike, 174 mil i SSV-lig riktning. Ovanstående tre exempel på kontroller vid Hornborgasjön att det idag gäller att syna fåglarna ordentligt.

Tack

Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön är ett resultat av lagarbete och många deltagares entusiasm. Följande personer har varit ringmärkare: Åke Abrahamsson, Lisa Elofsson, Jörgen Fritzon, Peder Hedberg Fält, Clas Hermansson, Christer Larsson, Karl-Markus Laudon, Mats Rosengren, Albin Thorsson och Eric Thorsson.

Återfynd och kontroller 2005

I nedanstående förteckning redovisas alla återfunna fåglar ringmärkta vid Hornborgasjön, som rapporterats 2005. Egna kontroller, dvs. fåglar som märkts och kontrollerats inom Hornborgasjö-området upptages inte här.

I förteckningen har följande symboler använts:

00	unge på häckplatsen, oflygg eller nyligen flygg
10	fågel under sitt första kalenderår (född samma år)
1+	fågel under sitt första kalenderår eller äldre (född samma år eller tidigare)
20	fågel under sitt andra kalenderår (född föregående år)
2+	fågel under sitt andra kalenderår eller äldre (född föregående år eller tidigare)
30	fågel under sitt tredje kalenderår
3+	fågel under sitt tredje kalenderår eller äldre
M	hane
F	hona
+	skjuten
+K	dödad av katt
x	funnen död
xA	funnen död; endast rester, skelett, ben med ring, etc.
v	kontrollerad; fångad och frigiven med sin ring
(v)	kontrollerad; ringen avläst utan att fågeln fångats
SVS	Sverige Stockholm Riksmuseum

Egentliga återfynd

GRÅGÅS *Anser anser*

9.230.030	2+	04-07-04	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E.
ETV	+	04-09-05	Solbjerg Engsö 56.00 N/ 12.15 E, Helsingør, Sjælland, DANMARK. 263 km SSW (197°), 0 Y 63 D. Skjuten (RC 04/3091).

SKRATTMÅS *Larus ridibundus*

6.194.213	00	01.06.18	S. Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E.
	(v)	05.03.27	Älvsborgsbron 57.41 N/ 11.55 E, Göteborg, Västergötland. 121 km SW (235°), 3 Y 283 D. Ringen avläst utan fångst (RC 05/0735).
6.194.251	00	01.06.19	Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E.
	(v)	05.02.17	Hoornseplas 53.11 N/ 06.33 E, Haren, Groningen, HOLLAND. 720 km SW (221°), 3 Y 244 D. Ringen avläst utan fångst, sågs även 27.2 (RC 05/1400).

6.194.256	00 (v)	01.06.19 05.03.03	Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Beijum-Oost 53.15 N/ 06.37 E, Groningen, HOLLAND. 711 km SW (221°), 3 Y 258 D. Ringen avläst utan fångst (RC 05/1401).
6.194.313	00 (v)	01.06.18 05.03.24	S. Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Älvsborgsbron 57.41 N/ 11.55 E, Göteborg, Västergötland. 121 km SW (235°), 3 Y 280 D. Ringen avläst utan fångst (RC 05/0911).
6.198.522	00 (v) (v)	01.06.19 04.02.20 04.03.26	Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Borgvold 56.27 N/ 09.26 E, Viborg, Jylland, DANMARK. 324 km SW (232°), 2 Y 246 D. Ringen avläst utan fångst, sågs även 22.2 (RC 05/0201). Borgvold 56.27 N/ 09.26 E, Viborg, Jylland, DANMARK. 324 km SW (232°), 2 Y 281 D. Ringen avläst utan fångst, sågs även 9.3 (RC 05/0202).
6.198.953*	00 x	02.06.19 05.06.05	Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Lerdala 58.28 N/ 13.42 E, Skövde, Västergötland. 18 km NNE (22°), 2 Y 352 D. Funnen död, i kanten på golfbanan (RC 05/1642).
6.198.992	00 (v) (v) (v)	02.06.19 03.11.01 04.10.27 04.11.10 05.02.28	Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Oosterpark 52.21 N/ 04.56 E, Amsterdam, Noord-Holland, HOLLAND. 858 km SW (223°), 1 Y 135 D. Ringen avläst utan fångst, sågs även 6.11 (RC 05/0566). Oosterpark 52.21 N/ 04.56 E, Amsterdam, Noord-Holland, HOLLAND. 858 km SW (223°), 2 Y 131 D. Ringen avläst utan fångst (RC 05/1133). Oosterpark 52.21 N/ 04.56 E, Amsterdam, Noord-Holland, HOLLAND. 858 km SW (223°), 2 Y 145 D. Ringen avläst utan fångst (RC 05/1134). Oosterpark 52.21 N/ 04.56 E, Amsterdam, Noord-Holland, HOLLAND. 858 km SW (223°), 2 Y 255 D. Ringen avläst utan fångst, sågs även 7.2 (RC 05/1135).
6.208.770*	00 x	04.06.11 04.10.05	S. Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Kalby 55.13 N/ 11.50 E, Holmegaard, Naestved, Sjaelland, DANMARK. 361 km SSW (198°), 0 Y 116 D. Funnen nyligen död (RC 05/0061).

6.405.511	00 x	03.06.18 05.05.15	S. Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Boulogne-Sur-Mer 50.44 N/ 01.35 E, Pas-De-Calais, FRANKRIKE. 1.141 km SW (228°), 1 Y 243 D. Funnen nyligen död (RC 05/0693).
6.410.606	00 (v)	03.06.18 04.01.02	S. Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Universitetsparken 56.09 N/ 10.13 E, Århus, Jylland, DANMARK. 315 km SW (221°), 0 Y 198 D. Ringen avläst utan fångst (RC 05/2993).
6.410.780	00 (v)	04.06.11 05.01.26	S. Fågeludden, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.35 E. Decharge De La Tienne 46.15 N/ 05.13 E, Ain, FRANKRIKE. 1.454 km SSW (206°), 0 Y 229 D. Ringen avläst utan fångst, sågs även 28-29.1 (RC 05/1925).
	(v)	05.02.01	Decharge De La Tienne 46.15 N/ 05.13 E, Ain, FRANKRIKE. 1.454 km SSW (206°), 0 Y 235 D. Ringen avläst utan fångst, sågs även 4-26.2 (RC 05/ 1926)
	(v)	05.03.10	Decharge De La Tienne 46.15 N/ 05.13 E, Ain, FRANKRIKE. 1.454 km SSW (206°), 0 Y 272 D. Ringen avläst utan fångst, sågs även 9.3 (RC 05/1927).

GRÖNFINK *Carduelis chloris*

2KL67.453	10 +K	M 04.11.06 05.03.14	Kärragården, Hornborgasjön 58.19 N 13.36 E. Lundsbrunn 58.28 N/ 13.27 E, Västergötland. 19 km NNW (332°), 0 Y 128 D. Nyligen död, tagen av katt (RC 05/0704).
-----------	----------	---------------------------	--

GRÅSPARV *Passer domesticus*

2KL67.022*	10 xA	M 04.08.01 05.04.08	Kärragården, Hornborgasjön 58.19 N/ 13.36 E. Fågeludden 58.20 N/ 13.35 E, Hornborgasjön, Väster- götland. > 10 km, 0 Y 250 D. Funnen död, skelett (RC 05/1256).
------------	----------	---------------------------	---

SÄVSPARV *Emberiza schoeniclus*

1EH74.329	10	03.08.25	Fågeludden, Hornborgasjön 58.20 N/ 13.35 E.
	v	M 05.10.16	Groote Peel 51.21 N/ 05.48 E, Roerdompven, Noord-Brabant, HOLLAND. 921 km SW (216°), 2 Y 53 D. Kontrollerad av ringmärkare (RC 05/3174).

Främmande kontroller

MINDRE SÅNGSVAN *Cygnus columbianus*

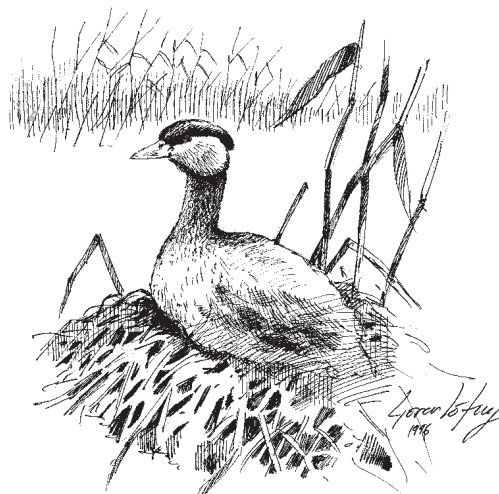
V5336		96.08.22	Khabuicka study are 68.30 N/ 53.54 E, Russki Zavorot, RYSSLAND.
636P	(v)	05.04.03	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. 2.253 km W (260°), 8Y 226 D. Blå halsring 636P avläst, sågs 3-13.4.

KRICKA *Anas crecca*

FX15495	2+	M 03.02.07	Vigueirat, Rizière Etourneau, FRANKRIKE
C2	(v)	05.08.09	Fågeludden, Hornborgasjön 58.20 N/ 13.35 E 1.743 km NNE (18°), 2Y 184 D. Gul näbbsadel C2 avläst, sågs även 10.8.

TRANA *Grus grus*

SVS 9.237.782	00	89-07-11	Djuphån 60.38 N/ 13.26 E, Malung, Dalarna.
F36	(v)	05-04-04	Vadboden, Hornborgasjön 58.16 N/ 13.30 E. 263 km S (179°), 15 Y 271 D. Röd ring F36 avläst, sågs även 11 & 13.4 (RC 05/0858).

Förteckning över ringmärkta fåglar 1983-2005

I följande tabell redovisas ringmärkta fåglar vid Hornborgasjön åren 1983-2005. Förutom Hornborgasjöns fältstations ringserier (fr.o.m.1986) upptar tabellen fåglar ringmärkta av och med ringserier tillhörande Barbro Axelsson (1983-94), Bengt Pettersson (1983-94), Clas Hermansson (1983-85, 1990-97, 1999-2005), Åke Abrahamsson (1989-2005), Juhani Vuorinen (1994) samt Björn Helander (2002-03). Dessutom upptar förteckningen antalet egentliga återfynd som rapporterats genom Ringmärknings-centralen. Här avses alla återfunna fåglar undantaget de som märkts som boungar och rapporterats inom 10 km från märkplatsen efter mindre än tre månader och alla egna kontroller, dvs. fåglar som märkts och kontrollerats av stationen inom 10 km från märkplatsen.

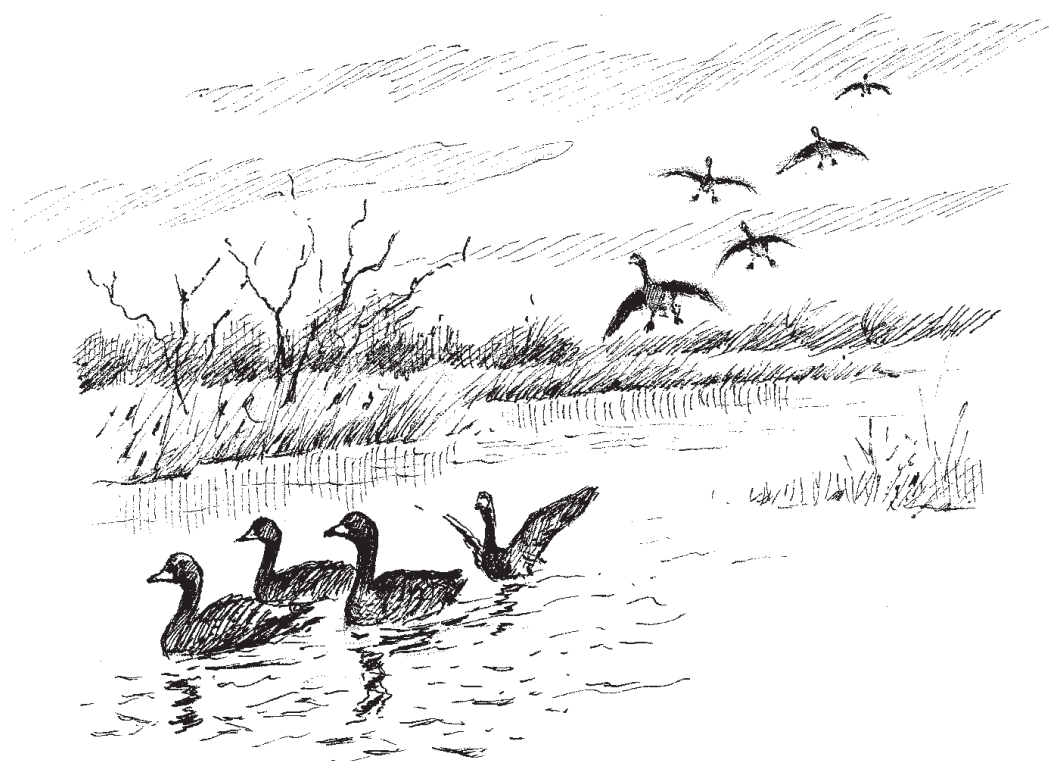
Med området Hornborgasjön avses hela sjöområdet, strandskogen och närliggande öppna marker. Koordinaterna är cirka 58.20N/13.34E.

Art	Märkta 1983-2004	Märkta 2005	Summa 1983-2005	Summa återfynd
Grågås <i>Anser anser</i>	123	11	134	4
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	2		2	
Kricka <i>Anas crecca</i>	2		2	
Gräsand <i>A. platyrhynchos</i>	3		3	
Brunand <i>Aythya ferina</i>	3		3	
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	1		1	
Fasan <i>Phasianus colchicus</i>	1		1	
Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>	1		1	
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	13	11	24	
Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>	1		1	
Gråhäger <i>Ardea cinerea</i>	5		5	
Havsörn <i>Haliaeetus albicilla</i>	5		5	
Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>	545	3	548	19
Blå kärrhök <i>C. cyaneus</i>	54		54	1
Ängshök <i>C. pygargus</i>	16		16	
Sparvhök <i>Accipiter nisus</i>	21		21	2
Ormvråk <i>Buteo buteo</i>	2		2	1
Fiskgjuse <i>Pandion haliaetus</i>	9	6	15	1
Tornfalk <i>Falco tinnunculus</i>	331	48	379	3
Vattenrall <i>Rallus aquaticus</i>	12		12	
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	2		2	
Sothöna <i>Fulica atra</i>	1		1	
Trana <i>Grus grus</i>	15	5	20	
Mindre strandpipare <i>Charadrius dubius</i>	10	1	11	
Större strandpipare <i>C. hiaticula</i>	7		7	2
Tofsvipa <i>Vanellus vanellus</i>	42	2	44	
Kustsnäppa <i>Calidris canutus</i>	2		2	
Småsnäppa <i>C. minuta</i>	17		17	
Kärrsnäppa <i>C. alpina</i>	9		9	
Brushane <i>Philomachus pugnax</i>	27	1	28	
Dvärgbeckasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	1		1	
Enkelbeckasin <i>Gallinago gallinago</i>	83	1	84	
Morkulla <i>Scolopax rusticola</i>	1		1	
Storspov <i>Numenius arquata</i>	10		10	
Svartsnäppa <i>Tringa erythropus</i>	4		4	

Art	Märkta 1983-2004	Märkta 2005	Summa 1983-2005	Summa återfynd
Rödbena <i>T. totanus</i>	16	1	17	1
Gluttsnäppa <i>T. nebularia</i>	4		4	
Skogssnäppa <i>T. ochropus</i>	19		19	1
Grönbenäppa <i>T. glareola</i>	181	2	183	1
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>	98		98	
Skrattmåsar <i>Larus ridibundus</i>	3 136	210	3 346	86
Fiskmåsar <i>L. canus</i>	1		1	
Fisktärna <i>Sterna hirundo</i>	86		86	1
Svarttärna <i>Chlidonias niger</i>	265	2	267	
Ringduva <i>Columba palumbus</i>	1		1	
Gök <i>Cuculus canorus</i>	1		1	
Kattuggla <i>Strix aluco</i>	24	3	27	4
Hornuggla <i>Asio otus</i>	13		13	1
Päruggla <i>Aegolius funereus</i>	2		2	
Nattskärre <i>Caprimulgus europaeus</i>	1		1	
Tornseglare <i>Apus apus</i>	63	35	98	
Kungsfiskare <i>Alcedo atthis</i>	47	1	48	
Göktyta <i>Jynx torquilla</i>	10		10	
Gröngöling <i>Picus viridis</i>	3		3	
Större hackspett <i>Dendrocopos major</i>	31	3	34	
Mindre hackspett <i>D. minor</i>	34	1	35	
Sånglärka <i>Alauda arvensis</i>	4		4	
Backsvala <i>Riparia riparia</i>	77		77	
Ladusvala <i>Hirundo rustica</i>	339	7	346	1
Hussvala <i>Delichon urbica</i>	7	6	13	
Trädpiplärka <i>Anthus trivialis</i>	103		103	
Ängspiplärka <i>A. pratensis</i>	18	2	20	
Gulärka <i>Motacilla flava</i>	448	9	457	4
Forsärla <i>M. cinerea</i>	3	1	4	
Sädesärla <i>M. alba</i>	817	30	847	1
Strömstare <i>Cinclus cinclus</i>	15		15	2
Gärdsmyg <i>Troglodytes troglodytes</i>	155	10	165	
Järnsparv <i>Prunella modularis</i>	150	2	152	
Rödhytt <i>Erithacus rubecula</i>	1 081	28	1 109	2
Näktergal <i>Luscinia luscinia</i>	153	2	155	1
Blåhytt <i>L. svecica</i>	22		22	
Svart rödstjört <i>Phoenicurus ochruros</i>	1		1	
Rödstjört <i>P. phoenicurus</i>	29	1	30	
Buskskvätta <i>Saxicola rubetra</i>	127		127	
Stenskvätta <i>Oenanthe oenanthe</i>	13		13	
Koltrast <i>Turdus merula</i>	456	25	481	4
Björktrast <i>T. pilaris</i>	247	9	256	3
Taltrast <i>T. philomelos</i>	128	8	136	1
Rödvingetrast <i>T. iliacus</i>	439	4	443	3
Dubbeltrast <i>T. viscivorus</i>	1		1	

Art	Märkta 1983-2004	Märkta 2005	Summa 1983-2005	Summa återfynd
Gräshoppsångare <i>Locustella naevia</i>	57		57	
Flodsångare <i>L. fluviatilis</i>	3		3	
Vassångare <i>L. luscinoides</i>	2		3	
Sävsångare <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	2517	11	2528	16
Kärrensångare <i>A. palustris</i>	176	3	179	
Rörsångare <i>A. scirpaceus</i>	9249	16	9265	68
Trastsångare <i>A. arundinaceus</i>	567		567	11
Härmsångare <i>Hippolais icterina</i>	124	1	125	
Höksångare <i>Sylvia nisoria</i>	1		1	
Ärtsångare <i>S. curruca</i>	287	5	292	1
Törnsångare <i>S. communis</i>	1191	29	1220	
Trädgårdssångare <i>S. borin</i>	1150	32	1182	4
Svarthätta <i>S. atricapilla</i>	790	22	812	1
Lundsångare <i>Phylloscopus trochiloides</i>	1		1	
Grönsångare <i>P. sibilatrix</i>	11	1	12	
Gransångare <i>P. collybita</i>	60	5	65	
Gransångare <i>P. collybita collybita</i>	2		2	
Lövsångare <i>P. trochilus</i>	6609	93	6702	10
Kungsfågel <i>Regulus regulus</i>	62	8	70	
Grå flugsnappare <i>Muscicapa striata</i>	38		38	
Mindre flugsnappare <i>Ficedula parva</i>	1		1	
Svartvit flugsnappare <i>F. hypoleuca</i>	2601	33	2634	4
Skäggmes <i>Panurus biarmicus</i>	2288		2288	38
Stjärtmes <i>Aegithalos caudatus</i>	156		156	
Entita <i>Parus palustris</i>	320	11	331	
Talltita <i>P. montanus</i>	499		499	
Tofsmes <i>P. cristatus</i>	2		2	
Svartmes <i>P. ater</i>	67		67	
Blåmes <i>P. caeruleus</i>	4986	178	5164	8
Talgoxe <i>P. major</i>	3210	109	3319	2
Nötväcka <i>Sitta europaea</i>	123	4	127	
Trädkrypare <i>Certhia familiaris</i>	80	6	86	
Pungmes <i>Remiz pendulinus</i>	1		1	
Törnskata <i>Lanius collurio</i>	169	4	173	
Varfågel <i>L. excubitor</i>	4		4	
Nötskrika <i>Garrulus glandarius</i>	14		14	
Skata <i>Pica pica</i>	26	1	27	
Kaja <i>Corvus monedula</i>	14	4	18	
Kråka <i>C. corone</i>	4		4	
Korp <i>C. corax</i>	1		1	
Stare <i>Sturnus vulgaris</i>	378	74	452	1
Gråsparv <i>Passer domesticus</i>	235	7	242	1
Pilfink <i>P. montanus</i>	3371	77	3448	5
Bofink <i>Fringilla coelebs</i>	1174	57	1231	2
Bergfink <i>F. montifringilla</i>	521	36	557	

Art	Märkta 1983-2004	Märkta 2005	Summa 1983-2005	Summa återfynd
Grönfink <i>Carduelis chloris</i>	6052	149	6201	28
Steglits <i>C. carduelis</i>	68	4	72	
Grönsiska <i>C. spinus</i>	1057	30	1087	6
Hämpling <i>C. cannabina</i>	123	3	125	
Vinterhämpling <i>C. flavirostris</i>	24		24	
Gråsiska <i>C. flammea</i>	256	1	257	
Gråsiska <i>C. flammea cabaret</i>	24		24	
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	155		155	
Domherre <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	304	2	306	
Stenknäck <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	31		31	
Gulsparv <i>Emberiza citrinella</i>	1637	37	1674	1
Sävspurv <i>E. schoeniclus</i>	3500	169	3669	16
Totalt	66 623	1 713	68 336	373
Antal arter	135	68	135	44

Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2005

Clas Hermansson

Denna fågelrapport grundar sig på observationer från Hornborgasjöns rapporteringsområde, som rapporterats till allmänna rapportsystemet Svalan under 2005. Totalt omfattar den 16 800 fågelrapporter av 227 arter från 293 rapportörer. Jämfört med 2004 är detta en ökning med 2 400 rapporter, 5 arter och 94 rapportörer. Observationer som rapporterats efter den 15 januari 2006 finns inte upptagna i denna sammanställning. Principen för uppgift om observatör är att första, för vissa fynd flera, namn anges enligt vad som framgår av Svalan. För fynd som gäller flera dagar anges också sista observatör.

Arter som är markerade med asterisk * har studerats speciellt under 2005. Redogörelser finns på annan plats i denna publikation. Arter inom parentes bedöms inte ha uppträtt spontant. De är antingen rymlingar från fågelparker eller fåglar från frilevande europeiska populationer.

För eventuella rättelser och kompletteringar se *Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2006*.

Förklaringar

Vinterfynd = januari-februari respektive december

Vårfynd = mars-maj

Sommarfynd = juni-juli

Höstfynd = augusti-november

HF = Hornborgasjöns fältstation

Saknas platsangivelse gäller fyndet hela sjöområdet (inventerats).

Samtliga fynd gäller rastande fåglar om inget annat anges

Knölsvan* *Cygnus olor*

Högsta antal vår: 910 ex. 16.4 (HF).

Högsta antal höst: 1 580 ex. 12.11 (HF).

Vinterfynd: 143 ex. 15.1 (HF) och 1 340 ex 9.12 (Clas Hermansson).

De 910 ex. som rastade den 16.4 är det högsta antalet som noterats vid Hornborgasjön under våren.

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Vårfynd: Sågs regelbundet vid Vadboden under perioden 17.3-18.4, som mest 2 ex. 17.3 (Jan

Yseus), 14 ad. 3 ex. 2K 11.4 (Albin Thorsson m.fl), 4 ad. 18.4 (Bengt Pettersson).

Höstfynd: 2 ex. Almeö 30.10 (Thore Axelsson m.fl.).

Granskning av de 113 fynd som gjordes vid Vadboden under perioden 17.3-18.4 visar att minst 14 ad. och 6 ex. 2K rastat under vårsträcket. Bland dessa fanns minst tre kullar med 1, 2 respektive 3 fjolårsungar. De 17 ex. som rastade den 11.4 är det högsta antalet som noterats vid Hornborgasjön.

Sångsvan* *Cygnus cygnus*

Högsta antal vår: 910 ex 27.3 (Clas Hermansson, Jan Mogol).

Högsta antal höst: 112 ex. 17.9 (HF).

[**Snögås** *Anser caerulescens*]

1 ad. blå fas Utloppet 15.3 (Clas Hermansson), Kärrtorp 18.3 (Clas Hermansson), Ytterberg 1.4 (Albin Thorsson, Eric Thorsson), Stora Veka 27.5 (Gunnar Jakobsson), Hornborgamaden 6.6 (Ingemar Nilsson), Rönäs 8.6 (Ingemar Nilsson).

Fynden tyder på att samma individ funnits i sjöområdet under perioden 15.3-8.6.

Sädgås *Anser fabalis*

Högsta antal vår (rastande): 48 ex. Utloppet 15.3 (Bengt Pettersson), 18 ex. Hångers udde 20.3 (Åsa Axelsson m.fl).

Betydligt fler sädgäss rastade under vårsträcket än vad som förekommit de senaste åren. Under hösträcket rastar normalt endast enstaka ex, dock inga under 2005. Flockar med översträckande fåglar ses dock regelbundet.

Tundrasädgås *Anser fabalis rossicus*

1 ex. Vadboden 11-15.5 (Jörgen Fritzon, Albin Thorsson m.fl), 1 ex. Utloppet 22.5-1.6 (Göran Darefelt, Clas Hermansson m.fl).

Troligen var det samma ex. som sågs under perioden 11.5-1.6 vid Vadboden och Utloppet.

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Sågs under perioden 22.3-4.6 vid Vadboden, som mest 1 ex. 22.3 (Ingemar Nilsson), 2 ex. 23.3 (Al-

bin Thorsson m.fl), 3 ex. 25.3 (Jan Andersson), 2 ex. 4.6 (Jörgen Fritzson). Tillfälligt gjordes också observationer vid Hångers udde, Rönäs och Utloppet.

Bläsgås *Anser albifrons*

Vinterfynd: 1 ad. Vadboden-St. Bjurum 3-15.1 (Bengt Pettersson, Clas Hermansson m.fl). Sågs under perioden 20.3-10.8, som mest 3 ad. Utloppet 20.3 (Bengt Pettersson), 6 ad. Vadboden 24.3 (Thore Axelsson m.fl), 1 ex. 2K Vadboden 3.4 (Fredrik Andersson), 1 ex. 2K Almeö 10.8 (Clas Hermansson).

Höstfynd: 1 ex. förbiflygande Almeö 28.10 (Leif Arvidsson)

Granskning av fynden visar att minst 7 ad. och 1 juv. (2K+) funnits vid Hornborgasjön, som mest har 6 ad. setts samtidigt.

Fjällgås *Anser erythropus*

1 ex. 2K svart ring höger ben Vadboden 22-29.5 (Jörgen Fritzson, Clas Hermansson m.fl). 1 ad. ej ringmärkt Almeö-Vadboden 10.6-12.8 (Clas Hermansson, Stig Karlsson m.fl). 1 ad. Rönäs-Almeö 21.9-10.10 (Jörgen Fritzson).

Den unga fjällgås (2K) som sågs vid Vadboden i slutet av maj bedömdes av flera personer som stor och med möjliga gener av bläsgås. Det är högst sannolikt att den gamla fågel som sågs 21.9-10.10 var samma individ som fanns under hela sommaren.

Grågås* *Anser anser*

Högsta antal vår: 3 900 ex. 24.3 (Clas Hermansson, Albin Thorsson).

Högsta antal höst: 2 840 ex. 17.9 (HF).

Total räkning: 8 600 ex. i hela sjöområdet 25.5 (Clas Hermansson).

Antalet under våren (3 900 ex) är den högsta vårsiffran som noterats vid Hornborgasjön. Grågässen som ruggar i Hornborgasjön ankom från mitten av maj månad. Antalet kulminerade den 25 maj, då 8 600 ex fanns i sjöområdet. Samma förlopp konstaterades under 2004, då 8 900 ex. räknades den 21 maj.

[**Stripgås** *Anser indicus*]

Sågs under perioden 20.5-3.10, som mest 1 ad. Vadboden 20.5 (Sven-Olof Gren), 2 ad. Hångers udde 22.5 (Jörgen Fritzson), 3 ad. Vadboden 1.8 (Jörgen Fritzson), 1 ad. Fågeludden 3.10 (Jörgen Fritzson).

Stripgässen (1-3 ex.) uppehöll sig i södra sjö-

området under perioden 20.5-31.8. De flesta fynden gjordes vid Vadboden, men fåglarna sågs också vid Almeö och Hångers udde. Knappt en månad senare sågs 1 ad. i norra delen och vid Fågeludden under perioden 22.9-3.10.

Kanadagås *Branta canadensis*

Högsta antal vår: 1 060 ex. 24.3 (Clas Hermansson, Albin Thorsson).

Högsta antal höst: 760 ex. 15.10 (HF).

Antalet under hösten (760 ex) är den högsta höstsiffran som noterats vid Hornborgasjön.

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

Högt antal: 260 ex. rastade N om Fågeludden 9.11, lyfte och sträckte mot S (Jörgen Fritzson).

Övriga fynd: Sågs under perioden 2.4-1.11, som mest 1 ex. Vadboden 2-16.4 (Sven-Olof Gren m.fl), 2 ex. Vadboden 10-13.5 (Jörgen Fritzson m.fl), 7 ex. hela sjöområdet 17.5 (Jörgen Fritzson m.fl), 21 ex. hela sjöområdet 22.5 (Göran Darefelt, Björn Johansson), 1 ex. Vadboden 6.6-14.8 (Jörgen Fritzson, Anders Carlberg m.fl), 2 ex. Kärrtorp 1.11 (Clas Hermansson).

Arten sågs regelbundet under perioden 2.4-1.11 och som mest sågs 21 ex. den 22.5. De flesta fynden gjordes i södra sjöområdet. Fynden av vitkindade gäss har ökat de senaste åren.

Prutgås *Branta bernicla*

1 ex. Vadboden 1.4 (Bengt Pettersson m.fl).

Gravand *Tadorna tadorna*

1 hane Vadboden 31.3 (Kalle Källebrink, Eva Johansson), 1 hane Vadboden 18.4 (Clas Hermansson, Filippa Ek), 1 par Fåholmen 12.5 (Clas Hermansson), 1 hane Fågeludden 26.5-1.6 (Jörgen Fritzson, Bengt Pettersson m.fl), 1 ex. Vadboden 3.6 (Patrick Åström), 1 ex. Fågeludden 16.6 (Ove Grönlund), 1 ex. 1K Vadboden 7.8 (Peter Laudon m.fl).

Granskning av fynden tyder på att 3 hanar funnits under våren och sommaren (31.3, 18.4, 26.5-16.6), tillfälligt sågs ett par den 12.5 och en ungfågel den 7.8.

[**Mandarinand** *Aix galericulata*]

1 hane Vadboden 13-16.4 (Jörgen Fritzson m.fl).

Bläsand *Anas penelope*

Högsta antal vår: 1 300 Vadboden 13.4 (Bengt Pettersson), 1 100 ex. 16.4 (HF).

Högsta antal höst: 8 900 ex. 15.10 (HF), 7 700 ex. 12.11 (HF).

Vinterfynd: 1 par Utloppet 19.1 (Jörgen Fritzson), 2 hanar Utloppet 6.2 (Leif Arvidsson m.fl), 20 ex. mellersta delen 8.12 (Bengt Pettersson), 9 hanar mellersta delen 15.12 (Bengt Pettersson).

Högsta antal sommar: 246 ex. Vadboden 27.6 (Claes-Ola Persson).

Antalet under hösten (8 900 ex) är den högsta siffran som noterats vid Hornborgasjön.

Snatterand *Anas strepera*

Första vårfynd: 3 hanar 2 honor Utloppet 22.3 (Jörgen Fritzson m.fl).

Högsta antal vår: 149 ex. 7.5 (HF).

Högsta antal höst: 1 030 ex. 15.10 (HF).

Häckning: 1 hona avledningsbetende Almeö 3.6 (Clas Hermansson), 1 hona 12 pulli Lagunsjön 7.7 (Bengt Pettersson), 1 hona 8 pulli Fågeludden 19.7 (Jan Mogol), 1 hona 5 pulli St. Veka 20.7 (Gunnar Jakobsson), 1 hona 9 pulli St. Veka 20.7 (Gunnar Jakobsson).

Totalt fyra kullar. Antalet under hösten (1 030 ex) är den högsta siffran som noterats vid Hornborgasjön.

Kricka *Anas crecca*

Första vårfynd: 2 par St. Bjurum 18.3 (Ingemar Nilsson m.fl).

Högsta antal vår: 1 930 ex. 16.4 (HF).

Högsta antal höst: 4 180 ex. 1.9 (HF).

Vinterfynd: 12 ex. mellersta delen 8.12 (Bengt Pettersson).

Högsta antal sommar: 136 hanar 5 honor Vadboden 15.6 (Clas Hermansson).

Häckning: 4 honor med ungar, 4, 5, 6 och 9 pulli St. Veka 20.7 (Gunnar Jakobsson).

Totalt fyra kullar.

Amerikansk kricka *Anas carolinensis*

1 hane Vadboden 26.3-8.5 (Albin Thorsson, Pontus Blanch m.fl), 1 hane Sätunamaden 5.5 (Gunnar Jakobsson).

Det finns 105 rapporter om fågeln vid Vadboden. Det är inte uteslutet att det kan ha funnits två hanar i södra sjöområdet. När arten sågs den 5.5 på Sätunamaden saknas rapport från Vadboden. Den rapporterades emellertid från platsen både den 4.5 och 6.5. Stundtals var diskussionerna livliga om det inte sågs två

fåglar vid Vadboden bland alla krickor. Det var inte lätt att avgöra när fåglarna ideligen flög fram och tillbaka.

Gräsand *Anas platyrhynchos*

Högsta antal vår: 540 ex. 16.4 (HF).

Högsta antal höst: 5 700 ex. 15.10 (HF), 5 400 ex. 12.11 (HF).

Högsta antal vinter: 220 ex. 15.1 (HF), 89 ex. mellersta delen 15.12 (Bengt Pettersson).

Totalt 11 kullar. Antalet under hösten (5 700 ex) är den högsta siffran som noterats vid Hornborgasjön.

Stjärtand *Anas acuta*

Första vårfynd: 3 hanar 2 honor Utloppet 22.3 (Jörgen Fritzson m.fl).

Högsta antal vår: 38 ex. 23.4 (HF).

Högsta antal höst: 240 ex. 15.10 (HF).

Sommarfynd: 1 par Stora Veka 4.6 (Gunnar Jakobsson), 1 hane Stora Veka 10.7 (Gunnar Jakobsson), 1 ex. honf. Almeö 10.7 (Stefan Andersson m.fl).

Upptäandandet under häckningstid vid Stora Veka visar att det finns anledning att stimulera till sökande och rapportering av andkullar kommande år.

Årta *Anas querquedula*

Första vårfynd: 1 hane Vadboden 29.3 (Tomas Carlsson m.fl).

Högsta antal vår: 21 ex. 30.4 (HF).

Sista höstfynd: 1 ex. Almeö 2.10 (Thore Axelsson m.fl).

Granskning av fynden tyder på att det funnits 12 par; Fäholmen (1), Fågeludden (1), Västorpsviken (1), Ytterberg (1), Hornborgamaden (1), Sätunamaden (1), Rönäs (2), Stora Veka (1), Södra Sätunaviken (1), Vadboden (1) och Utloppet (1).

Totalt har 9 spelande fåglar hörts; Kärrtorp (3), Sätunamaden (5) och Stora Veka (1).

Skedand *Anas clypeata*

Första vårfynd: 3 par Vadboden 29.3 (Bengt Pettersson).

Högsta antal vår: 108 ex. 30.4 (HF).

Högsta antal höst: 330 ex. Hornborgaviken 21.9 (Jörgen Fritzson).

Sista höstfynd: 25 ex. 12.11 (HF).

Häckning: 5 pulli Rönäs 15.7 (Jörgen Fritzson), 4 pulli Rönäs 22.7 (Jörgen Fritzson).

Totalt 1-2 kullar.

Rödhuwad dykand *Netta rufina*

1 hane utanför Fågeludden 5-16.10 (Niklas Ekstrand, Musse Björklund m.fl).

Brunand *Aythya ferina*

Högsta antal vår: 970 ex. 9.4 (HF).

Högsta antal höst: 2 510 ex. 17.9 (HF).

Högsta antal vinter: 10 ex. mellersta delen 15.1 (Magnus Hallgren) och 22.1 (Ingemar Larsson), 15 hanar 3 honor mellersta delen 8.12 (Bengt Pettersson).

Endast två kullar har rapporterats. Antalet under våren (970 ex) är den högsta vårsiffran som noterats vid Hornborgasjön.

Vigg *Aythya fuligula*

Högsta antal vår: 3 380 ex. 23.4 (HF).

Högsta antal höst: 1 390 ex. 17.9 (HF).

Högsta antal vinter: 58 ex. mellersta delen 15.1 (Clas Hermansson, Magnus Hallgren), 60 ex. mellersta delen 22.1 (Ingemar Larsson), 21 ex. mellersta delen 13.12 (Leif Arvidsson).

Endast fem kullar har rapporterats. Antalet under våren (3 380 ex) är den högsta vårsiffran som noterats vid Hornborgasjön.

Bergand *Aythya marila*

Vårfynd: Sågs regelbundet under perioden 15.4-7.5, som mest 1 hane Fågeludden 15.4 (Jörgen Fritzson m.fl), 9 ex. 30.4 (HF), 5 ex. 7.5 (HF).

Höstfynd: Sågs regelbundet under perioden 26.8-12.11, som mest 2 ad. hona 26.8 (Stig Karlsson m.fl), 5 ex. honf. Fågeludden 12.10 (Stig Karlsson), 1 par Ytterberg 11.11 (Jörgen Fritzson), 3 ex. honf. mellersta delen 12.11 (Magnus Hallgren m.fl).

Antalet under våren (9 ex) är den högsta vårsiffran som noterats vid Hornborgasjön. Fynnen under våren och hösten visar att minst 1 hane och 8 honf. ex. respektive 1 hane och 7 honf. ex. funnits i sjöområdet.

Mindre bergand *Aythya affinis*

1 hane Getnäsvisken 26.5 (Peder Hedberg Fält, Jan Mogol).

Andra fyndet vid Hornborgasjön.

Ejder *Somateria mollissima*

Fyra fynd: 1 hane Ytterberg-Fågeludden 23-25.5 (Peder Hedberg Fält, Peter Bernövall m.fl), 1 hona Fågeludden 4.5 (Bengt Pettersson), 1 hane Oranabbe 5.5 (Eric Thorsson m.fl), 1 par Fäholmen 7-11.5 (Clas Hermansson, Christoffer Magnusson m.fl).

Alfågel *Clangula hyemalis*

1 par Ytterberg 13.10 (Jörgen Fritzson), 1 ex. honf. Almeö 28.10 (Leif Arvidsson), 1 ex. honf. Fågeludden 30.10-12.11 (Nisse Henriksson, Magnus Hallgren m.fl), 1 hane mellersta delen 8.12 (Bengt Pettersson).

Sjöorre *Melanitta nigra*

3 ex mellersta delen 30.4 (HF), 7 ex. mellersta delen 7.5 (HF), 1 hane 2 honor Hornborgaviken 9.5 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg), 1 par Ytterberg 10.5 (Ingemar Nilsson), 3 hanar 1 hona Fågeludden 22.5 (Albin Thorsson m.fl).

Svärta *Melanitta fusca*

1 ex. honf. Fågeludden 11-19.11 (Inge Olsson, Christoffer Magnusson m.fl.). Ena foten var intrasslad i en fisklina.

Knipa *Bucephala clangula*

Högsta antal vår: 1 230 ex. 9.4 (HF).

Högsta antal höst: 870 ex. 12.11 (HF).

Häckning: 1 pull Almeö 30.5 (Clas Hermansson), 7 pulli Hornborgaån, Hornborga by 6.6 (Jörgen Fritzson).

Totalt två kullar; Almeö (1) och Hornborgaån, Hornborga by (1).

Salskrake *Mergus albellus*

Högsta antal vår: 173 ex. 9.4 (HF).

Sommarfynd: 1 hona Vadboden 12.6 (Albin Thorsson), 1 hane Korpaboviken 15.6 (Peder Hedberg Fält), 1 hane Hångers udde 19-20.6 (Barbro Axelson, Ingemar Nilsson m.fl), 2 hanar Hångers udde-Norra Sätunaviken 22-26.6 (Mike Henry, Eric Thorsson m.fl).

Högsta antal höst: 184 ex. 12.11 (HF).

Antalet under våren (173 ex) är den högsta vårsiffran som noterats vid Hornborgasjön. Fynnen under sommaren visar att minst 2 hanar och 1 hona funnits i södra delen under perioden 12-26.6.

Småskrake *Mergus serrator*

Tidigt vårfynd: 1 ex. Hornborgasjön 3.4 (Noel Holmgren).

Arten sågs regelbundet under perioden 16.4-7.5, som mest 6 ex. den 16.4, 3 hanar och 3 honor den 18.4. Inga fynd under hösten.

Storskrake *Mergus mergans*

Högsta antal vår: 320 ex. 9.4 (HF).

Högsta antal höst: 170 ex. 12.11 (HF).

Rapphöna *Perdix perdix*

Häckning: 1 häckning 10 pulli Hälsingsgården 23.4-18.9 (Kristian Kjellberg m.fl).

Spelande: 1 ex. Vässtorp 1.2 (Jan Mogol).

Övriga fynd: 6 ex. Vässtorp 6.3 (Åsa Axelsson m.fl), 7 ex. Vässtorp 13-14.3 (Jörgen Fritzson, Clas Hermansson), 6 ex. Vässtorp 18.12 (Susanne Johansson m.fl).

En häckning har konstaterats; Hälsingsgården. Därutöver en spelande fågel; Vässtorp. Jämfört med 2004 sågs betydligt färre raphöns vid Hornborgasjön.

Vaktel *Coturnix coturnix*

Samtliga fynd: 1 ex. spelade St. Bjurum 9.6 (Clas Hermansson), 1 ex. spelade Kärrtorp 16.6 (Leif Arvidsson), 1 ex. spelade Tranum 17.6 (Jörgen Fritzson), 2 ex. spelade Vässtorp 19.6 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson m.fl), 1 ex. spelade Stenums mader (Jörgen Fritzson).

Fynden tyder på fem tillfälligt spelande fåglar; Tranum/Kärrtorp (1), Vässtorp (2), St. Bjurum (1) och Stenums mader (1).

Fasan *Phasianus colchicus*

Under året sågs minst 38 ex på följande områden; Tranum (1 hane), Bjällums lider (4 hanar), Fågeludden (2 hanar, 2 honor, 4 ex), Hornborga by (2 hanar), Ytterberg (2 hanar), Hornborgamaden (9 ex), Sätuna by (1 ex), Båltorpsmader (1 hona), Hångers udde (1 par), Hångers by (1 par), St. Bjurum (5 ex) och Stenums mader (1 hane).

Smålom *Gavia stellata*

1 ex. norra delen 18.4 (Bengt Pettersson m.fl).

Storlom *Gavia arctica*

2 ex. sträckte mot S över mellersta delen 15.10 (Eric Thorsson, Albin Thorsson m.fl).

Smådopping* *Tachybaptus ruficollis*

Högsta antal vår: 2 ex. 23.4 (HF).

Högsta antal höst: 17 ex. 12.11 (HF).

Vinterfynd: Sågs i Flianån, Stenums mader; 3 ex. 3.1 (Clas Hermansson), 1 ex. 4-23.1 (Jörgen Fritzson m.fl). 1 ex. 1.12 (Clas Hermansson), 2 ex. 11.12 (Leif Arvidsson).

Spelande: 1 ex. Hornborgaån, Sätunamaden 21.5 (Gunnar Jakobsson).

Häckning: 2 par 1 pulli Stora Veka 1.8 (Gunnar Jakobsson), 1 par 2 pulli Utloppet 19.8 (Claes-Göran Ahlgren).

Totalt 3 häckningar; Stora Veka (2) och Utloppet (1). Kullen vid Utloppet kan simmat till området från andra delar av sjön. Dessutom hördes en spelande fågel i Hornborgaån, Sätunamaden.

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Vinterfynd; 3 ex. Utloppet 14.1 (Kristian Kjellberg), 1 ex. mellersta delen 13.12 (Leif Arvidsson, 2 ex. mellersta delen 15.12 (Bengt Pettersson).

Högsta antal vår: 990 ex. 30.4 (HF).

Högsta antal höst: 570 ex. 18.8 (HF).

Gråhakedopping* *Podiceps grisegena*

Första vårfynd: 1 ex. Utloppet 26.3 (Albin Thorsson m.fl).

Högsta antal vår: 240 ex. 30.4 (HF).

Sista höstfynd: 1 ex. Ytterberg 9.11 (Jörgen Fritzson).

Antalet under våren (240 ex) är den högsta vårsiffran som noterats vid Hornborgasjön.

Svarthakedopping* *Podiceps auritus*

Första vårfynd: 3 ex. Ytterberg 8.4 (Peder Hedberg Fält).

Högsta antal vår: 8 ex. 16.4 och 23.4 (HF).

Sista höstfynd: 1 ex. Fågeludden 11.11 (Ingemar Nilsson m.fl).

Häckning (utanför sjöområdet): 1 par bobygge Barnasjön 22.5. Häckningen misslyckades, några ungar sågs ej (Bengt Pettersson).

Svarthalsad dopping* *Podiceps nigricollis*

Första vårfynd: 1 ex. Utloppet 26.3 (Jörgen Fritzson m.fl).

Högsta antal vår: 96 ex. 30.4 (HF).

Sent höstfynd: 1 ex. Fågeludden 5.11 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).

Storskarv* *Phalacrocorax carbo*

Högsta antal vår: 270 ex. 30.4 (HF).

Högsta antal höst: 580 ex. hela sjöområdet 31.8 (Clas Hermansson, Bengt Pettersson).

Vinterfynd: 1 ex. Utloppet 15-23.1 (Clas Hermansson, Jörgen Fritzson m.fl), 1 ex. sträckte mot SV över mellersta delen 12.2 (Leif Arvidsson).

Rördrom *Botaurus stellaris*

Första vårfynd: 1 ex. norra delen Tranum 3.4 (Lennart Kjellberg), 1 ex. spelade Stenumsviken 3.4 (Åsa Axelsson m.fl).

Totalt fyra revirhävdande fåglar; Tranums mader (1), Kärrtorps mader (1), Vässtorpsviken

(1) och Lervik (1). Tillfälligt har också rördrommar hörts i Hornborgaviken (1) och setts vid Almeö.

Ägretthäger *Egretta alba*

1 ex. södra delen 23.5-30.9 (Jörgen Fritzson, Sven-Olof Gren m.fl).

Gråhäger* *Ardea cinerea*

Högsta antal vår: 28 ex. 9.4 och 30.4 (HF).

Högsta antal höst: 107 ex. 17.9 (HF).

Vinter-vår fynd: 1 ex. Hornborgaån, Hornborga by 1.1 och 15.1 (Leif Arvidsson, Jörgen Fritzson m.fl), 1 ex. Tranum 27.1 och 2.2 (Leif Arvidsson), 1 ex. sträckte mot V över Utloppet 30.1 (Johan Dahlström).

Vinter-höst fynd: 4 ex. norra delen 3.12 (Leif Arvidsson), 1 ex. Vadboden 9.12 (Ingemar Nilsson), 1 ex. Tranum 17.12 (Leif Arvidsson).

Bivråk *Pernis apivorus*

Första vårfynd: 1 ad. hane förbifl Fågeludden 8.5 (Ola Järnstedt).

Sista höstfynd: 1 ad. hona sträckte mot S över Ytterberg 7.10 (Stig Karlsson).

Fynd från sex lokaler under häckningstid; Hångers udde, St. Bjurum, Dagsnäs, Ore backar, Hjortronmossen och Härlingstorp. Det verkliga antalet par är säkerligen färre och uppskattas till två i söder och ett i norr.

Röd glada *Milvus milvus*

Vårfynd: 6 fynd (1 ex) under perioden 4.4-22.5, bl.a. 1 ex. Vadboden 4.4 (Jan Andersson) och 22.5 (Magnus Hallgren m.fl).

Sommarfynd: 1 ex. Dagsnäs 11.6 (Åke Abrahamsson), 2 ad. 2 ex. 2K Hornborgamaden 9-10.7 (Per-Olof Bengtsson, Clas Hermansson m.fl), 8 fynd 11-17.7, bl.a. 1 ad. Hornborgamaden 11.7 (Clas Hermansson m.fl), 1 ex. 1K Fäholmen 16-17.7 (Leif Arvidsson).

Höstfynd: 1 ex. Hornborgaviken-Vadboden 1.8 (Fredrik Andersson, Jörgen Fritzson m.fl), 1 ex. Stenums mader 6.8 (Mike Henry).

Granskning av fynden visar att minst två fåglar sågs under våren, båda sträckande mot NO till O. Det plötsliga uppträdandet av två gamla och två årsungar på Hornborgamaden den 9-10 juli tyder på att arten troligen häckat i regionen, dock ej vid Hornborgasjön.

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Det är inte lätt att reda ut hur många olika individer som uppehållit sig i sjöområdet. Under vinter-våren sågs som mest samtidigt 6 ex. (2 ad, 2 ex. 2K+) i januari månad.

Utöver det par som häckade i sjöområdets närhet (2 ad. 2 ex. 1K) sågs under hösten-vintern samtidigt som mest 6 ex (5 juvenila-subaldulta ex. och 1 ex ad) den 15.11 (Bengt Pettersson).

Brun kärrhök* *Circus aeruginosus*

Första vårfynd: 1 ad. hona Vadboden och Utloppet 26.3 (Albin Thorsson, Leif Arvidsson m.fl), 1 hane Utloppet och Stora Veka 26.3 (Micke Wilson, Gunnar Jakobsson m.fl).

Sista höstfynd: 1 ex. Fågeludden 13.10 (Tommy Magnusson).

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Vinterfynd: 1 hona Vässtorp 15.2 (Jan Mogol). 16 fynd 1-30.12, bl.a. 1 ex. 1K Sätunamaden 1.12 (Clas Hermansson m.fl), 1 ex. honf. Vadboden 2.12 (Ingemar Nilsson m.fl), 1 hane Kärrtorp 3.12 (Gunnar Jaskobsson), 2 ad. hane Vadboden 13.12 (Ingemar Larsson).

Vårfynd: 24 fynd 27.3-6.5, bl.a. 1 ad. hane, 1 ad. hona Södra Sätunaviken-Stora Veka 27.3 (Gunnar Jakobsson), 1 ex. 2K Fågeludden 6.5 (Albin Thorsson).

Höstfynd: 97 fynd 18.8-30.11, bl.a. 1 ad. hona Rönäs 16.8 (Mike Henry), 4 ex. honf. Stora Veka 10.9 (Gunnar Jakobsson), 5 ex. Båltorpsmader 24.9 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson), 4 ex. Sträckande mot S över Hångers udde 29.10 (Barbro Axelsson m.fl).

För fynden under hösten var mediandatum den 2 oktober.

Ängshök* *Circus pygargus*

Två fynd: 1 ad. hona Härlingstorp 12.6 (Mike Henry), 1 ex. 1K Sätunamaden 19.8 (Mike Henry).

Duvhök *Accipiter gentilis*

Fynd under häckningstid: 1 ex. Almeö 6.6 (Leif Arvidsson), 1 ex. Trestena 11.6 (Fredrik Andersson), 1 ex. Oranabbe 26.6 (Leif Arvidsson), 1 ex. Hångers udde 27.6-30.6 (Clas Hermansson, Mike Henry m.fl), 1 ex. Vadboden 12.7-30.7 (Sven-Olof Gren, Jörgen Fritzson m.fl).

Sparvhök *Accipiter nisus*

Fynd under häckningstid: 1 ex. Ore backar 5.6 (Leif Arvidsson), 1-2 ex. Vadboden 10.6-28.7

(Magnus Lundström, Stig Karlsson m.fl), 1 ex. Fågeludden 2.7 (Jonas Landbråten).

Ormvråk *Buteo buteo*

Vinterfynd: 14 stationär ex. under januari-februari och 14 ex. under december.

Vinterfynden har varit på följande platser (antal ex. jan-feb/dec);

Tranum 1/2, Kärrtorp 2/1, Fäholmen 2/1, Bolums by 1/0, Fågeludden 1/0, Vässtorp 1/1, Hornborga by 1/1, Hornborgamaden 0/2, Sätuna by 1/1, Hångers by 0/1, St. Bjurum 1/0, Vadboden 2/3, och Dagsnäs 1/1.

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Vinterfynd: 10 stationära ex. under januari-februari och 12 ex. under december.

Vinterfynden har varit på följande platser (antal ex. jan-feb/dec); Tranum 1/1, Kärrtorp 1/0, Fäholmen 1/1, Hornborgamaden 1/1, Almeö (0/1), Sätunamaden 1/1, Hångers by 0/1, St. Bjurum 1/0, Vadboden 2/4, Dagsnäs 1/1 och Stenums mader 1/1.

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Åldersseparerade vinter-vårfynd (6.1-27.3): 1 ex. 3K Vadboden 19.1 (Jörgen Fritzson), 1 ex. 2K Hångers udde 21.1 (Clas Hermansson), båda ex. samtidigt 26.1 (Bengt Pettersson), Åldersreparerade höst-vinterfynd (18.12-30.12): 1 ex. 2K Vadboden 18.12 (Ingemar Nilsson), 1 ex. 1K Utloppet 30.12 (Mathias Theander, Mattias Östblom).

Antalet individer som uppehållit i sjöområdet under vinter-våren uppskattas till 2 ex. (1 ex. 2K, 1 ex. 3K) och under höst-vinter till 2 ex. (1 ex. 1K, 1 ex. 2K). Samtliga fynd är från södra sjöområdet, tillfälligt sågs också kungsörn på Stenums mader.

Fiskgjuse* *Pandion haliaetus*

Första vårfynd: 1 ex. södra delen 29.3 (Alf Karlsson).

Sista höstfynd: 1 ex. Almeö 12.10 (Kristian Kjellberg).

Tornfalk* *Falco tinnunculus*

Vinterfynd: 5 stationära ex. januari-februari och 6 ex. december.

Vinterfynden har varit utspridda runt sjöområdet på följande platser (antal fåglar januari-februari/december); Kärrtorp 1/1, Vässtorp 0/1, Ytterberg-Hornborgamaden-

Sätunamaden 1/2, Vadboden 2/2, Stenums mader 1/0.

Aftonfalk *Falco vespertinus*

1 ad. hane Kärrtorp 1.6 (John Sandberg).

Stenfalk *Falco columbarius*

Vinterfynd: 1 ad. hane 1-21.1, bl.a.

Hornborgamaden 1.1 (Leif Arvidsson, Sven Arvidsson), södra delen 16.1 (Clas Hermansson), Hornborgamaden 21.1 (Leif Arvidsson). 1 ex. honf. Fäholmen 2.2 (Clas Hermansson).

Vårfynd: 18 fynd 17.3-7.5, bl.a. 1 ex. Hornborgamaden 17.3 (Clas Hermansson), 1 ex. 2K Båltorpsmaden 21.4 (Mike Henry), 1 hane Dagsnäs 7.5 (Ingemar Hedih).

Höstfynd: 20 fynd 30.8-26.11, bl.a. 1 ex. Fågeludden 30.8 (Noel Holmgren), 2 ex. 1K Fågeludden 3.9 (Eric Thorsson m.fl), 1 ex. Vadboden 26.11 (Ingemar Nilsson).

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Första vårfynd: 1 ex. Vadboden 22.4 (Ingemar Nilsson m.fl).

Övriga fynd: 75 fynd 5.5-2.10, bl.a. 2 ad. Fäholmen 11.5 (Christoffer Magnusson), 2 ad. Rönäs 4.6 (Ingemar Nilsson), 2 ad. Utloppet 14.6 (Kaj Krutfelt), 2 ad. Vadboden 12.8 (Stig Karlsson), 2 ex. 1K Vadboden 28.8 (Eric Thorsson), 2 ex. 1K Fäholmen 8.9 (Jörgen Fritzson). 1 ex. sträckte mot S över Ore backar 2.10 (Albin Thorsson m.fl). *Granskning av fynden tyder på att det funnits tre par kring Hornborgasjön.*

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Vinterfynd: 1 hane Vadboden 10.2 (Claes-Göran Ahlgren).

Övriga fynd: 161 fynd 27.3-15.11, bl.a. 1 ex. 2K Almeö 24.6 (Leif Arvidsson m.fl), 1 ad. hane Hångers udde 17.7 (Mike Henry), 2 ex. 1K Ore backar 3.10 (Jörgen Fritzson).

Granskning av fynden visar att minst 6 olika ex. funnits i södra sjöområdet, 1 ad. hane, ad. hona, 1 ex. 2K+ hane, 1 ex. 2K+ hona och 2 ex. 1K.

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Första vårfynd: 1 ex. Utloppet 29.2 (Christer Ols-son).

Sista höstobservation: 1 ex. Fågeludden 31.10 (Ingemar Nilsson).

Granskning av fynden visar att 9 spelande ex. hörts på följande platser; Kärrtorp (1), Horn-

borgamaden (2), Sätunamaden (1), Vadboden (1) och Stenumsviken (4),
Under 2002, 2003 och 2004 hördes 14, 14 respektive 21 spelande ex. Antalet under 2004 förklarades med en bättre inventerigseffektivitet. Det låga antalet under 2005 beror troligen på att arten ej eftersökts under spelperioden.

Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*
Spelade: Hornborgaån, Bosgården; 1 ex. 8.5 och 11.5 (Jörgen Fritzson). Hornborgamaden; 1 ex. 1.5 (Johan H Nilsson), 3 ex. 3.5 (Lisette Ströman), 1 ex. 12.2 (Sven-Olof Gren m.fl), 1 ex. 18.6 (Mike Henry). Sätunamaden; (9 fynd) 1 ex. 1.5-17.7 (Ingemar Nilsson, Kristian Kjellberg m.fl.). Stora Veka; 2 ex. 16.7 (Gunnar Jakobsson). Rönäs; 1 ex. 26.4 (Clas Hermansson). Korpaboviken; 1 ex. 17.7 (Jörgen Fritzson). Stenumsviken; 1 ex. 21.4 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson), 3 ex. 29.6 Jörgen Fritzson, 1 ex. 17.7 (Jörgen Fritzson).

Under våren hördes tillfälligt spelande fåglar vid Hornborgaån (1), Bosgården, Rönäs (1) och Stenumsviken (1) samt regelbundet vid Hornborgamaden (1 ex. tillfälligt 3 ex) och Sätunamaden (1).

Under sensommarens andra spelperiod hördes arten tillfälligt vid Hornborgamaden (1), Stora Veka (2), Korpaboviken (1) samt regelbundet vid Stenumsviken (1 ex. tillfälligt 3 ex) och Sätunamaden (1).

Fynden visar att minst 4 ex. spelat under våren och minst 5 ex. under sensommaren.

Kornknarr *Crex crex*

1 ex. spelade Stenums mader 1.6 (Clas Hermansson), 1 ex. spelade Hornborgasjön 12.7 (Kristian Nordström), 3 ex. spelade Gasängen, Trestena 17.7 (Jörgen Fritzson), 1 ex. spelade Gasängen, Trestena 18-21.7 (Björn Liedén, Kristian Kjellberg m.fl).

Fynden tyder på följande tillfälligt spelande fåglar; Stenums mader (1) och Gasängen, Trestena (1-3).

Rörhöna *Gallinula chloropus*

Tre fynd: 1 ex. Bjurumskanalen, Vadboden 9.4 (Bengt Pettersson), 1 ex. Hornborgasjön 9.8 (Micael Fasth), 1 ex. Fågeludden 26.8 (Stig Karlsson, Christer Lichtenberg)..

Endast tre fynd under 2005.

Sothöna *Fulica atra*

Högsta antal vår: 8 800 ex. 9.4 (HF).

Högsta antal höst: 18 800 ex. 17.9 (HF).

Vinter-vårfynd: Årets första fynd var 29 ex. Fågeludden 15.1 (Magnus Hallgren), den 26.1-25.2 sågs 1-2 ex. Utloppet (Leif Arvidsson, Christoffer Magnusson).

Vinter-höstfynd: Under december sågs som mest 310 ex. mellersta delen 8.12 (Bengt Pettersson) och i slutet av månaden sågs 35 ex. mellersta delen 30.12 (Bengt Pettersson).

Antalen under våren (8 800 ex) är den högsta vårsiffran som noterats vid Hornborgasjön.

Trana* *Grus grus*

Första vårfynd: 4 ex. södra delen 20.3 (Clas Hermansson m.fl).

Antalet rastande tranor under hösten överskred alla tidigare noteringar. Som mest inräknades 8 260 ex den 10.10. Två ad. ex. uppehöll sig fram till årsskiftet vid St. Lycke, Kärrtorp. De utfodrades med korn.

Strandskata *Haematopus ostralegus*

Första vårfynd: 1 ex. Fäholmen 16.4 (Ingemar Nilsson m.fl).

Övriga fynd: Sågs regelbundet under perioden 18.4-3.8, som mest 4 ex. Hälsinggården 5.5 (Mike Henry), 13 ex. Getnäsvisken 26.5 (Bengt Pettersson), 8 ex. Vadboden 20.7 (Patrick Åström m.fl), 31 ex. sträckte mot S över Dagsnäs 3.8 (Mike Henry).

Skärfläcka *Recurvirostra avosetta*

Två fynd: 1 ex. Vadboden 15.4 (Kent-Ove Hvass m.fl), 3 ex. Vadboden 5.5 (Peter Svensson m.fl).

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

Sommarfynd (lämplig biotop): 1 par Vadboden 21.5-11.6 (Åke Abrahamsson, Musse Björklund), 1 ex. Härlingstorps mader 5.7 (Clas Hermansson).

Högsta antal höst: 11 ex. Fågeludden 18.7 (Albin Thorsson), 12 ex. Vadboden 23.8 (Patrick Åström). Ingen konstaterad häckning. Totalt endast 2 par i lämplig biotop under häckningstid; Härlingstorps mader och Vadboden.

Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

Vårfynd: 9.4-12.6, högsta antal 9 ex. Fågeludden 29.5 (Magnus Hallgren), 9 ex. Vadboden 3.6 (Ingemar Nilsson).

Höstfynd: 8.7-11.10, högsta antal 17 ex. Vadboden 4.8 (Sven-Olof Gren), 17 ex. Vadboden 16.8 (Lars Andersson), 30 ex. Fågeludden 2.9 (Peder Hedberg Fält), 22 ex. Fågeludden 26.9 (Jörgen Fritzson).

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Vårfynd: 21.3-8.5, högsta antal 3 ex. St. Bjurum 21.3 (Clas Hermansson), 16 ex. sträckte över Fågeludden 8.5 (Ola Järnstedt), 14 ex. Fågeludden 8.5 (Jörgen Fritzson m.fl).

Höstfynd: 27.6-15.10 (högsta antal), 1 ex. sträckte mot S över St. Bjurum 27.6 (Clas Hermansson m.fl), 35 ex. sträckte mot S över Vadboden 31.7 (Jörgen Fritzson), totalt 55 ex. sträckte mot S över Fågeludden 16.8 (Albin Thorsson).

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

Vårfynd: 1 ex. sträckte mot N över Fågeludden 10.5 (Clas Hermansson), 1 ex. Ytterberg 12.5 (Jörgen Fritzson m.fl).

Höstfynd: 17.7-9.11 (högsta antal), totalt 32 ex. sträckte mot S över Vadboden 20.7 (Jörgen Fritzson, Åsa Axelsson m.fl), 4 ex. Vadboden 27.7 (Jan Andersson), 5 ex. Sätunamaden 15.9 (Jörgen Fritzson), 4 ex. Rönäs 21.9 (Jörgen Fritzson), 4 ex. Hångers udde 11.10 (Jörgen Fritzson).

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

Vinterfynd: 1 ex. Sätunamaden 12.1 (Kristian Kjellberg), 1 ex. Kärrtorp 5.2 (Clas Hermansson, Alf Karlsson).

Första vårfynd: 1 ex. Utloppet 9.3 (Clas Hermansson).

Högsta antal vår: 260 ex. 23.4 (HF).

Högsta antal sommar: 1 400 ex Vadboden 10.7 (Clas Hermansson), 500 ex. Sätunamaden 31.7 (Albin Thorsson).

Högsta antal höst: 450 ex. Kärrtorp 28.9 (Clas Hermansson).

Kustsnäppa *Calidris canutus*

Vårfynd: 1 ex. Vadboden 23-26.5 (Peder Hedberg Fält, Jörgen Fritzson m.fl), 1 ex. Fågeludden 27.5 (Allan Högberg m.fl).

Höstfynd: 15.7-9.9 (högsta antal), 2 ex. Rönäs 15.7 (Jörgen Fritzson), 44 ex. sträckte mot S över Vadboden 2.8 (Åke Abrahamsson) 8 ex. 13.8 (HF).

Småsnäppa *Calidris minuta*

Höstfynd: 11.7-9.9, högsta antal 1 ex. Vadboden 11.7 (Thore Axelsson m.fl), 3 ad. Vadboden 22.7 (Ingemar Nilsson), 4 ad. Vadboden 10.8 (Jörgen Fritzson), 3 ex. Fågeludden 12.8 (Stig Karlsson), 1 ex. Rönäs 9.9 (Mike Henry).

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Vårfynd: 11.5-29.5 (högsta antal), 7 ex. Vadboden 20.5 (Sven-Olof Gren), 6 ex. Getnäsvisken 22.5 (Al-

bin Thorsson m.fl), 3 ex. Rönäs 20.5 (Jörgen Fritzson), 4 ex. Utloppet 23.5 (Thore Axelsson).

Sommarfynd: 2 ex. Vadboden 17.6 (Jan Yseus).

Höstfynd: 15.7-5.9 (högsta antal), 5 ex. Stora Veka 15.7 (Gunnar Jakobsson), 10 ex. Fågeludden 10.8 (Ingemar Nilsson m.fl), 6 ex. Vadboden 1.8 (Jörgen Fritzson).

Tuvsnäppa *Calidris melanotos*

1 ex. Vadboden 16.7 (Ingemar Nilsson m.fl).

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

Vårfynd: 1 ex. Vadboden 30.5 (Mogens Majland, John Sandberg).

Höstfynd: 9.7-6.10 (högsta antal), 13 ad. Vadboden 21.7 (Ingemar Nilsson), 15 ex. 1K Vadboden 18.8 (Ingemar Nilsson).

Kärrsnäppa *Calidris alpina*

Vårfynd: 1 ex. Utloppet 10.3 (Karl-Markus Laudon m.fl), 1 ex. Vadboden 30.3-3.4 (Roland Jonsson, Åsa Axelsson m.fl).

Sommarfynd: 1 ex. Fågeludden 5.6 (Martin Sjö-dahl).

Höstfynd: 20.6-12.11 (högsta antal) 24 ex. Vadboden 26.7 (Tomas Lundh), 120 ex. Fågeludden 8.9 (Jörgen Fritzson), 60 ex. Utloppet 27.9 (Jörgen Fritzson), 118 ex. Fågeludden 26.9 (Jörgen Fritzson).

Myrsnäppa *Limicola falcinellus*

Ett fynd: 1 ad. Fågeludden 8-11.8 (Kaj Krutfelt, Anita Persson m.fl).

Brushane *Philomachus pugnax*

Tidiga vårfynd: 1 hona Sätunamaden 24.3 (Albin Thorsson, Clas Hermansson), 1 ex. sträckte mot N över Vadboden 25.3 (Ingemar Nilsson m.fl), 1 hane Hälsingsgården 27.3 (Lars Andersson).

Första "normala" vårfynd : 5 ex. Ytterberg 23.4 (Anders Jihmanner m.fl).

Högsta antal vår: 42 ex. 7.5 (HF).

Högsta antal höst: 89 ex. södra delen 18.8 (Ingemar Nilsson, Roland Jonsson).

Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

Spelande: 1-5 ex. Sätunamaden 22.4-12.5, bl.a. 3 ex. 22.4 (Gunnar Jakobsson), 5 ex. 27.4 (Sven-Olof Gren, Jörgen Fritzson m.fl), 4 ex. 1.5 (Gunnar Jakobsson). 1 ex. Långeland, Stenums mader 10.5 (Jörgen Fritzson m.fl) och 12.5 (Åsa Axelsson m.fl).

Höstfynd: 4 ex. Stora Veka 2.10 och 16.10 (Gunnar

Jakobsson), 1 ex. Stora Veka 29.10 (Gunnar Jakobsson), 1 ex. Utloppet 11.10 (Toni Hermansson), 1 ex. Fågeludden 31.10 (Ingemar Nilsson).
Totalt sju spelande; Sätunamaden (5) och Stenums mader (2).

Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*
Första vårfynd: 6 ex. Utloppet 22.3 (Åsa Axelsson m.fl).
Högsta antal vår: 40 ex. 23.4 (HF), 50 ex. Sätunamaden 27.4 (Clas Hermansson).
Högsta antal höst: 100 ex. Sätunamaden 31.7 (Albin Thorsson), 120 ex. Hångers udde 4.8 (Mike Henry).

Dubbelbeckasin *Gallinago media*
Två fynd: 1 ex. Almeö 2.8 (Clas Hermansson), 1 ex. Södra Sätunaviken 13.8 (Hans Svensson).

Morkulla *Scolopax ruysticola*
Första vårfynd: 1 ex. Almeö 27.3 (Leif Arvidsson m.fl), 1 ex. Dagsnäs 27.3 (Clas Hermansson).
Totalt 7 spelande fåglar; Sätuna by (1), St. Bjurum (2), Dagsnäs (1) och Stenums mader (3),
Det låga antalet motsvarar inte det verkliga antal som finns kring sjöområdet.

Rödspov *Limosa limosa*
Vårfynd: Sågs regelbundet 13.4-22.5, bl.a. 1 ex. Fågeludden 13.4 (Bengt Pettersson), 2 ex. Sätunamaden 17.4 (Eric Thorsson m.fl), 2 ex. Ytterberg 18.4 (Ingemar Nilsson), 1 ex. Sätunamaden 22.5 (Göran Daraefelt m.fl).
Spelade: 1 ex. Utloppet 23.4 (Thore Axelsson m.fl).
Sommarfynd: 2 ex. Vadboden 25.6 (Åke Abrahamsson).

Rödspov *Limosa limosa islandica*
Sågs regelbundet under perioden 30.8-21.9, bl.a. 3 ex. 1K Fågeludden 30.8 (Jan Yseus, Noel Holmgren m.fl), 9 ex. 1K Fågeludden 7-15.9 (Martin Oomen, Lisette Ströman m.fl), 2 ex. Hornborgaviken 21.9 (Jörgen Fritzson).
En anmärkningsvärd förekomst av rödspovar som tillhörde rasen islandica. De allra flesta fynden är dokumenterade som islandica.

Myrspov *Limosa lapponica*
Vårfynd: 1 ad. hane Utloppet-Fågeludden 6-12.5 (Peder Hedberg Fält, Åsa Axelsson m.fl). Fågeln spelade intensivt vid Utloppet 7.5 (Clas Hermansson).

Höstfynd: 12 fynd 24.6-4.9, bl.a. 1 hona Vadboden 24.6 (Åke Abrahamsson), 12 ex. sträckte mot S över Vadboden 18.7 (Jörgen Fritzson m.fl).
Under sydsträcket sågs 24 ex. under perioden 24.6-4.9, mediandatum 18.7.

Småspov *Numenius phaeopus*
Vårfynd: 7 fynd 29.4-17.5, bl.a. 2 ex. sträckte mot N över Fäholmen 29.4 (Bengt Pettersson), 3 ex. Ytterberg 11.5 (Eric Thorsson m.fl), 2 ex. Ytterberg 17.5 (Jörgen Fritzson).
Höstfynd: 11 fynd 26.6-6.9, bl.a. 2 ex. sträckte mot SV över Almeö 26.6 (Eric Thorsson m.fl), 5 ex. Vadboden 26.6 (Fredrik Andersson), 3 ex. Hångers udde 18.8 (Ronald Johansson), 2 ex. sträckte mot SV över Vadboden 6.9 (Skövde fågelklubb).
Under sydsträcket sågs 19 ex. under perioden 26.6-6.9, mediandatum 21.7.

Storspov *Numenius arquata*
Vinterfynd: 1 ex. Vadboden 9.1 (Mogens Majland, Gösta Eriksson) och Sätunamaden 11.1 (Leif Arvidsson).
Första vårfynd: 1 ex. Sätunamaden 24.3 (Albin Thorsson, Clas Hermansson).
Första höstfynd: 10 ex. sträckande mot S över Vadboden 20.6 (Per-Olof Bengtsson).
Högsta antal: 80 ex. sträckande mot NO Fågeludden 20.4 (Jan Mogol), 60 ex sträckande mot N över Fågeludden 23.4 (Clas Hermansson), 74 ex. sträckande mot S över Vadboden 24.6 (Åke Abrahamsson), 89 ex. sträckande mot SV över Almeö 26.6 (Eric Thorsson, Albin Thorsson).
Häckning konstaterades vid Fågeludden (1 bo) och på Sätunamaden (1 bo). Antalet spelande fåglar tyder på att ytterligare 6 par funnits kring sjön; Vässtorp (1), Hornborga by (1), Hornborgamaden (1), Sätuna by (1), Båltorpsmader (1), St. Bjurum (1). Tillfälligt spelande fåglar hördes vid Fäholmen (1), Getnäsaviken (1), SV Broddetorp (1), Rönäs (1), Utloppet (1).
Jämfört med tidigare år var antalet par under 2005 (8) betydligt färre; 2004 (12), 2003 (12) och 2002 (10).

Svartsnäppa *Tringa erythropus*
Första vårfynd: 1 ex. Vadboden 24.4 (Eric Thorsson).
Högsta antal vår: 11 ex. 1.5 (HF), 33 ex. Vadboden 12.6 (Per-Olof Bengtsson).
Högsta antal höst: 25 ex. 28.7 (Stig Karlsson m.fl).

Rödbena *Tringa totanus*

Första vårfynd: 1 ex Sätunamaden 26.3 (Jörgen Fritzon m.fl).

Högsta antal vår: 81 ex. 23.4 (HF).

Högsta antal höst: 10 ex. Fågeludden 9.8 (Jörgen Fritzon).

Dammsnäppa *Tringa stagnatilis*

1 ex. Utloppet 1.7 (Peder Hedberg Fält).

Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

Första vårfynd: 1 ex. Hornborgaviken 16.4 (Peder Hedberg Fält).

Högsta antal vår: 21 ex. 30.4 (HF).

Högsta antal höst: 36 ex Vadboden 28.7 (Jörgen Fritzon, 30 ex. 12.8 (HF).

Skogssnäppa *Tringa ochropus*

Första vårfynd: 1 ex. Utloppet 29.3 (Christer Ols-son).

Sista höstfynd: 1 ex. Fågeludden 30.8 (Roger Jonasson).

Högsta antal vår: 9 ex. 16.4 (HF)

Totalt endast fyra spelande ex. på följande plaster; Hångers udde (2), Vadboden (1) och Stenumsviken (1).

Grönbena *Tringa glareola*

Första vårfynd: 2 ex. Hornborgaviken 16.4 (Peder Hedberg Fält, 1 ex. Hornborgasjön 16.4 (Mats Andersson).

Högsta antal vår: 77 ex. 7.5 (HF).

Högsta antal sommar: 64 ex. Vadboden 12.7 (Jörgen Fritzon).

Högsta antal höst: 42 ex. 13.8 (HF)

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

Första vårfynd: 1 ex Hornborgaån, Hornborga by 1.4 (Jörgen Fritzon).

Högsta antal vår: 14 ex. 30.4 och 7.5 (HF).

Högsta antal höst: 21 ex. 13.8 (HF).

Roskarl *Arenaria interpres*

Två fynd: 1 ex. Almeö-Ytterberg 18.5 (Leif Arvidsson, Ingemar Hedihh), 2 ex. Almeö 22.5 (Peder Hedberg Fält).

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

Fyra fynd: 1 ex. Almeö 22.5 (Peder Hedberg Fält), 2 ex. Fågeludden 27.5 (Allan Högberg), 2 ex. Vadboden 27.5 (Ulla Carlsson m.fl), 1 ad. hona Vadboden 28.5 (Jörgen Fritzon, Claes Ekberg m.fl).

Kustlabb *Stercorarius parasiticus*

Tre fynd: 3 ex. mörk fas sträckte mot SV över södra delen 1.8 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson m.fl), 1 ex. sträckte över Ore backar 1.8 (Kristian Kjellberg), 1 ex. förbiflygande Vadboden 17.8 (Mats Andersson).

Dvärgmå *Larus minutus*

Vårfynd: Sågs regelbundet under perioden 6-12.5, som mest 10 ex. (några ad. resten 2K) norra delen 10.5 (Barbro Axelsson, Thore Axelsson).

Höstfynd: 2 ex. 13.8 (HF), 1 ex. 2K Utloppet 19.8 (Claes-Göran Ahlgren), 1 ex. 2K Fäholmen 8.9 (Jörgen Fritzon).

Skrattmå* *Larus ridibundus*

Första vårfynd: 1 ex. Utloppet 20.3 (Eric Thorsson m.fl).

Fiskmå* *Larus canus*

Första vårfynd: 1 ex. St. Bjurum 25.3 (Eric Thors-son, Albin Thorsson).

Högsta antal vår: 17 ex. hela sjöområdet 16.4 (HF).

Vinterfynd: 23 ex. Ytterberg 9.12 (Leif Arvidsson), 26 ex. Vadboden 11.12 (Jan Andersson).

Silltrut *Larus fuscus*

Första vårfynd: 2 ad. Fäholmen 18.4 (Albin Thors-son m.fl), 1 ad. Vadboden 18.4 (Clas Hermansson) Höstfynd: 1 ex. Vadboden 18.8 (Ingemar Nilsson). Totalt 14 fynd av 1-3 ex. under perioden 18.4-18.8. *Det är betydligt fler än tidigare år.*

Gråtrut *Larus argentatus*

Högsta antal vår: 73 ex. mellersta delen 28.3 (Eric Thorsson, Albin Thorsson).

Sommarfynd: 1-2 ex 5-26.6 (Uno Unger, Eric Thorsson m.fl).

Högsta antal höst: 5 ex. 15.10 (HF).

Högsta antal vinter: 52 ex. Utloppet 22.12 (Bengt Pettersson)

Havstrut *Larus marinus*

Högsta antal vår: 25 ex. 9.4 (HF).

Sommarfynd: 1-4 subad. ex. 10.6-31.7 (Clas Her-mansson, Ingemar Nilsson m.fl).

Högsta antal höst: 3 ex. 17.9 och 15.10 (HF).

Tretåig må *Rissa tridactyla*

1 ex. 2K hittades utmattad på fälten vid Getnäs-viken 10.1. Fågeln omhändertogs och vårdades, men avled (Jan Fransson m.fl).

Skräntärna *Sterna caspia*

1 ex. Almeö 22.5 (Peder Hedberg Fält), 2 ex. Almeö 31.7 (Albin Thorsson m.fl), 1 ex. Fågeludden 5.8 (Bengt Pettersson), 1-4 ex. 11-19.8, som mest 4 ex. 13.8 (Noel Holmgren).

Fisktärna* *Sterna hirundo*

Första vårfynd: 1 ex. mellersta delen 7.4 (Clas Hermansson).

Sista höstfynd: 1 ex. Fågeludden 11.9 (Eric Thorsson, Albin Thorsson).

Silvertärna *Sterna paradisea*

Vårfynd: 3 ex. sträckte mot N över Fäholmen 17.5 (Jörgen Fritzon).

Sommarfynd: 1-3 ex. sågs regelbundet under perioden 22.6-28.7, som mest 3 ex. Vadboden 24.6 (Åke Abrahamsson).

Höstfynd: 2 ex. Vadboden 1.8 (Ingemar Nilsson).

Svarttärna* *Chlidonias niger*

Första vårfynd: 1 ex. Almeö 30.4 (Bengt Pettersson).

Sista höstfynd: 1 ex. Fågeludden 10.9 (Magnus Hallgren).

Skogsduva *Columba oenas*

Spelande: 1 ex. Hångers udde 25.3 (Micke Wilson m.fl), 1 ex. Sätuna by 2.4 (Gunnar Jakobsson).

Fynd i lämplig häckningsbiotop: 2 ex. Majorskog, Dagsnäs 7.5 (Leif Arvidsson), 2 ex. Dagsnäs 11.6 (Åke Abrahamsson).

Vinterfynd: 2 ex. St. Bjurum 12.2 (Åsa Axelsson m.fl), 2 ex. Vadboden 15.2 (Leif Arvidsson), 2 ex. St. Bjurum 21.2 (Clas Hermansson).

Inga konstaterade häckningar, dock två spelande fåglar. Fynden tyder på att fem par funnits i området; Tranum (1), Sätuna by (1), Hångers udde(1), St. Bjurum (1) och Dagsnäs (2).

Ringduva *Columba palumbus*

Vinterfynd: 1 ex. Oranabbe 6.1 (Leif Arvidsson, Sven Arvidsson).

Högsta antal vår: 210 ex. Vässtorp 9.4 (Eric Thorsson, Magnus Hallgren).

Högsta antal höst: 250 ex. Kärrtorp 28.9 (Clas Hermansson), 1 950 ex. sträckte mot S över V delen 3.10 (Jörgen Fritzon).

Turkduva *Streptopelia decaocto*

Tre fynd: 1 ex. Sätuna by 23.7 (Kristian Kjellberg), 13.8 (Leif Arvidsson) och 16.8 (Gunnar Jakobsson).

Fynden tyder på att det är samma ex. som uppehållit sig i Sätuna by den 23.7-16.8.

Gök *Cuculus canorus*

Första vårfynd: 1 ex spelade Ore backar 11.5 (Eric Thorsson m.fl).

Arton spelande fåglar under våren. Bland dessa bedöms sju revir vara permanenta; Hornborgamaden (1), Almeö (1), Sätuna by (1), Hångers udde (1), Ore backar (1), Stenums mader (1) och Härlingstorp (1).

Det är högst troligt att det verkliga antalet permanenta revir var betydligt högre. Områden som saknas är Hjortronmossen och Rödemosse.

Berguv *Bubo bubo*

Spelande: 1 ex. Ore backar-Hjortronmossen 27.2-18.3 (Albin Thorsson, Clas Hermansson m.fl), 1 ex. Trestena gård 20.3 (Eric Thorsson, Albin Thorsson).

Övriga fynd: 1 ex. Trestena 25.9 och 9.10 (Leif Arvidsson).

Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

Spelande: 2 ex. N om Korpabo, Trestena 6.3 (Thore Axelsson m.fl), 1 ex 20.3 och 26.3 (Eric Thorsson, Albin Thorsson) samt 1 par 22.3 (Kaj Krutfelt), 2 ex. Ore backar 7.3 och 14.3 (Jörgen Fritzon, Åsa Axelsson m.fl), 1 ex. Ore backar 16.3 (Kristian Kjellberg).

Under november och december hördes regelbundet 2 ex. spela i gryningen vid Kroken, Hångers by (Gösta Persson m.fl).

Övriga fynd: 1 ex i starholk Hångers by 31.1-9.2 (Gösta Eriksson).

Fynden tyder på att det funnits fyra spelande fåglar; Ore backar (2) och Trestena (2). Därutöver har det förmodligen funnits två revir i Hångers by.

Kattuggla *Strix aluco*

Häckningar: 4 pulli St. Veka, Sätuna by 17.5 (Clas Hermansson).

Totalt 1 häckning (kull); Sätuna by (1). Därutöver har 11 spelande ex. hörts; Härlingstorp (1), Fågeludden (1), Vässtorp (1), Hornborga by (1), Ytterberg (1), Sätuna by (1), Hångers udde (1), Trestena (1), Rödemosse (2) och Vässtorp (1).

Hornuggla *Asio otus*

Häckningar: 3 pulli Tranum 8.6 (Clas Hermansson), 2 pulli Vässtorp 2.7 (Jan Mogol).

Spelande: 1 ex. Stora Veka, Sätuna by 19-20.3 (Gunnar Jakobsson),
Övriga fynd: 1 ex. Sätunamaden 11.5 (Jörgen Fritzson m.fl), 1 ex. Sätuna by 20.8 (Åsa Axelsson m.fl), 5.12 och 20.12 (Gunnar Jakobsson).
Totalt två häckningar (kullar); Tranum (1) och Vässtorp (1).

Jorduggla *Asio flammeus*

Vinterfynd: 1 ex. Hångers udde 29.1 (Sture Hermansson), 1 ex. Dagsnäs 30.1 (Sture Hermansson), 1 ex. Tranum 26.12 (Albin Thorsson, Eric Thorsson).

Sommarfynd: 1 ex. Hornborgamaden 6-7.6 (Ingemar Nilsson, Clas Hermansson), 1 ex. St. Bjurum 10.6 (Ingemar Nilsson).

Nattskärra *Caprimulgus europaeus*

Spelande: 1 ex. Dagsnäsåsen 9.6 (Clas Hermansson) och 19.6 (Sven-Olof Green), 1 ex. Mårby by 9.6 (Jörgen Fritzson), 19.6 och 23.6 (Mike Henry), 1 ex. Rödemosse 16.6 (Jörgen Fritzson),
Övriga fynd: 2 ex. Fäholmen 7.6 (Albin Thorsson, Eric Thorsson).

Tornseglare *Apus apus*

Första vårfynd: 50 ex. Sätuna by 5.5 (Gunnar Jakobsson), 25 ex. Vadboden 5.5 (Ingemar Nilsson).
Stort antal: 5 000 ex över södra sjöområdet 20.5 (Jörgen Fritzson), 4 000 ex. över södra sjöområdet 3.6 (Ingemar Nilsson).

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

Vinterfynd: 1 ex. Utloppet 15.1 (Åsa Axelsson m.fl), 1 ex. Härlingstorpskanalen, Tranum 7.2 (Clas Hermansson), 1 ex. Hornborgaån, Hornborga by 6-8.12 (Jörgen Fritzson), 1 ex. Härlingstorpskanalen, Tranum 26.12 (Albin Thorsson, Eric Thorsson).
Övriga fynd: 1 ex. Utloppet 24.3, 7.5 och 15.6 (Göran Engberg, Björn Johansson m.fl), 1 ex. Hornborgaån, Hornborga by 4.7 (Clas Hermansson), 1 ex. Almeö 26.7 (Clas Hermansson), 2 ex. Hornborgaån, Hornborga by 26-31.7 (Jörgen Fritzson), 1 hane Ytterberg 17.9 (Magnus Hallgren m.fl), 1 ex. Hornborga bro 5.10 (Ingemar Nilsson), 1 ex. Härlingstorpskanalen, Tranum 30.10 (Per-Olof Bengtsson) och 23.11 (Claes von Heidekken), 1 ex. Utloppet 13.11 (gnm Ulf L Larsson).

Göktyta *Jynx torquilla*

Häckning: 1 ex besökte bo N om Korpabo, Trestena 26.6 (Eric Thorsson, Albin Thorsson).
En häckning (Trestena) och två fynd i lämplig

häckningsbiotop (Ore backar och Utloppet). Därutöver totalt 7 spelande ex; Vässtorp (2), Ytterberg (1), Sätuna by (1), Hångers by (1), Hångers udde (1) och Västtomten (1).

Gröngöling *Picis viridis*

Häckningar: 2 flygga ungar Gasängen, Trestena 26.6 (Eric Thorsson, Albin Thorsson), 1 flygg unge Fågeludden 4.7 (Albin Thorsson).

Dessutom totalt 10 spelande ex; Fäholmen (1), Hornborga by (1), Sätuna by (1), St. Bjurum (2), Dagsnäs (2), Ore backar (1) och Trestena (2).

Därutöver finns fynd från 4 platser under våren och sommaren i lämplig häckningsbiotop; Bjällums by (2), Hångers by (1) och Rödemosse (1).

Spillkråka *Dryocopus martius*

Totalt 6 spelande ex. eller revir ; St. Bjurum (1), Ore backar (2), Trestena (2) och Hjortronmossen (1). Därutöver sågs arten vid Sätuna by, Hångers by och Bjärka.

Större hackspett *Dendrocopus major*

Häckning: 1 par med ungar Östtomten, Rödemosse (Leif Arvidsson).

Dessutom totalt 9 spelande ex; Bjällums by (1), Hornborga by (1), Ore backar (3), Hjortronmossen (1) och Trestena (3).

Därutöver finns fynd från 2 platser under våren och sommaren i lämplig häckningsbiotop; Hångers udde (1) och St. Bjurum (1). Det är högst troligt att det verkliga antalet ex. under häckningstid var betydligt högre.

Mindre hackspett *Dendrocopus minor*

Häckning: 1 par Oranabbe 17.6 (Leif Arvidsson).

Dessutom totalt 6 spelande ex; Hornborga by (2), Sätuna by (1), Ore backar (2) och Rödemosse (1).

Därutöver finns fynd från 3 platser under våren och sommaren i lämplig häckningsbiotop; Fäholmen (1), Hångers udde (1) och Stenum mader (1).

Tretåig hackspett *Picoides tridactylus*

1 hona Rödemosse 27.2 (Jan Lundegren). Mycket oskygg. Sökte föda i den döda björkskogen i närheten av Härlingstorpskanalens utlopp.

Trädlärika *Lullula arborea*

4 ex. sjöng vid grustaget Granelund, St. Bjurum 23.3 (Ingemar Nilsson) och 26.3 (Åsa Axelsson m.fl), 1-3 ex. sjöng Granelund 27.3-28.5 (Anders Jihmanner, Jan Andersson m.fl), 1 ex. sträckte över Trestena 23.3 (Albin Thorsson, Jörgen Fritzon), 1 ex. sjöng Gasängen 16.6 (Jörgen Fritzon), 1 ex. sjöng Fågeludden 9.10 (Åsa Axelsson m.fl).

Berglärika *Eremophila alpestris*

1 ex. Ytterberg 6.10 (Jörgen Fritzon).

Ängspiplärka *Anthus pratensis*

Första vårfynd: 1 ex. sträckte mot N över Almeö 22.3 (Clas Hermansson, Leif Arvidsson).

Högsta antal: 100 ex. norra delen 22.9 (Jörgen Fritzon, Kristian Kjellberg).

Sjungande (häckningstid): 4 ex. Båltorpsmaden 30.5 (Clas Hermansson), 1 ex. Hornborgamaden 7.6 (Clas Hermansson), 3 ex. (revir) Vallen (Thore Axelsson m.fl).

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus*

Första höstfynd: 1 ex. Fäholmen 22.8 (Clas Hermansson).

Därefter finns 13 observationer av 1-4 fåglar under perioden 3.9-9.10, som mest 4 ex. St. Bjurum 11.9 (Pernilla Karlsson).

Under höststräcket sågs totalt 20 ex. under perioden 22.8-9.10, mediandatum 12.9.

Skärpiplärka *Anthus petrosus*

1 ex. Utloppet 16.3 (Jörgen Fritzon m.fl).

Gulärla *Motacilla flava*

Första vårfynd: 2 hanar Almeö 27.4 (Clas Hermansson).

Citronärla *Motacilla citreola*

1 ex. sträckte över Ytterberg 13.10 (Jörgen Fritzon).

Forsärla *Motacilla cinerea*

Första vårfynd: 1 hane Hornborgaån, Bosgården 24.3 (Jörgen Fritzon).

Häckningar: 1 par med utflugna ungar Hornborga bro 31.5 (Bengt Pettersson).

Strömstare *Cinclus cinclus*

1 ex. Hornborgaån, Hornborga by 3.1-6.2 (Clas Hermansson m.fl), 1 ex. Utloppet 30.10 (Åsa Axelsson), 1 ex. Hornborgaån, Hornborga by 12.11-9.12 (Eric Thorsson, Leif Arvidsson m.fl).

Näktergal *Luscinia luscinia*

Första vårfynd: 2 ex. sjöng Bosgården 10.5 (Jörgen Fritzon), 1 ex. sjöng Stenums mader 10.5 (Jörgen Fritzon m.fl).

Totalt 40 sjungande ex; Härlingstorp (2), Tranum (3), Kärrtorp (1), Bjällums by-Vässtorp (25), Hornborga by (2), Ytterberg (1), Almeö (1), Sätuna by (1), Båltorpsmaden (1), och Stenums mader (3).

Under 2002-2004 hördes 21, 36 respektive 41 sjungande ex. Tyvärr gjordes ingen heltäckande inventering under 2002.

Blåhake *Luscinia svecica*

Vårfynd: 1 hane Ytterberg 9-10.5 (Leif Arvidsson, Ingemar Nilsson m.fl), 1 hane. Hornborgamaden 10.5 (Ingemar Nilsson).

Höstfynd: 1 ex. Utloppet 12.9 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson), 1 ex 1K Sätunamaden 15.9 (Jörgen Fritzon).

Endast två fynd under höststräcket, vilket är mindre än normalt. Under 2004 gjordes också endast två fynd (9.9 och 18.9). Under 2003 gjordes 7 fynd under hösten (4-17.9, mediandatum 8.9).

Svart rödstjärt *Phoenicurus ochruros*

1 ad. hane sjöng Fågeludden 3.10 (Kristian Kjellberg, Jörgen Fritzon).

Rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus*

Sjungande: 1 ex. Åsalyckorna, Rödemosse 17-22.5 (Jörgen Fritzon, Clas Hermansson m.fl), 1 ex. Bredegården, Hångers udde 28.5 (Åsa Axelsson m.fl), 1 ex. Bjärka, Ore backar 9.6 (Ingemar Nilsson), 1 ex. Kärrgården, Fågeludden 8.7 (Jan Mogol).

Ringtrast *Turdus torquatus*

1 ex. honf. Dagsnäs 27.4 (Ingemar Nilsson), 2 ad. hanar, 1 ad. hona, 1 ex. honf.) Hångers udde 30.4 (Magnus Hallgren, Eric Thorsson m.fl).

Björktrast *Turdus pilaris*

Stort antal: 1 500 ex. Fäholmen 12.11 (Clas Hermansson).

Gräshoppsångare *Locustella naevia*

Första vårfynd: 1 ex sjöng Båltorpsmaden 6.5 (Gunnar Jakobsson).

Totalt 28 sjungande ex; Fäholmen (2), Bolums by (3), Vässtorp (1), Hornborga by (1), Ytterberg (3), Hornborgamaden (1), Sätunamaden

(1), Sätuna by (2), Båltorpsmader (4), Hångers udde (1), St.Bjurum (2), Trestrena (3) och Stenum mader (4).

Flodsångare *Locustella fluviatilis*

1 ex. sjöng Fäholmen 16-19.6 (Leif Arvidsson, Tomas Lundh m.fl), 1 ex. sjöng Utloppet 11.7 (Lotta Bonde), 1 ex. sjöng Fäholmen 13-21.7 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg).

Vassångare *Locustella luscinioides*

1 ex. sjöng norra delen 8.6 (Peder Hedberg Fält).

Sävsångare *Acrocephalus schoenobaenus*

Första vårfynd: 1 ex. sjöng Hornborgamaden 23.4 (Anders Jihmanner m.fl).

Kärrsångare *Acrocephalus palustris*

Första vårfynd: 1 ex sjöng Rönäs 23.5 (Jörgen Fritzson, Kristian Kjellberg).

Totalt 22 sjungande ex; *Tranum* (1), *Kärtrorp* (2), *Bjällums by* (2), *Fäholmen* (1), *Bolums by* (2), *Fågeludden* (1), *Vässtorp* (1), *Hornborgamaden* (1), *Almeö* (1), *Sätunamaden* (1), *Rönäs* (1), *Hälsingsgården* (1), *Sätuba by* (1), *Båltorpsmader* (1) *Vadboden* (1), *St. Bjurum* (2), *Stenumsviken* (1) och *Steums mader* (1) Under 2002-2004 hördes 11, 19 respektive 25 sjungande ex. Tyvärr gjordes ingen heltäckande inventering under 2002. Det kan inte utslutas att samma individ hörts på mer än en plats.

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

Första vårfynd: 1 ex. sjöng Södra Sätunaviken 6.5 (Gunnar Jakobsson), 1 ex. sjöng Utloppet 6.5 (Peder Hedberg Fält).

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

Första vårfynd: 1 ex. sjöng Utloppet 6.5 (Peder Hedberg Fält).

Totalt 28 revirhävande ex; *Tranums mader* (7), *Fäholmen* (1), *Fågeludden* (2), *Vässtorpsviken* (1), *Utloppet* (6) och *Rödemosse* (11).

Därutöver har arten hörts tillfälligt vid *Almeö-Hornborgamaden* (1)

Antalet trastsångare har minskat de senaste åren, vilket säkerligen beror på att lämpliga häckningsvassar minskat. Under de senaste sex åren (2000-2005) har antalet minskat från 58 till 48, 47, 24, 29 respektive 28 sjungande ex. Detta styrks också av resultaten från inventeringar utmed den knappt 3 km långa sträckan

utmed Vallen från *Utloppets P-plats till Långeland* (2002-2005). Där har antalet minskat från 13,10, 5 till respektive 7 revirhävande ex. (*Barbro, Thore & Åsa Axelsson*).

Höksångare *Sylvia nisoria*

1 ex. honf. *Fågeludden* 27.5 (Clas Hermansson).

Grönsångare *Phylloscopus sibilatrix*

Första vårfynd: 2 ex sjöng Hångers udde 29.4 (Ingemar Nilsson).

Höstfynd: 1 ex. ringmärktes *Almeö* 9.9 (Clas Hermansson).

Såsom tidigare år fanns endast sjungande fåglar vid sjöns västra sida. Under våren hördes 19 sjungande fåglar vid *Hornborga by* (1), *Sätuna by* (1), *Hångers udde* (2), *Ore backar* (8), *Hjortronmossen* (1), *Västtomten* (2) och *Rödemosse* (4). Grönsångaren är ovanlig i ringmärkningsprotokollen. Under 1983-2004 har endast 11 ex. ringmärkts.

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Första vårfynd: 1 ex. *Hornborga bro* 1.4 (Bengt Pettersson).

Skägges *Panurus biarmicus*

Vinterfynd: 3 ex. *Tranums mader* 15.1 och 27.1 (Leif Arvidsson), 5 ex. *Utloppet* 22.1 (Åsa Axelsson m.fl), 8 ex. *Fäholmen-Rödemosse* 2.2 (Jörgen Fritzson), 2 ex. *Stenumsviken* 2.2 (Jan Mogol), 8 ex. *Tranums mader* 7.2 (Clas Hermansson), 4 ex. *norra delen* 12.2 (Leif Arvidsson, Sven Arvidsson). Vårfynd: 1 par *Södra Sätunaviken* 17.4 (Gunnar Jakobsson).

Höstfynd: 1 ex. *Vadboden* 6.8 (Bengt Pettersson), 8 ex *Gammelån*, *Almeö* 2.10 (Christoffer Magnusson, Ingemar Nilsson), 1 par *Järnbron*, *Hornborgamaden* 16.11 (Clas Hermansson, Leif Arvidsson).

Inga fynd under häckningstid. Arten påbörjar förberedelserna för sin första kull redan i mars-april. Fyndet vid *Södra Sätunaviken* i april månad visar att det inte kan utslutas att något enstaka par kan ha häckat i sjöområdet. Höstfynden kan vara fåglar som spritt sig till *Hornborgasjön* från övriga områden.

Tofsmes *Parus cristatus*

1-4 ex. *Hjortronmossen* 6.1-13.11 (Leif Arvidsson, Inge Olsson m.fl), 3 ex. *Hångers by* 13.12 (Clas Hermansson).

Pungmes *Remiz pendulinus*

Första vårfynd: 1 hane Utloppet 4.4 (Bengt Pettersson).

Sista höstfynd: 1 ex. Fågeludden 1.8 (Clas Hermansson).

Häckning: 1 ad hane, 2 ex. 1K Vallen, Stenums mader 18.7 (Ingemar Larsson), 1 ad. 2 ex. 1K besöker bebott bo Vallen, Stenums mader 20.7 (Jörgen Fritzson).

Övriga fynd: 1 ex. Södra Sätunaviken 7.5 (Eric Thorsson, Albin Thorsson).

En häckning vid Vallen, Stenums mader.

Sommargylling *Oriolus oriolus*

1 ex. sjöng Trandansen, Vadboden 7.6 (Peder Hedberg Fält).

Varfågel *Lanius excubitor*

Sista vårfynd: 1 ex. Hångers udde 13.4 (Jörgen Fritzson).

Första höstfynd: 1 ex. Vadboden 17.9 (Sven-Olof Green).

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*

Fynd i lämplig häckningsbiotop: 1 par Hångers by 5.5 (Ingemar Nilsson).

Höstfynd: 1 ex Bolums by 13.8 (Åke Abrahamsson), 1 ex. Kärrtorp 22.8 (Clas Hermansson), 1 ex. Hornborga by 11.9 och 17.9 (Jörgen Fritzson), 1-4 ex. Ore backar 4.9-19.11 (Thore Axelsson, Mike Henry, Leif Arvidsson m.fl), 1 ex. Fågeludden 18.9, 28.9 och 15.10 (Albin Thorsson, Eric Thorsson, Jan Mogol), 2 ex. Fågeludden 26.9 (Jörgen Larsson), 1 ex. födosök i hasselbuskar vid Fäholmen 22.9 (Clas Hermansson).

Det par som sågs under häckningstid vid Hångers by är det första kända fyndet från det området under senare år. Under hösten sågs fler nötkråkor än normalt. Det orädda uppträdandet antyder att det i några fall kan varit smalnäbbade nötkråkor. De rapporterades från flera platser i södra Sverige.

Kaja *Corvus monedula*

Högsta antal vinter-vår: 600 ex. Hångers udde 3.2 (Jörgen Fritzson).

Högsta antal höst-vinter: 110 ex. Tranum 29.11 (Clas Hermansson).

Råka *Corvus frugilegus*

Vinterfynd: 8 ex. Tranum 7.2 (Clas Hermansson), 1 ex. Tranum 8.2 (Jörgen Fritzson m.fl) och 20.2 (Al-

bin Thorsson m.fl), 2 ad. Bolums by 24.12 (Jan Mogol), 5 ad. 2 ex. 1K Kärrtorp 26.12 (Albin Thorsson, Karin Gällman m.fl).

Vårfynd: Högsta antal 6 ex. Tranum 15.3 (Leif Arvidsson), 1 ex. St. Bjurum-Dagsnäs 19.3-7.4 (Thore Axelsson, Ingemar Nilsson m.fl).

Höstfynd: 1 ex. 1K Getnäsvisken 11.9 (Eric Thorsson m.fl), 1 ex. Vässtorp 22.11 (Bengt Pettersson).

Antalet fynd och antalet individer är betydligt fler än föregående år.

Kråka *Corvus corone*

Högsta antal vinter-vår: 300 ex. Sätuna by 8.1 (Kristian Kjellberg).

Högsta antal höst-vinter: 250 ex. Hornborga by 12.11 (Clas Hermansson), 150 ex. Kärrtorp 26.12 (Karin Gällman).

Korp *Corvus corax*

Högsta antal vinter-vår: 97 ex. södra delen 5.2 (Clas Hermansson).

Högsta höst-vinter: 75 ex. södra delen 10.12 (Claes-Göran Ahlgren).

Stare *Sturnus vulgaris*

Vinterfynd: 5 ex. Vadboden 19.1 (Jörgen Fritzson), 8 ex sträckte mot S över Sätunamaden 22.1 (Kristian Kjellberg), 5 ex. St. Bjurum 30.1 (Björn Johansson), 4 ex. Vadboden 6.2 (Lars-Ove Nilsson), 10 ex. Vadboden 21.2 (Mogens Majland). 1 ex. förbifl. Vadboden 10.12 (Claes-Göran Ahlgren). Stort antal: 5 000 ex. Fågeludden 16.8 (Albin Thorsson m.fl).

Vinterhämpling *Carduelis flavirostris*

Vinter-vårfynd: 17 fynd 3.1-29.4, som mest 45 ex. Gasängen, Trestena 3.1 (Clas Hermansson), 70 ex. sträckande mot NO över Trestena 6.2 (Jan Mogol), Höst-vinterfynd: 15 fynd 8.10-24.12, som mest 15 ex. Ytterberg 8.10 (Magnus Hallgren m.fl), 33 ex. Almeö 30.10 (Ingemar Nilsson), 60 ex. Vadboden 20.11 (Barbro Axelsson m.fl), 45 ex. Utloppet 24.12 (Thore Axelsson m.fl).

Brunsiska *Carduelis flammea cabaret*

1 ex. Oranabbe 8.2 (Clas Hermansson), 1 ex. Vadboden 25-29.11 (Sven-Olof Gren, Bengt Pettersson), 2 ex. Vadboden 11.12 Stig Karlsson).

Snösiska *Carduelis hornemanni*

1 ex. honf. St. Bjurum 18.3 (Ingemar Nilsson), 1 ad. hane, 1 ex. honf. Vadboden 25.11-18.12 (Stig Karlsson, Ingemar Nilsson m.fl).

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Endast tre fynd: 1 ex. Trestena 3.3 (Clas Hermansson), 1 ex. sträckte mot V över Korpaboviken 28.3 (Barbro Axelsson m.fl), 1 par Hångers by 28.5 (Jörgen Fritzon).

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

1 hane N delen Korpaboviken 22.3-28.3 (Jörgen Fritzon, Jan Mogol m.fl), 1 par N delen Korpaboviken 26.3 (Albin Thorsson, Eric Thorsson), 1 ex. Hjortronmossen 5.4 (Clas Hermansson).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Första vårfynd: 1 ex. sjöng Ore backar 7.5 (Leif Arvidsson).

Totalt 31 sjungande ex; Kärrtorp (1), Bjällums by (2), Fäholmen (1), Bolums by (1), Fågeludden (1), Vässtorp (1), Vässtorpsviken (2), Ytterberg (2), Hornborga by (2), Almeö (1), Hälsingsgården (1), Sätuna by (1), Båltorpsmaden (4) Hångers udde (3), Dagsnäs (1), Ore backar (1), Oranabbe (1), Trestena (1), Korpaboviken (1) och Stenums mader (3). Det kan inte uteslutas att samma individ hörts på mer än en plats.

Lappsparv *Calcarius lapponicus*

Samtliga fynd: 1 ex. Ytterberg 17.9 (Bengt Pettersson), 3 ex. Sätunamaden 17.9 (Clas Hermansson), 1 ex. Ytterberg 9.10 (Thore Axelsson m.fl), 1 ex. Sätunamaden 9.10 (Albin Thorsson, Eric Thorsson), 1 ex. Hornborgamaden 12.10 (Stig Karlsson), 1 ex. Fågeludden 11.11 (Ingemar Nilsson m.fl), 1 ex. 1K Sätunamaden 17.12 (Åsa Axelsson m.fl).

Snösparv *Plectrophenax nivalis*

Vinter-vårfynd: 3 fynd 5.2-10.3, som mest 35 ex. Kärrtorps mader 5.2 (Clas Hermansson, Alf Karlsson).

Höst-vinterfynd: 26 fynd 6.10-31.12, som mest 15 ex. Ytterberg 6.10 (Jörgen Fritzon), 20 ex. Fågeludden 29.10 (Göran Nilsson).

Gulsparv *Emberiza citrinella*

Högsta antal vår: 200 ex Tranum 9.3 (Jörgen Fritzon) och 15.3 (Leif Arvidsson).

Ortolansparv *Emberiza hortulana*

Tre fynd: 1 hane Ore backar 7.5 (Ingemar Hedih, Örjan Nyström), 1 ex. sjöng Ore backar 9.6 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson), 2 ex. sjöng Utloppet 10.6 (Kaj Krutfelt).

Sävspurv *Emberiza schoeniclus*

Första vårfynd: 1 ex. Sätunamaden 13.3 (Gunnar Jakobsson).

Vinterfynd: 1 ex. Ytterberg 11.11 (Jörgen Fritzon).

Tillägg 2004**Mindre flugsnappare** *Ficedula parva*

1 ex. sjöng Ore backar 18.5 (Bengt Lööv, Agnetha Axell).

Rättelser 2004**Grågås** *Anser anser*

Total räkning: 8 900 ex. i hela sjöområdet 20.5 (Clas Hermansson, Leif Arvidsson).

Grågässen som ruggar i Hornborgasjön ankom betydligt tidigare än föregående år. Redan den 20.5 fanns totalt 8 900 ex. i sjöområdet, vilket också innefattar den häckande och ej häckande population som ankommer redan i mars månad. Angivet datum den 20.5 skall vara den 21.5.

Fynd som inte behandlas av Rk**[Kejsargås** *Anser canagicus*]

1 ad. södra delen 25.5-14.8.2005 (Clas Hermansson, Noel Holmgren), 1ad. Sätunamaden 25.9.2005 (Jörgen Fritzon).

Kejsargåsen upptäcktes på Gasängen den 25.5 och uppehöll sig vid Utloppet till den 1.6, sågs på Rönäs den 8.6 för att sedan vara stationär vid Vadboden-Dagsnäs den 3.7-14.8. Fågeln försvann från området men sågs tillfälligt en gång senare, på Sätunamaden den 25.9.

Amerikansk bläsand *Anas americana*

1 hane Vadboden 26.3-24.4.2005 (Albin Thorsson, Ingemar Nilsson m.fl).

Stäpphök *Circus macrourus*

1 ex. 3K+ hona sträckte mot N över Södra delen 15.5.2004 (Thore Axelsson, Barbro Axelsson m.fl).

Däggdjur vid Hornborgasjön 2005

Clas Hermansson & Olof Persson

Inledning

Däggjurens förekomst vid Hornborgasjön är bristfälligt dokumenterad. Hornborgasjöns fältstation har inte genomfört undersökningar. Det är också svårt att finna uppgifter i litteraturen. Därför kan det vara av värde att initiera till fortsatta undersökningar genom att med denna redogörelse försöka uppskatta förekomsten. Det bör poängteras att skattningar av antal är bedömningar grundade på erfarenheter och observationer från våra dagliga vistelser i området.

Eftersom flera arter, till exempel rödräv, mink och grävling, kan klassas som predatorer på fåglar är det också väsentligt att känna till förekomsten vid undersökningar och bedömningar av fågelfaunan. För flera fågelarter utgör också däggdjur, till exempel sorkar, en mycket väsentlig förutsättning för uppträdande, häckning och häckningsresultat.

Metod

Området kring Hornborgasjön har besökts och bevakats så gott som dagligen under 2005. I samband med detta har observationer av däggdjur noterats. Den fångst av mink som utförs av Länsstyrelsen Västra Götalands län, Hornborgasjön innefattas i denna redogörelse.

Undersökningsområdet är samma rapporteringsområde som gäller för insamling av fågelobservationer: området innanför vägnätet runt sjön från Norra Lundby i norr, övre vägen till Broddetorp, till Ingasäter, utmed Falköping-Skaravägen tillavfart mot Trestena, vidare till Östtomten och söder om Vings k:a en linje över till Norra Lundby.

I söder är området utvidgat och inkluderar de öppna markerna vid Stora Bjurum och Mårbylund med gränsen vid Högerock, där Bjurumsån passerar vägen mot Floby. Vid Dagsnäs ingår de öppna markerna kring Mossebo. Således ingår inte Vingsjön och Axvall i rapporteringsområdet.

Resultat

Förekomsten av samtliga kända arter redovisas i tabell 1. För några arter kan det vara intressant att lämna kommentarer, se nedan.

Sorkar och möss förekom i stort antal under hösten. Det har otvivelaktigt varit ett bra gnagarår. Detta har också uppmärksammats i massmedia på flera platser i vår region.

Antalet rödrävar är förmodligen stabilt i förhållande till 2004. Det kan emellertid noteras att flera rävar med skabb setts kring sjöområdet.

Kring Hornborgasjön finns 12 fällor för fångst av mink. Under 2005 fångades 14 minkar (Länsstyrelsen Västra Götalands län, Hornborgasjön). Resultatet motsvarar vad som fångats de senaste åren (15 minkar 2004).

Tabell 1. Uppskattad förekomst av däggdjur vid Hornborgasjön 2005. Förekomsten har klassats i tre kategorier; sällsynt, sparsam och allmän förekomst. Antal har uppskattats till närmsta 10- 50- eller 100-tal.

Art	Antal	Förekomst	Kommentar
Igelkott <i>Erinaceus europaeus</i>	-	Sparsam	
Näbbmöss <i>Soricidae sp.</i>	-	Sparsam	
Fladdermöss <i>Chiroptera sp.</i>	-	Allmän	
Fälthare <i>Lepus europaeus</i>	-	Sparsam	
Skogshare <i>Lepus timidus</i>	-	Sällsynt	1 ind. Bjällums lider januari månad (Katarina Ek)
Ekorre <i>Sciurus vulgaris</i>	-	Sparsam	
Bäver <i>Castor fiber</i>	10		Två (2) trol. bosättningar i bankar
Sorkar <i>Cricetidae sp.</i>	-	Allmän	Ökning 2005, jämfört med 2004
Möss och råttor <i>Muridae sp.</i>	-	Allmän	Ökning 2005, jämfört med 2004
Rödräv <i>Vulpes vulpes</i>	100	Allmän	Sju (7) kända yngelplatser
Hermelin <i>Mustela erminea</i>	-	Sällsynt	1 ind. Vadboden 10.7 (Lennart Sundh)
Vessla <i>Mustela nivalis</i>	-	Sparsam	Sällsynt 2004, antal underskattat
Mink <i>Mustela vison</i>	-	Sparsam	Allmän 2004, antal överskattat
Iller <i>Mustela putorius</i>	-	Sparsam	
Mård <i>Martes martes</i>	-	Sparsam	
Grävling <i>Meles meles</i>	200	Allmän	100 ind. 2004, antal underskattat
Utter <i>Lutra lutra</i>	-	-	Inga fynd 2005
Tamkatt <i>Felis sp.</i>	200	Allmän	Fritt kringströvande katter
Vildsvin <i>Sus scrofa</i>	-	Sällsynt	Minst 4 ind, trol. rörliga över Stora områden
Dovhjort <i>Cervus dama</i>	-	Sällsynt	
Kronhjort <i>Cervus elaphus</i>	15	Sparsam	14 ind. Trestena 22.3
Älg <i>Alces alces</i>	20	Sparsam	30 ind. 2004, antal överskattat
Rådjur <i>Capreolus capreolus</i>	150	Allmän	100 ind. 2004, antal underskattat

Skotträkning 2005

Mats Rosengren

Inledning

Hornborgasjöns fältstation har under många år följt omfattningen på andjakten bland annat genom skotträkning.

Metod

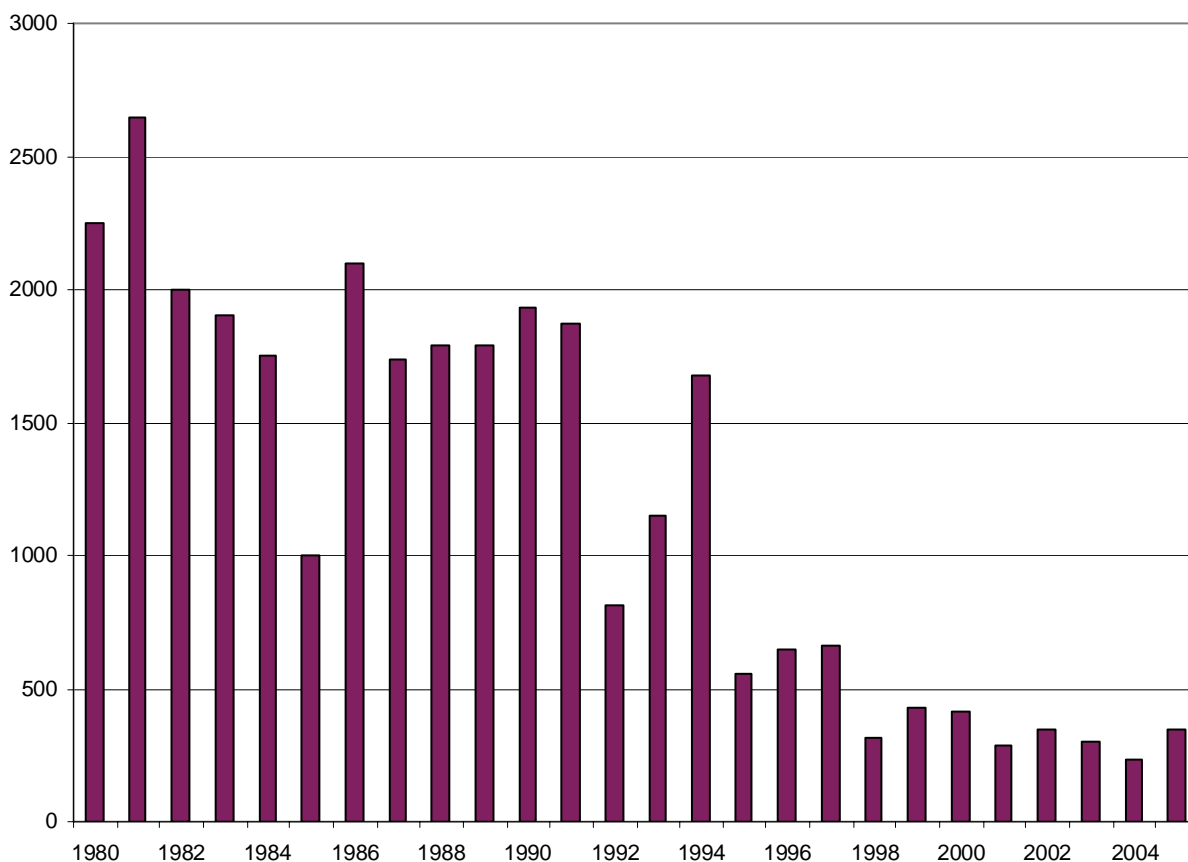
Räkningen genomförs andjaktspremiären den 21 augusti från fågeltornet på Fågeludden. Då jakten börjar bedrivs så fort det börjar ljusna, är vi på plats en timme före solens uppgång (cirka 04.15). Räkningen pågår sedan fram till klockan 09.00 normalt. Årets räkning gjordes av Karl-Markus Laudon och Linda Ehn.

Resultat

Antalet räknade skott har under senare år stabiliserat sig på en lägre nivå efter att sjöns vattenstånd höjts färdigt våren 1995. Stora öppna vattenytor gör det svårare att komma inom skotthåll. Ersättningen för blyhagel kräver också kortare skjutavstånd. En viktig bidragande orsak till minskningen av jakten är också att de områden som ägs av Naturvårdsverket är fredade från fågeljakt. Vid årets räkning noterades 343 skott (se figur 1).

Första skottet avlossades 04.30. Det var en varm morgon med dis till en början. Varmt med cirka 15 grader till en början, som sedan steg till cirka 20 grader.

Antal skott

Figur1. Skotträkning jaktpremiärdagen 21 augusti från 04.00-09.00

Meddelanden från Hornborgasjöns fältstation

- Nr 1 Karlsson, A. & Swanberg, P.O. 1984. Hornborgasjöns tranor 1983.- Hornborga-dokument Nr 5. Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 2 Hornborgasjöns fältstation. 1984. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. - Hornborga-dokument Nr 7. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 3 Hornborgasjöns fältstation. 1985. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1984. - Hornborga-dokument Nr 9. Statens naturvårdsverk & Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 4 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1985. - Meddelande nr 4 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument Nr 23.
- Nr 5 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1986. Meddelande nr 5 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument Nr 24.
- Nr 6 Hornborgasjöns fältstation. 1989. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1987. - Hornborga-dokument Nr 17. Statens naturvårdsverk&Länsstyrelsen i Skaraborgs län.
- Nr 7 Hermansson, C. & Lindgren, L.G. 1988. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1987. - Grus 14: 37-58.
- Nr 8 Fält, P. & Hermansson, C. 1989. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1988. - Grus 15 (4): 1-28.
- Nr 9 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1988. - Meddelande nr 9 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument Nr 19.
- Nr 10 Hornborgasjöns fältstation. 1994. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1989. - Meddelande nr 10 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument Nr 21.
- Nr 11 Fält, P. 1991. Pilgrimsfalken tillbaka i Skaraborgs län. - Skaraborgsnatur 28: 33-37.
- Nr 12 Fält, P. 1992. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1991 -GRUS 18(2): 15-25.
- Nr 13 Fält, P. 1991. Projekt svarthalsad dopping i Hornborgasjön. - Svarthaken. 14: 17-22
- Nr 14 Pettersson, B., Fält, P. & Johansson, O.C. 1993. Övervakning av fågelpopulationer genom häckningsbiologiska studier - exempel brun kärrhök. - Vår Fuglefauna. Suppl. 1: 82-85.
- Nr 15 Hornborgasjöns fältstation 1995. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1990. Meddelande nr 15 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 25.
- Nr 16 Fält, P. 1992. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1992. - GRUS 19(2): 1-14.
- Nr 17 Karlsson, T & Abrahamsson, Å. 1992. Holkprojektet 1991-1992. - GRUS 19(2): 18-23.
- Nr 18 Lindblad, A. 1992. Pilgrimsfalksutsättning 1992. - GRUS 19(2): 25-27.
- Nr 19 Fält, P. 1994. Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 1993. - GRUS 20(3): 1-15.
- Nr 20 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. - Meddelande nr 20 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 26.
- Nr 21 Amandusson, A. 1996. Fjärilar vid Hornborgasjön Inventeringsrapport 1988-1993. Meddelande nr 21 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 27.
- Nr 22 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1992. - Meddelande nr 22 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 28.
- Nr 23 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. - Meddelande nr 23 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 29.
- Nr 24 Hornborgasjöns fältstation 1996. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1994. - Meddelande nr 24 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 30.
- Nr 25 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. - Meddelande nr 25 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 31.
- Nr 26 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1996. - Meddelande nr 26 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 32.
- Nr 27 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1997. - Meddelande nr 27 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 33.
- Nr 28 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1998. - Meddelande nr 28 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 34.
- Nr 29 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1999. - Meddelande nr 29 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 35.
- Nr 30 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2000. - Meddelande nr 30 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 36.
- Nr 31 Hornborgasjöns fältstation 2002. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2001. - Meddelande nr 31 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 37.
- Nr 32 Hornborgasjöns fältstation 2003. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. - Meddelande nr 32 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 38.
- Nr 33 Hornborgasjöns fältstation 2004. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2003. - Meddelande nr 33 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 39.
- Nr 34 Hornborgasjöns fältstation 2005. Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. - Meddelande nr 34 från Hornborgasjöns fältstation. Hornborga-dokument nr 40.

Hornborga-dokument

Nr 1	Klimatdata och hydrologiska data för 1981. Arbetshandling	
Nr 2	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1981. Arbetshandling	1982
Nr 3	Översiktlig vegetationskartering av Hornborgasjön. Olle Nordell	1982
Nr 4	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1982. Skaraborgs läns Ornitologiska Förening	1984
Nr 5	Hornborgasjöns tranor 1983. Alf Karlsson & P-O Svanberg	1984
Nr 6	Hornborgasjöns restaurering. Geologisk och hydrologisk utvärdering av grundundersökningar. Sveriges Geologiska undersökningar	1984
Nr 7	Ornitologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Hornborgasjöns Fältstation	1984
Nr 8	Fröbanken i Hornborgasjön. Jerry Skoglund & Håkan Hytteborn	1985
Nr 9	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1984. Hornborgasjöns Fältstation	1985
Nr 10	Emil Lindegren 1905. Beskrifning af Hornborgasjöns naturförhållanden och fanerogamvegetation. Rudolf Söderberg 1905. Berättelse öfver tre månaders vistelse vid Hornborgasjön i ornitologiskt syfte. Sommaren 1905.	1985
Nr 11	Fiskeribiologiska undersökningar i Hornborgasjön 1983. Arne Johlander	1986
Nr 12	Storeklaren - Hornborgasjön. Limnologiska undersökningar 1981 - 1985. Eva Willén, Susanna Hajdu & Gunnar Persson	1986
Nr 13	Hornborgasjöns fåglar. Benny Lönn, Christian Lundgren & Eriksson.	1987
Nr 14	Hornborgasjöns fåglar från 1860 till 1985. Christian Lundgren & Benny Lönn	1989
Nr 15	Hornborgasjön. Fiskeribiologiska undersökningar 1984 - 86. Arne Johlander.	1989
Nr 16	Människan och Hornborgasjön. Agrara livsformer kring Hornborgasjön. Lars Strömberg.	1989
Nr 17	Biologiska Undersökningar i Hornborgasjön 1987. Hornborgasjöns Fältstation.	1989
Nr 18	Rastande tranor vid Hornborgasjön - utnyttjande av jordbruksmarkerna våren och hösten 1988 Åke Berg & Christian Lundgren	1990
Nr 19	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1988. Hornborgasjöns Fältstation.	1990
Nr 20	Översiktlig vegetationskartering av Hornborgasjön 1988. Peder Fält	1990
Nr 21	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1989. Hornborgasjöns Fältstation	1990
Nr 22	Hornborgasjön – då, nu och sedan. En kartpresentation Lake Hornborga – past, present and future. A presentation by maps. Tomas Hertzman & Torsten Larsson	1991

forts. Hornborga-dokument

Nr 23	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1985. Hornborgasjöns Fältstation	1991
Nr 24	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1986. Hornborgasjöns Fältstation	1991
Nr 25	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1990. Hornborgasjöns Fältstation	1995
Nr 26	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1991. Hornborgasjöns Fältstation	1995
Nr 27	Fjärilar vid Hornborgasjön. Inventeringsrapport 1988 – 1993 Anders Amandusson	1996
Nr 28	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1992. Hornborgasjöns Fältstation	1996
Nr 29	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1993. Hornborgasjöns Fältstation	1996
Nr 30	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1994. Hornborgasjöns Fältstation	1996
Nr 31	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1995. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 32	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1996. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 33	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1997. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 34	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1998. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 35	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 1999. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 36	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2000. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 37	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2001. Hornborgasjöns Fältstation	2002
Nr 38	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2002. Hornborgasjöns Fältstation	2003
Nr 39	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2003. Hornborgasjöns Fältstation	2004
Nr 40	Biologiska undersökningar i Hornborgasjön 2004. Hornborgasjöns Fältstation	2005

Innehåll

- 6 Verksamheten vid Hornborgasjöns fältstation 2005
Mats Rosengren
- 8 Vattenståndet i Hornborgasjön 2005
Peder Hedberg Fält
- 9 Natura 2000 inventeringar vid Hornborgasjön 2005
Clas Hermansson
- 13 Häckfågelfaunan vid Vallen 2005
Barbro Axelsson, Åsa Axelsson & Thore Axelsson
- 17 Grågåsen vid Hornborgasjön 2005
Clas Hermansson
- 20 Rastande simfåglar i Hornborgasjön 2005
Clas Hermansson
- 26 Häckande doppingar i Hornborgasjön 2005
Peder Hedberg Fält
- 32 Häckande kärrhökar i Hornborgasjön 2005
Bengt Pettersson
- 34 Häckande fiskgjuse i Hornborgasjön 2005
Eric Thorsson & Albin Thorsson
- 35 Rastande tranor vid Hornborgasjön 2005
Clas Hermansson, Alf Karlsson & Helge Sundén
- 40 Förekomsten av unga tranor vid Hornborgasjön hösten 2005
Clas Hermansson
- 43 Häckande tornfalk vid Hornborgasjön 2005
Åke Abrahamsson
- 45 Häckande svanar i Hornborgasjön 2005
Clas Hermansson & Bengt Pettersson
- 50 Häckande måsar och tärnor i Hornborgasjön 2005
Peder Hedberg Fält
- 55 Häckande storskarv och gråhäger i Hornborgasjön 2005
Peder Hedberg Fält
- 58 Ringmärkningsverksamheten vid Hornborgasjön 2005
Clas Hermansson & Mats Rosengren
- 69 Fågelobservationer vid Hornborgasjön 2005
Clas Hermansson
- 86 Däggdjur vid Hornborgasjön 2005
Clas Hermansson & Olof Persson
- 88 Skotträkning 2005
Mats Rosengren